

MATERIAŁY
XI MIĘDZYNARODOWEJ
NAUKOWI-PRAKTYCZNEJ KONFERENCJI

«NAUKOWA MYŚL
INFORMACYJNEJ POWIEKI -
2015»

07-15 marca 2015 roku

Volume 9
Pedagogiczne nauki

Przemyśl
Nauka i studia
2015

Wydawca: Sp. z o.o. «Nauka i studia»

Redaktor naczelna: Prof. dr hab. Sławomir Górniak.

Zespół redakcyjny: dr hab. Jerzy Ciborowski (redaktor prowadzący), mgr inż. Piotr Jędrzejczyk, mgr inż. Zofia Przybylski, mgr inż. Dorota Michałowska, mgr inż. Elżbieta Zawadzki, Andrzej Smoluk, Mieczysław Luty, mgr inż. Andrzej Leśniak, Katarzyna Szuszkiewicz.

Redakcja techniczna: Irena Olszewska, Grażyna Klamut.

Dział sprzedaży: Zbigniew Targalski

Adres wydawcy i redakcji:

37-700 Przemyśl, ul. Łukasieńskiego 7

tel (0-16) 678 33 19

e-mail: praha@rusnauka.com

Druk i oprawa:

Sp. z o.o. «Nauka i studia»

Cena 54,90 zł (w tym VAT 22%)

**Materiały XI Międzynarodowej naukowo-praktycznej konferencji
«Naukowa myśl informacyjnej powieki - 2015» Volume 9.**
Pedagogiczne nauki. : Przemyśl. Nauka i studia - 80 str.

W zbiorze ztrzymają się materiały XI Międzynarodowej
naukowo-praktycznej konferencji
«Naukowa myśl informacyjnej powieki - 2015». 07-15 marca 2015 roku
po sekcjach: Pedagogiczne nauki.

Wszelkie prawa zastrzeżone.

Żadna część ani całość tej publikacji nie może być bez zgody

Wydawcy – Wydawnictwa Sp. z o.o. «Nauka i studia» – reprodukowana,

Użyta do innej publikacji.

Лясота О.А. «Ритмика» в классе предшкольной подготовки.....	45
Петрова О.А. Урок ИЗО «Подарок маме» (2 часа). Урок №1	47
Тамбовцева О.Ф. Музыкальное оформление ритмической деятельности на уроках хореографии	49
Тимохина Д.Б. Дмитрий Шостакович – летописец эпохи.....	51

SPOIECZNA PEDAGOGIKA

Төлешова Ү.Б., Құрманалиева Г.О. Колледж студенттерімен әлеуметтік- педагогикалық жұмыс жүргізу жолдары	54
Кадилаевой Р.Ш., Расулова Э.А. Проблемы одиночества пожилых людей в практике социальной работы	57
Повшедная Ф.В., Арифулина Р.У., Лесковец А.В. Условия интеграции субъектов социально-педагогической деятельности в многонациональной школе.....	61
Быстрицкая Е.В., Аксенов С.И., Сереброва К.С. Социально- педагогические условия профилактики вынужденного одиночества в поликультурной молодежной среде	63
Мәуліт Г.М. Қазіргі жағдайда ұлттық тағылымдардың жинақталуы және оларды балалар тәрбиесінде қолданудың маңызы	66
Тагаева С.А., Тагаева Г.А. Мектеп оқушыларына патриоттық тәрбие берудің педагогикалық мүмкіндіктері	71
Нарықбай Р.Т. Дене тәрбиесі пәнінің психологиялық ерекшеліктері.....	74

SPIS

PEDAGOGICZNE NAUKI

NOWOCZESNE METODY NAUCZANIA

Лубянова О.В. Використання Інтернет-ресурсів у процесі навчання професійно орієнтованого англомовного писемного мовлення студентів ВНЗ...	3
Есмуратова Г.Ж., Искакова Л.М. Значение компетентностного подхода в системе технического и профессионального образования	5
Есмуратова Г.Ж. Современные методики преподавания английского языка в высших учебных заведениях	9
Шангереева Ш.Т. К вопросу использования интерактивных технологий при обучении иностранным языкам	12
Мелешко І.В. Особливості організації навчання усного перекладу студентів технічних спеціальностей	15
Даценко В.В. Інформаційні технології при викладанні фундаментальних дисциплін	17
Макашева О.М., Махашова П.М., Элжаппарова А.Н. Innovative methods of teaching in higher education	19
Сороковикова И.В. Формирование интеллектуальной готовности детей к обучению в школе с учётом личностных особенностей	23
Арынова Г.Г. Экрандык құралдармен жұмыс істеу әдістемесі	26
Ясауи Қ.А., Сейдахметов Е.Е. Түркістан қаласы	28
Қожа Ахмет Ясауи, Дайрабаев М.С. Қазақтың ұлттық ойындарын білімгерлерді тәрбиелеу үрдісінде пайдаланудың маңызы	32
Қожа Ахмет Ясауи, Қалиев Н.Қ. Арнайы пәндерді оқыту кезінде заманауи технологияларды пайдалану	35
Қожа Ахмет Ясауи, Байжұманов Б.Ш. Дене тәрбиесі сабағында студентерді өнегелікке, эстетикаға және еңбекке тәрбиелеу ерекшеліктері	38
Квасных Г.С., Калмыков О.В. Ценностное отношение студентов к здоровому образу жизни	41
Квасных Г.С., Калмыкова Т.В. Личностная готовность педагога к профессиональной деятельности	43

PEDAGOGICZNE NAUKI

NOWOCZESNE METODY NAUCZANIA

Лубянова О.В.

Національний технічний університет України
«Київський політехнічний інститут», Україна

ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕРНЕТ-РЕСУРСІВ У ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ ПРОФЕСІЙНО ОРІЄНТОВАНОГО АНГЛОМОВНОГО ПИСЕМНОГО МОВЛЕННЯ СТУДЕНТІВ ВНЗ

Інтернет-ресурси все більше використовуються у навчанні професійно орієнтованого англомовного писемного мовлення студентів технічних вищих навчальних закладів. Основні технології, які можна активно використовувати у процесі навчання іноземної мови, що існують на даний момент у мережі, можна поділити на дві групи: засоби синхронної комунікації (*synchronous communication tools*) і засоби асинхронної комунікації (*asynchronous communication tools*). [1; 5] *Засоби синхронної комунікації* – це Інтернет-засоби, що дозволяють спілкуватися в режимі реального часу (чат, відеочат і аудіочат). *Засоби асинхронної комунікації* – це Інтернет-засоби, що дозволяють обмінюватися інформацією із затримкою в часі (форуми, електронна і аудіо-пошта, сайти, блоги).

На заняттях з англійської мови Інтернет-ресурси використовуються для включення матеріалів мережі в зміст занять (інтегрування в робочу навчальну програму); для самостійного пошуку інформації студентами в рамках роботи над проектом; для самостійного поглиблення вивчення іноземної мови; для систематичного вивчення певного курсу іноземної мови дистанційно під керівництвом викладача [2: 1].

Серед дослідників, які вивчали використання Інтернет-ресурсів для розвитку навичок та умінь письма, можна виділити праці: Д. Вілбера, Д. Хармера, Р. Шаманської, О. Янковської тощо.

Сучасне покоління соціального Інтернету або Вев 2,0 орієнтоване на читача як співавтора чи співрозмовника. Серед основних Інтернет-засобів, які активно використовують для розвитку навичок письма, виділяють блог (*blog*) та цифрову історію. *Блог* – це вебсайт, автором якого є одна людина або група людей; повідомлення розташовані у зворотньому хронологічному порядку, починаючи від найновішого. Сайт www.edublogs.org є найпопулярнішим сервісом освітніх блогів у світі. Цифрова історія (*digital story*) – це оповідь, яка починається з розклад-

рування або сценарію, який потім перетворюється у цифрові малюнки та/або відео разом з аудіо. З кінця 90-х років XX століття це активно використовується в вищих навчальних закладах, здебільшого США.

Можливі варіанти організації роботи викладача при використанні Інтернет-ресурсів на заняттях з іноземної мови: добірка автентичних матеріалів з конкретної теми, відбір і адаптація в навчальних цілях різних аудіоматеріалів (цікаві виступи носіїв мови з найрізноманітніших професійних питань); проведення в групах дискусії з тієї чи іншої проблемної тематики, запозиченої з ресурсів мережі, лінгвістичного аналізу усних або письмових висловлювань фахівців, які використані в лекціях за темами професійно орієнтованого спілкування, IT конференцій, що містять терміни, реалії, ідіоми, неологізми, які відбивають специфіку функціонування іноземної мови в культурі народу.

Викладач під час роботи зі студентами технічних спеціальностей вищих навчальних закладів у процесі навчання професійно орієнтованого писемного мовлення широко використовує спілкування у віртуальній реальності з фахівцями різних галузей за допомогою електронної пошти на форумах та в чатах. Електронне листування має свої переваги в порівнянні з паперовим: воно швидше, зручніше і дешевше [4: 176]. Знайти партнерів по листуванню для своїх студентів можна наступним чином: звернутися з відповідним запитом до TESL-L (*computer-assisted language learning subbranch listserv@cunyvm.cuny.edu / listserv@cunyvm.bitnet*) або TESLK-12 (*listserv@cunyvm.cuny.edu*); звернутися до лист-серверу для міжкультурних зв'язків (*Intercultural E-Mail Classroom Connections www.iecc.org, www.stolaf.edu / network/iecc*), що пропонує встановлення листування з різними цілями: для виконання спільних проєктів, обговорення проблем, ведення дискусій між цілими групами. Доречним є відвідання домашньої сторінки *E-mail for ESL/LINC Students* (<http://edvista.com/claire/linc.html>), яка пропонує вільний доступ до електронної пошти, дає можливість брати участь у парних і групових проєктах, і, крім цього, надає посилання до корисних ресурсів. [3] Але при цьому виникають певні проблеми. Викладачі, які інтегрували e-mail в навчальний процес, відзначають недостатню глибину змісту листування. Початкова зацікавленість швидко проходить і студенти опиняються в скрутному становищі, не знаючи про що писати [4: 177]. Для уникнення розчарування, необхідно обов'язково співвіднести пропонований вид роботи із робочою навчальною програмою. Наприклад, можна дати завдання студенту, або групі студентів зробити доповідь чи написати реферат на базі отриманої інформації при спілкуванні.

Таким чином, при інтеграції інтернет ресурсів у навчальний процес за умови відповідної методичної інтерпретації, ефективно вирішується цілий ряд дидактичних завдань, серед яких важливе місце займає удосконалення навичок та вмінь професійно орієнтованого англомовного писемного мовлення [2: 2].

Дене тәрбиесінің қанағатты түрде өтуіне сыныптың деңгейі: оқушының тұлғалық статусы және жұмысқа деген ынтасын әсер етеді.

Дене тәрбиесінің өтуінің жағымды факторы – оқу процесінің маңыздылығы, оқушының белсенділігі, олардың оқу мен тәрбиедегі алғырлығы.

Белгілі болғандай, мектепте оқу бағдарламасында дене тәрбиесін үйде орындауға күнделікті өзіндік тапсырмалар қарастырылған. Бағдарламаның толық түрде орындалуын қамтамасыз етуді қатысушылардың өзін тәрбиелеу мекемелері арқылы жүзеге асады. Бұл үшін оларда шығармашылық белсенділігін бақылау және өз тәрбиесін қадағалау инициативасын және өзіндік ерекшелігі қалыптасуы қажет.

Өзін тәрбиелеу мекемесі оқушылардан көптеген жағдайларды орындауды талап етеді. Өзін тәрбиелеу бұл өз еркімен орындалатын әрекет. Оқушыларды өзін тәрбиелеуге бағыт беріп, оны орындауын талап ету қажет. Бұл үшін мұғалім өзін тәрбиелеудің барлық алғы шартын білу қажет. Олар екі топқа бөлінеді; ішкі және сыртқы.

Сыртқы алғы шартқа мыналар жатады:

- а) мұғалімнің өзін тәрбиелеу (метод) әдісі жайлы білімі;
- б) балалар ұжымы дамуының жоғарғы сатысы;
- в) оқушы өмір тәрбиесінде өзін тәрбиелеу әдістерін қолданады.

Өзін тәрбиелеу процесін басқару қатысушылардың ішкі белсендігін басқару, қалыптастыру және қайта жасаумен байланысты.

Ұжымның дамуының жоғары дәрежесі жоғары ұжым аралық талаппен байланысты. Бұл өзін тәрбиелеу мекемесінде болу тиіс. Өзін тәрбиелеу тәрбие процесінің маңызды бөлігі болуы тиіс. Қатысушылар өзін тәрбиелеуге өздері қызығып, тәрбиелік қадағалаудан басталуы қажет.

Ішкі алғышарттар:

- а) өзін тану және өзін түсінудің белгілі деңгейі ;
- б) оқушының өзінің ішкі дүниесін білуге қызығуы;
- в) еріктің дамуы;

Қорыта келе, өзін тәрбиелеудің ұжымдық міндеті жеткіншектерде және жоғары сынып оқушыларында бірдей тәрбиелік баға алуға, бекіген қоғамдық ойға, ең соңында сынып ұжымының ұйымдасып, қалыптасуына мүмкіндік береді.

Жеке тұлғалық формасы жеке оқушының өзіндік міндеті қаралады, сонымен бірге онда жеке тұлғалық ерекшеліктері есепке алынады. Бұл оқушымен мұғалімнің қоғамның жоғарғы дәрежесі, ол адалдыққа, сенімге, ішкі сыйластыққа құралады.

Әдебиеттер:

1. Назарбаев Н.Ә. Қазақстан 2030. – Алматы: Білім, 1997. – 257б.
2. Гогунев Е.Н., Мартынов Б. Психология физического воспитания и спорта: Уч. пособие.- М., 2000г.стр-145.
3. Попов А.Л. «Психология спорта» Москва 1998г. стр-189.
4. Ашмарин Спорт ғылымын зерттеу М., ФиС, 1978. стр -210

Адамның көптеген қажеттілігінің ішіндегі негізгісі – қозғалысқа бейімділік болып табылады, адам осы арқылы пайда болады.

Адамның денсаулығына және дамуына деген осы қажеттіліктердің маңызы туралы өз дәуірінде Песталоцци, К.Д.Ушинский, П.Ф.Лесгафт, Н.Г.Чернышевский және т.б. көптеген жазушылар жазған. Қанағаттану баланың өмірдегі бірінші сағатынан басталады. Адамның психикасын, оның психикалық іс-әрекетінің заңдылықтарын зерттейтін ғылымды психология деп атаймыз. Психология адамның психикалық құбылыстарын баяндаумен қатар олардың пайда болу себептерін де түсіндіреді. Яғни психология ғылымының зерттеу пәні – психика және психикалық құбылыстар болып табылады [3].

Психика дегеніміз жүйке жүйесінің қасиеті болып табылады. Психикалық құбылыстар үш тармаққа бөлінеді. Оларға, психикалық процестер (зейін, түйсік, ес, қабылдау, сөйлеу, ойлау, қиял), психикалық дара қасиеттер (мінез, темперамент, қабілет, дарындылық), психикалық қалып пен күй (сезім, эмоция, ерік) жатады. Осыдан дене тәрбиесі мен психология ғылымдарының өзара байланыстылығын айтуға болады.

Балалық шақтағы психиканың дамуы қозғалыспен бірге дамиды. Жас ерекшелігіне байланысты қозғалысты қанағаттандыру сезімі шектеледі. Жаңаша талаптарда, физикалық еңбекті машина иемденгенде қозғалыс белсенділігі бірден қысқарады. Осының салдарынан жас сайын қозғалысқа деген қызығушылық төмендеп, өше береді.

Сонымен, басты спецификалық тәрбие міндеті, осы уақытта дене тәрбиесі алдына сонымен қатар мектептік және жоғарғы оқу орынының бағдарламасына әруақытта даму және қозғалыс қажеттігін қолдау. Оқушылар, 1- сыныптан бастап, денсаулық біреудің емес баршаның жұмысы екенін ұғынуы керек. Біздің денсаулығымыз өзімізге ғана емес және басқа да адамдарға, қоғамға қажет.

Академик Н.М. Амосовтың пікірінше: адамның денсаулығы оның ауру болмағанымен ғана анықталмайды, көлемінен, қозғалыс күшімен әртүрлілігімен, күніне орындалатын қозғалысымен анықталады. Қозғалыс мүмкіндігін шектеу ауру белгісі болып табылады.

Қандай психологиялық жағдайда дене тәрбиесі оқу жұмысының формасында және әртүрлі басқа формаларда мемлекет алдындағы міндетті шеше алады. Дене тәрбиесі әрбір адам үшін мынадай жағдайда ғана басты байлыққа айналады: егер денсаулыққа пайдасын, әрбір тұлғаның дамуына әсер ететінін ұғынса ғана.

Дене тәрбиесінің маңыздылығын арттырып жаттығулар арқылы жүзеге асыру қажет. Ең басты түрткі – міндетті екенін сезіну (мектепке оқушы дене шынықтыру сабағына қатысу тиіс және әрбір бағдарламаны меңгеруі, білуі қажет) және эмоция себеп болады. Алғашқы қызығумен түрткіні қалыптастырудағы қиындық, ол қажеттілікті түсінбеу, мойындамау т.б. Бұдан шығатын қорытынды, дене тәрбиесіне деген бір жақты шешім қабылдамау, қызығушылықтың тепе – теңсіздігі.

Мұғалімнің әрекетін сипаттайтын факторлардың ішінде қанағаттануға басшылық ету және жеке сапа әсер етеді. Көп қанағаттануды басшының демократиялық стилі туғызады. Жеке сапаға терең кәсіби білім, қаталдық, оқушыларға деген адалдық әсер етеді [4].

Література:

1. Козаченко І. Використання інформаційно-комунікаційних технологій у вивченні іноземних мов. [Електронний ресурс]. – Режим доступу до матеріалу: <http://naub.oa.edu.ua/2014/vykorystannya-informatsijno-komunikatsijnyh-tehnolohij-u-vyvchenni-inozemnyh-mov/>
2. Томчук М.С. Впровадження Інтернет-ресурсів під час навчання англійської мови. [Електронний ресурс]. – Режим доступу до матеріалу: <http://conf.vntu.edu.ua/eiron/2013/pdf/6.pdf>
3. Томко І.Є. Використання інтернет-ресурсів на заняттях з іноземної мови у ВНЗ. [Електронний ресурс]. – Режим доступу до матеріалу: http://www.rusnauka.com/22_DNI_2014/Philologia/3_174928.doc.htm
4. Федак С.А., Вовк І. Р. Використання Інтернет-ресурсів під час навчання письма англійською мовою студентів вищих навчальних закладів. [Електронний ресурс]. – Режим доступу до матеріалу: <http://mdu.edu.ua/spaw2/uploads/files/42.pdf>
5. Черній Г.В. Інформаційно-комунікаційні технології в навчанні іноземних мов. [Електронний ресурс]. – Режим доступу до матеріалу: <http://intkonf.org/cherniy-gv-informatsiyno-komunikatsiyni-tehnologiyi-vnavchanni-inozemnih-mov/>

Есмуратова Г.Ж.

старший преп., магистр

Искакова Л.М.

преподаватель, магистр.

Республика Казахстан. г.Алматы. КазНПУ имени Абая.

ЗНАЧЕНИЕ КОМПЕТЕНТНОСТНОГО ПОДХОДА В СИСТЕМЕ ТЕХНИЧЕСКОГО И ПРОФЕССИОНАЛЬНОГО ОБРАЗОВАНИЯ

Повышение качества образования является одной из актуальных проблем не только для Казахстана, но и для всего мирового сообщества. Решение этой проблемы связано с модернизацией содержания образования, оптимизацией способов и технологий организации образовательного процесса и, конечно, переосмыслением цели и результата образования. В этой связи всё большую роль начинает играть построение компетентностного подхода в образовательном процессе.

Через трактовку понятий «компетенция» и «компетентность» в зависимости от того, как определены эти понятия и их соотношение, может быть понято содержание и самого компетентностного подхода.

Компетенция определяется как:

- 1) способность делать что-либо хорошо или эффективно;
- 2) соответствие требованиям, предъявляемым при устройстве на работу;
- 3) способность выполнять особые трудовые функции.

В рамках такого отождествления этих понятий подчеркивается именно практическая направленность компетенций – «Компетенция является, таким образом, сферой отношений существующих между знанием и действием в человеческой практике», а «Компетентностный подход предполагает значительное усиление практической направленности образования».

В Казахстане происходит резкая переориентация оценки результата образования с понятий «подготовленность», «образованность», «общая культура», «воспитанность», на понятия «компетенция», «компетентность» обучающихся. То есть делается существенная ставка на компетентностный подход в образовании.

Компетентность означает доскональные знания в какой-либо области. Компетентный человек – это знающий, хорошо осведомленный о чем-либо человек, т. е. компетентность, как правило, связывают с квалификацией специалиста, имеющего исчерпывающие знания в какой-либо профессиональной области. В настоящее время бизнесу и государству нужна не квалификация, которая слишком часто ассоциируется с умением осуществлять те или иные операции материального характера, а компетентность, которая рассматривается как своего рода коктейль навыков, свойственных каждому индивиду, в котором сочетаются квалификация в строгом смысле этого слова, социальное поведение, способность работать в группе, инициативность и любовь к риску.

Цели образования с точки зрения компетентностного подхода заключаются в следующем:

1. научиться учиться, т.е. научиться определять цели познавательной деятельности, выбирать источники информации, находить оптимальные пути к цели, оценивать результаты и самостоятельно организовывать свою деятельность;
2. научиться объяснять явления действительности, их сущность и причины, используя соответствующий научный аппарат;
3. научиться ориентироваться в ключевых проблемах современности (экономика, политике, межкультурном взаимодействии и т.д.);
4. научиться ориентироваться в мире духовных ценностей;
5. научиться решать проблемы, связанные с реализацией разнообразных социальных ролей;
6. научиться решать проблемы, общие для различных видов профессиональной деятельности.

Таким образом, обучение принимает совершенно новую форму. Принципы, заложенные в компетентностный подход, должны в итоге обучать самостоятельных, уверенных в себе личностей. Личностей, обладающих достаточными компетенциями для дальнейшей жизни, для самореализации и раскрытия своего потенциала.

күн ырғағы, дене жаттықтыру, ағзаны шынықтыру, тамақтану гигиенасы, ұйқы және т.с.с. жөнінде адамдар нақтылы білім алуы тиіс.

Дене шынықтыру ең басты күнтізбесін (режим дня), яғни, еңбек, демалыс, тамақтану, ұйқы, бос уақыттарын дұрыс ұйымдастыруды талап етеді.

Негізгі күнтізбе қатарына әр түрлі іс-әрекеттері түрлерінің ұзақтығы және олардың кезектесуі, белсенді демалыс, тамақтануды реттеу, ұйқының ұзақтық мерзімі жатады. Күнтізбесін сақтау, ағзада белгілі бір ырғақтың және шартты рефлексстер тізбегінің пайда болуын қамтамасыз етеді. Бұл жағдай балалардың денсаулығына және олардың жалпы жұмыс қабілетіне қолайлы ықпал жасайды.

Оқу, еңбек және демалыс ырғағы гигиеналық талаптар негізінде адамдардың әрбір жастық топтары еске алынып жасалады. Сондықтан кез-келген маман әрбір адамның психологиясын меңгеру қажет [2].

Дене тәрбиесі мектеп бағдарламасының басқа да пәні сияқты жалпы тәрбиелік міндеттерді шешеді. Дене тәрбиесі бағдарламасында айтылған: мектептегі дене тәрбиесі саяси-идеялық, танымдық, еңбек және эстетикалық тәрбиемен тығыз байланысты дамиды.

Тұлғаның жалпы даму, қалыптасуына адамның жас ерекшелігіне байланысты әсер ететін жағымды немесе жағымсыз факторлар үлкен маңызға ие. Көптеген әрекет түрі тұлғаның танымына байланысты жасқа тәуелді. Физикалық жаттығулар бала-бақшада және жеткіншек жаста тұлғаның жан-жақты дамуына қатты әсер етеді. Балалық шақта және жеткіншек кезеңде физикалық қабілетті рационалды түрде қолдану көптеген жағымды қабілеттердің қалыптасуына соның ішінде тұлғаның психологиялық ерекшеліктерінің дамуына ықпал етеді. Дене тәрбиесінде танымдық сапалар – ұжымдық, еңбек сүйгіштік, достық, гуманизм, адалдық, борыш пен міндет болып қалыптасады.

Дене тәрбиесі сабақтарында оқушыларда жолдастық және достық қарым-қатынастың дамуына арнайы жағдай туғызу қажет. Жолдастық қатынасқа тәрбиелеуді көмек көрсетуден және қарым- қатынас орнатудан бастау керек. Мысалы, сабақта екеуден біреуден жүруді үйрену мақсатын қою қажет. Сабақ жалпы дамыту жаттығуларынан басталады, ол екеу арасында болады. Бұл міндет топпен шешуге бағытталған. Мұғалімнің ескертуі оқушылар назарын көмек көрсетуге бағыттайды: «жолдасыңды қалыптан шығарма» «жолдасына көмек бер» және т.б. Тәрбиелік міндеттерді шешуге жаңа жаттығуларды жүргізу маңызды, оған қатысушылар бір-біріне көмек беру мүмкіндігіне ие болу керек және жаттығудың орындалуын бағалай білу қажет. Сабақты былай ұйымдастыру бір-біріне көмектесуге үйренеді, сонымен қатар жолдастық қатынас және ұжымдық сезімі оянады.

Ұжымдық, достық, жолдастық тәрбиелеу тапсырма нәтижесінің дұрыс болуына байланысты. Көбіне, мысалы, ойыннан соң немесе эстафетада енді нәтиже айтылғанда көрінеді. Егер әр команданың тәрбиесіне анализ берсе, онда ұтқан команда өз күштерін дұрыс жұмсағанын бір-біріне қолдау көрсеткенін және сондықтан ұтқанын көрсетіп айтса, сабақтың тәрбиелік мәні біршама жоғарылайды.

Магистр-оқытушы Нарықбай Роллан Таженұлы
Қ.А.Ясауи атындағы ХҚТУ (Түркістан)

ДЕНЕ ТӘРБИЕСІ ПӘНІНІҢ ПСИХОЛОГИЯЛЫҚ ЕРЕКШЕЛІКТЕРІ

Қазіргі таңда қоғамның салауаттылығы маңызды сипатқа ие. Бүгінгі жасөспірімдерді тәрбиелеуде олардың салауатты өмір сүру мен денсаулық, дене мәдениеттерін өздері игермей тұрып, оларды білімді, білікті тұлға ретінде қалыптастыру мүмкін емес. Себебі әр жасөспірімнің денсаулығы жеке байлық қана емес, ол сондай-ақ халқымыздың білім және экономикалық қуатының өсуі үшін де қажетті шарттарының бірі. Соның ішінде денсаулықтың басты шарты-мәдени орта, салауатты өмір салты.

Президентіміз Н.Ә. Назарбаев «Қазақстан – 2050» стратегиялық бағдарламасында «Салауатты әрі гүлденген эканомика құрмайынша, біз қуатты мемлекет пен қарулы күштер құра алмаймыз, демографиялық, эканомикалық және әлеуметтік міндеттерді шеше алмаймыз, әрбір адамның жеке басының қадір-қасиеті мен әл-ауқатын арттыра алмаймыз», – деген болатын [1].

Жеке адамды жан-жақты дамытуда дене шынықтырудың маңызы өте зор. Әрбір адам денесінің дұрыс дамуы, денсаулығының нығаюы, жұмыс қабілетінің артуы сыртқы ортаның қолайсыз жағдайларына қарсы тұрады. Жаксы денсаулық адамның еңбек және қоғамның іс-әрекетіне жемісті қатысуының маңызды кепілі.

Адамның денсаулығына қамқорлық жасауға біздің қоғамымыз мүдделі. Әрбір мектепте, кәсіптік-техникалық училищеде, орта және жоғары оқу-тәрбие мекемелерінде жабдықтармен және құралдармен жаксы жабдықталған спорт залдары мен алаңдары болуы тиіс. Білім алушыларға дене тәрбиесін беру үшін спорт ұйымдары мен клубтардың, кәсіпорындар мен мекемелердің базасы кеңінен пайдаланылуы керек.

Өмірге қажетті дағды және іскерлік табиғи қозғалыстың барысында қалыптасады. Табиғи қозғалыстың түрлері: жүгіру, қарғу, жүзу, лақтыру, шаңғы коньки, велосипед тебу, акробатика және т.с.с.

Жас адамның денесі түрлі жаттығулар көмегімен ширап, дами. Сондықтан күш, жылдамдық, төзімділік, икемділік сияқты адам қабілеттерін дамыту балалардың қозғалтқыш тәжірибесін байытады, дене қозғалысын үйлестіреді. Мысалы, жылдамдық ең қысқа мерзімде қимылды орындау қабілеті, ал ептілік адамның жаңа қимылдарды тез игеру және жағдайдың өзгеруіне байланысты нақты шешім қабылдау қабілеті.

Дене шынықтыру саласында ырғақ және гигиена, дене шынықтыру мәдениеті, туризм, спорт ерекше орын алады. Дене шынықтыру жұмыстарында

Виды компетенций:

Ценностно-смысловые компетенции. Общекультурные компетенции. Учебно-познавательные компетенции. Информационные компетенции. Коммуникативные компетенции. Социально-трудовые компетенции.

Цель внедрения компетентностного подхода в профессиональном образовании – формирование эффективного компетентного специалиста высокого профессионального уровня.

Результат внедрения компетентностного подхода:

1. востребованность и конкурентноспособность выпускника на рынке труда;
2. готовность выпускника к эффективной профессиональной деятельности;
3. способность специалиста решительно действовать в различных ситуациях и эффективно решать производственные проблемы.

Задачи компетентностного подхода:

1. совершенствование и развитие ключевых компетенций, освоенных в учреждении технического и профессионального образования;
2. формирование, совершенствование и развитие интеллектуально-творческого потенциала обучающихся;
3. внедрение активных методов обучения, адекватных видам профессиональной деятельности;
4. освоение базовых, вспомогательных, общих и основных(профессиональных) компетенций;
5. повышение эффективности и качества обучения путём актуализации всех видов компетенций в процессе интеграции теории и практики;
6. формирование способностей решать профессиональные задачи;
7. приобретение профессионального опыта;
- 8.обеспечение соответствия освоенных компетенций направлению профессиональной деятельности.

Для успешной реализации компетентностного подхода в профессиональном образовании необходимо выполнение следующих условий:

1. наличие компетентностной модели выпускника (функциональной карты специалиста), в которой отражены его основные функции и компетенции;
2. определение конкретной цели обучения;
3. определение конкретных способов достижения цели;
- 4.формулирование конкретных результатов обучения в форме конкретных компетенций;
5. наличие в учебном заведении соответствующей среды обучения и квалифицированных в модульно-компетентностном обучении преподавателей;

Преимущества компетентностного подхода:

1. формулируются цели и задачи программ обучения, соответствующие требованиям работодателей;
2. повышается гибкость учебных программ;
3. повышается мотивация получения профессии;

4. повышается эффективность и качество профессиональной подготовки, уровень профессиональных компетенций;

5. создаются стандартные, объективные и независимые условия оценки качества обучения;

6. повышается уровень взаимодействия и взаимной ответственности обучающихся, преподавателей и мастеров производственного обучения;

7. подготовка обучающихся к профессиональной деятельности осуществляется с учётом реальных производственных условий, за счёт чего ускоряется адаптация молодых специалистов на производстве;

8. формируется производственная культура и уважение к выбранной профессии.

Какова роль каждого из нас: научить детей учиться; переход к деятельностной системе; сформировать ключевые компетенции; каждый из нас должен владеть современными педагогическими технологиями; научить детей брать на себя ответственность в принятии решений; совершенствование самого учителя.

Литература:

1. Андреев А. Знания или компетенции?// Высшее образование в России.- 2005.-№2.-С.3-11

2. Бермус А.Г. Проблемы и перспективы реализации компетентностного подхода в образовании. – <http://www.eidos.ru/journal/2005/0910-12.htm>

3. Зимняя И.А. Ключевые компетенции – новая парадигма результата образования. <http://quality.petsu.ru/file>

4. О.Е.Лебедев. Компетентностный подход в образовании. - <http://www.nekrasovspb.ru/publication/cgi-bin/publ.cgi?event=3&id=22>

5. Л.О. Филатова. Компетентностный подход к построению содержания обучения как фактор развития преемственности школьного и вузовского образования//Дополнительное образование.-2005.-№7.-С.9-1.

Резюме

Роль компетентностного подхода в образовательном процессе. Особое внимание было уделено к преимуществам компетентностного подхода. Делается вывод о том, что более доминирующее положение начинает занимать коммуникативный метод.

Summary

The role of competence-based approach educational process. The special attention was paid to advantages of competence -based approach. The conclusion about that is drawned that starts holding more dominant position a communicative method.

Ер намысы – ел намысы. Елді ерінен бөліп қарама, ерді елінен бөліп қарама және басқа да көптеген мақалдарды айтуға болады.

Халық батыры Бауыржан Момышұлы былай деген екен: «Біздің тарихымыз батырға бай тарих, халқымыз батырлықты биік дәріптеп, азаматтық пен кісіліктің символы, үлгісі санаған. Батырлық, ерлік деген ұрпақтан – ұрпаққа ата дәстүрі қала бермек. Өткенін білмеген, одан тәлім-тәрбие, ғибрат алмаған халықтың ұрпағы –тұл, келешегі – тұрлаусыз. Біздің қазақ халқы – батыр халық». Жаугершілік замандағы аңыз-әңгімелер, жыр-жоқтаулар – үлкен тәрбиелік мәні бар білім мен өнегенің нағыз қайнар көзі, халықтық педагогиканың негізінде ұлт қаһармандарының өмірі мен тарихи қызметі арқылы жеткіншектерді патриоттыққа тәрбиелеуде үлкен рөл атқарады[2]. Мектептің патриоттық тәрбие жөніндегі барлық жұмысы тәрбиенің басқа салаларымен тығыз байланысты. Оқушыларды Қазақстанда тұратын барлық ұлт өкілдерінің тату-тәтті, достық қарым-қатынаста, туысқандық, ынтымақтастықты көркем шығарманы оқу барысында оқу барысында, оны өмірмен салыстыра отырып тәрбиелеуге болады. Көркем шығарма – өмір мектебі. Көркем туындыда халықтың тарихы жүріп өткен тағдыры, өмір белестері, елдік-ерлік дәстүрлері, тұрмыс салты, өзіндік тілі, діні жинақталған, табиғаты кескінделген, адамгершілік ұғым-түсінігі көрініс табады. Көркем шығарманы оқыту арқылы оқушылардың патриоттық сезімін қалыптастырамыз, дүниеге көзқарасын дамытамыз. Көркем шығарма балаларда алуан түрлі сезім, ой туғызады.

Тәрбиедегі ең басты бағыт делінген тәлім-тәрбие тұжырымдамасында: «Әрбір адам ең алдымен өз халқының перзенті, өз Отанының азаматы болуы керек екенін, ұлттың болашағы тек өзіне байланысты болатынын есте ұстауға тиіс. Оның осындай тұжырымға тоқталуына ұлттық әдет-ғұрыптар мен дәстүрлер көптеп көмектеседі, солар арқылы ол жалпы азаматтық әлемге аяқ басып, өз халқының мәдени игілігін басқа халықтарға жақын да түсінікті ете алады. Сондықтан әрбір ұрпақ өткеннің талаптары негізінде жас ұрпақты өмірге даярлап, оны жинақталған бай тәжірибе арқылы тәрбиелей отырып, өзінің ата-бабаларының рухани мұрасын игере түсуі керек».

Қолданылған әдебиеттер тізімі:

1. Н.Ә.Назарбаев. Қазақстанның болашағы – қоғамның идеялық бірлігінде. Алматы, 1993ж.

2. С.Қалиев. Халық педагогикасының ауыз әдебиетіндегі көрінісі. Алматы, 1996ж.

Д. Исабеков: «Патриотизм өзінен өзі келетін қасиет емес. «Отанды сүй» деп жалаң айқайлау жастарды патриотизмге тәрбиелеу боп табыла бермейді, міне, мынадай Отаныңды сүй деп тәрбиелесек, сірә, сол ұғымды болар. Ол үшін ауқымды мемлекеттік бағдарлама, мәдениет жөніндегі жетілген заң керек», – деген өте құнды пікір айтқан. Көркем шығармаларда өзінің жеке басын ғана емес, елдің амандығын ойлаған, отқа күймейтін, суға батпайтын ержүрек қаһармандары, батыр ұлдары мен қыздарының ерлік істерін суреттейді.

Көркем шығармаларда халықтың сүйе тыңдап, сүйсіне жырлағаны – көпшілік үшін жасалған ерлік, батырлық істер, ел қорғау әңгімелері болған. Бұл тақырыпта әдемі әңгіме, ертегі, өлең, жырлар туғанын, оларда халықтың батырлық, ерлік істерді және оны жасаушыларды ардақтағанын білуге болады.

Оқу-тәрбие үрдісінде жер, Отан, тау, тас, табиғат, жан-жануарлар т.б. туралы жұмбақтар мектеп оқушыларының еліне, жеріне деген сүйіспеншілігін арттырып, патриоттық сезімдерін дамытады. Қай халықтың ауыз әдебиетін алсақ та ертегілер ауызша айтуға лайықты түрде құрылады. Қазақ ертегілерінің тақырыптарына, суреттелген оқиғаларына қарап белгілі бір дәуірлерге топтауға болады. Кейбір ертегілер қазақтың өте ерте замандағы өмірін елестетеді. Мұндағы негізгі күрес аңшылық, малды қыстан аман алып қалу, әртүрлі стихиялық күштерді жеңуге қарсы жұмсалады. Басты кейіпкерлердің іс-әрекеті де, ұнамдылық жағы да соған орай көрсетіледі. Мысалы, «Ер Төстік», «Құлагер» т.б. ертегілері.

Қазақ халқы, оның ішінен шыққан дана адамдар өзінің замандастарына да, кейінгі ұрпақтарына да жақсы тәрбие беруде. Оларды зұлымдық әрекеттерден сақтандырып, адамгершілікке үндеу мәселелерін ерте кезден-ақ қолға алғаны ертегілерден байқалады. Көп ертегілерде суреттелетін әділдік пен жауыздық арасындағы күрес бастауыш сынып оқушыларының патриоттық сезімдерін оятуға септігін тигізеді.

Белгілі әдебиет өкілі Ө.Тұрманжанов «Мақал-мәтелдер туралы» атты ғылыми еңбегінде: «Қашан қайда болсын, адамға ең жақын, ең қымбатты туған Отаны, өскен жер, туған елі. Сондықтан да халық «Отансыз адам, ормансыз бұлбұл», «Ел іші алтын бесік», «Жекен жерінде көгерер, ер елінде көгерер!» – деп халық өскен ұрпағын Отаншылдық патриотизмге шақырады.

Ана тілін білмейінше қазақтың баласы ұятын танымайды. Олай дейтініміз жас ұрпақты отаншылдыққа тәрбиелеудің бір ұшы қазақтың ауыз әдебиетінде, мақал-мәтелдерінде, қанатты өздерінде жатыр. Мысалы: қазақтың мақалы «Өзге елде сұлтан болғанша, өз елінде ұлтан бол», «Ер бір өледі, ез мың өледі», – деп оқушыларды елін сүйуге, намысты таптатпауға тәрбиелейді. Кейбір мақалдар елдің егемендігін, дербестігін ашып береді. Еркіндік пен отаншыл сезімді ерте ояту, жүрек отын ертерек тұтату парыз деп ұғынған ата-бабамыз осы патриоттық тақырыпқа арналған мақал-мәселдерді жастайынан балалардың құлағына құйып өсірген. Ғасырлар бойы қазақ жерін қорғап келген батырларын халқымыз аузынан тастамай, ұрпақтан-ұрпаққа мирас етіп отырған. Соның бір дәлелі батырларға арналған мақал-мәтелдер. Ер қуаты – қаруы, ел қуаты – батырлары.

Есмуратова Г.Ж.

старший преп., магистр

Республика Казахстан. г.Алматы. КазНПУ имени Абая.

СОВРЕМЕННЫЕ МЕТОДИКИ ПРЕПОДАВАНИЯ АНГЛИЙСКОГО ЯЗЫКА В ВЫСШИХ УЧЕБНЫХ ЗАВЕДЕНИЯХ

Ключевые слова: иностранный язык; английский; методы, классический метод, непосредственно, аудиовизуальный и аудиолингвальный, грамматика, общеобразовательный, коммуникативный

Keywords: foreign language; English; methods, classical methods, immediate, audiovisual and audiolingual, grammar, general educational, communicative.

В настоящее время существует немало методик для изучения иностранного языка в высших учебных заведениях. Каждый из методов имеет определенные особенности, некоторые обладают большей популярностью и востребованностью, некоторые меньшей. В этой статье будут рассмотрены основные методики для изучения студентами английского языка.

Современные методики преподавания английского языка в высших учебных заведениях

В современном мире английский язык пользуется огромной популярностью, более того, этот язык является языком международного общения, его знают во всем мире. На сегодняшний день существует огромное множество методик для преподавания английского языка. Кроме того, регулярно разрабатываются новые, поэтому теперь каждый преподаватель может выбрать для себя оптимально подходящую методику работы.

В настоящее время при преподавании иностранного языка в высших учебных заведениях чаще всего используются классические методы. А именно:

1. Прямой метод.
2. Грамматико-переводной метод обучения.
3. Аудиовизуальный и аудиолингвальный методы.
4. Коммуникативный метод.

В этой статье мы рассмотрим каждую из приведенных методик более подробно.

Прямой метод обучения иностранному языку

Суть данной методики состоит в том, что преподаватель больше внимания уделяет изучению непосредственно разговорного языка, который используют в повседневной жизни. Разработчики этого метода посчитали, что язык-посредник, то есть язык, на котором ведется преподавание, тормозит изучение иностранного языка. Таким образом, студентов искусственно вводят в мир изучаемого ими языка.

Все занятие ведется на английском, объяснения и новые темы преподаватель также должен давать на английском языке. Используется только англоязычная литература.

При обучении английскому языку путем такого метода, роль преподавателя в успешном усвоении знаний студентами является ключевой. То есть речь его должна быть абсолютно четкой и правильной, произношение должно быть идеальным, так как обучаемые постоянно будут повторять именно за преподавателем. Идеальным вариантом для прямого метода обучения будет сделать преподавателем носителя английского языка.

Грамматико-переводной метод

Грамматико-переводной метод является основным в современной системе образования. Это классический метод, которые используется уже не одно десятилетие. Такая его распространенность обусловлена и тем, что большая часть преподавателей сами обучались при помощи такого метода.

Цель грамматико-переводного метода – научиться читать и переводить при помощи грамматических правил.

К недостаткам данного метода можно отнести и то, что лексической части уделяется недостаточно внимания. Изучение лексики сводится к механическому заучиванию слов. Чтение и перевод выполняется в строгой форме. Кроме того, тексты, предлагаемые для чтения, обычно относятся к сложной художественной литературе, следовательно, студент изучает только литературный язык. Попадая в языковую среду, ему будет очень сложно понять окружающих даже при хорошем знании литературного языка.

Аудиовизуальный и аудиолингвальный методы

Суть обоих методов состоит в передаче языка через четкие структуры, заучивание происходит при помощи аудио и видеозаписей.

Аудиовизуальный метод обучения подразумевает иллюстрирование речи соответствующими картинками, то есть студентам показывают видеоролики, художественные и документальные фильмы на английском языке. В этом случае обучаемых работает одновременно два канала восприятия – зрительный и слуховой, в результате чего в голове студентов возникают ассоциации, что позволяет лучше запоминать язык. Целью методов является овладение живым, разговорным языком.

Оба метода построены на индукции – обучение проходит от правила к примеру. Учитывая все вышесказанное, можно заметить, что для студентов вузов, которые не специализируются на изучении языков, аудиолингвальный и аудиовизуальный методы подходят только в том случае, если они используются в комплексе с другими программами обучения.

Коммуникативный метод

В настоящее время все большее количество преподавателей обращаются к коммуникативному методу изучения английского языка. Объектом этого метода является сама речь, то есть такая методика в первую очередь учит общаться.

Тагаева С.А., Тагаева Г.А.

*Тараз инновациялық гуманитарлық университеті,
Н.Ақшабаев атындағы орта мектеп, Қазақстан*

МЕКТЕП ОҚУШЫЛАРЫНА ПАТРИОТТЫҚ ТӘРБИЕ БЕРУДІҢ ПЕДАГОГИКАЛЫҚ МҮМКІНДІКТЕРІ

Қазақстан Республикасында болып жатқан саяси-әлеуметтік, экономикалық өзгерістер білім беру жүйесін өзгеше құруды талап етуде. Әсіресе, білім беру саласында ізгілендіру, демократияландыру үрдістері жүріп жатқан кезде, білім мазмұнын ұлттық ерекшеліктер негізінде құру, өсіп келе жатқан жас ұрпақты рухы биік, саналы, патриоттық сезімі жоғары тұлға етіп тәрбиелеу қажеттігі туындап отыр.

Ел Президенті Н.Ә.Назарбаевтың «Қазақстанның болашағы – қоғамның идеялық бірлігінде» атты еңбегінде халықтар арасындағы бірлікті нығайту, отансүйгіштікке тәрбиелеу, тіл мәдениетін орнықтыру мәселелеріне тоқталып: «Біздің тағы бір аса маңызды идеологиялық міндетіміз – Қазақстандық Отансүйгіштікке тәрбиелеу, әрбір азаматтың өзін-өзі айқын билеуін қалыптастыру. Шынайы Отансүйгіштікті, нағыз азаматтықты қалыптастыру жеке бастың өзін саяси тұрғыдан айқын сезінуін, өз Отанын саналы түрде таңдауын көздейді» – делінген [1].

Жас ұрпақты жауынгерлік, Отансүйгіштік рухта, ата-бабамыздың ерлік өнегісімен тәрбиелеуді мақсат етіп қойдық, әрине, бұл мақсатқа жету барысында біздер болашақ педагог-ұстаздар халықтың төл ерекшеліктерін терең меңгеріп, олардың бала тәрбиесінде алатын рөлін айқындап алуымыз керек. Ертеңгі болашағымыз – өскелең ұрпаққа сол тұрғыда білім мен тәрбие беруіміз қажет-ақ.

Белгілі жазушы, қоғам қайраткері: Ә.Кекілбаев: «Ұрпақ тәрбиесі – ұлт тағдыры» деген еңбегінде: «Өз мүддесін өзі қолдап, өз есесін өзі түгендеп атаның алғысын, ананың ақ сүтін ақтай алған перзенттен қатардың азаматы шыға алмақ. Халқының көңілінен шығып, қауымының үмітін ақтап, өткен ұрпақтың есесін түгендеп, келешек ұрпақтың мерейін үстем ете алған перзенттен Отанның азаматы шыға алмақ.

Ендеше, ұрпақ тәрбиесі – ұлттың тағдыры. Өз ұрпағының тәжірибесін өз жолына қоя алған ұлт қана өз тағдырын өзі ойдағыдай қамдай алмақ» – деп көрсетті. Жас ұрпақты ұлттық бірлікке, Отанын, елін, жерін сүйуге, ұлттық тәуелсіз мемлекетті нығайтуға өз үлесін қосуға тәрбиелеуде көркем шығарманың маңызы зор. Көркем шығармаларда патриоттық сезімді ардақтап, батырлық, ерлікке мадақтаған, ақылдылық, парасаттылық, достық тәрізді адамгершілік игі қасиеттер дәріптелген.

күйде берік негіз бола алмайды. Бұлардың арасынан жақсы, жаманын, алтын мен мысын айырып ала білу үшін тәрбие майданында шынығып ысылған тарландардың тәжірибелерімен, түрлі ұлттан түрлі заманда шыққан тәрбие ғалымдарының ойларымен, қысқасы, тәрбие туралы дұрыс жолға түсу үшін тәрбие пәнімен, яғни педагогикамен жақсы таныс болу керек» (М.Жұмабаев) [4].

Осы айтылған ойдан түйетініміз баланы тәрбиелеу үшін тәрбиешінің өзі тәжірибелі және ұлт тәрбиесін жетік білуі керек дегені, яғни теория мен практиканы байланыстыру қажет. Тек осы ойдың түпкі мағынасын түсіне білу қажет тәрізді.

Сонымен, халықтық педагогика – халық шығармашылығында көрініс тапқан, тәрбие ісіне тікелей не жанама қызмет ететін халық шығармашылығының тереңінен шыққан тәрбие саласындағы түсініктері, көзқарастары, пікірлері, сенімдері, дағдылары мен тәсілдері. Көптеген халықтық әдет-ғұрыптар, мейрамдар, салтанаттар өзінің сезімді мәнерімен, эстетикалық реңділігімен жастарға гуманистік тәрбие берудің қолайлы және тиімді құралы болды. Халықтық педагогиканың халықтық сана ретінде дамуы, тәжірибелер мен дәстүрлер жинақтауы негізінен қоғамдық тәрбие жүйелері әлі өмірге келмеген тарихи кезеңге жатады. Демек, табиғат және еңбек – халықтық тәрбиенің қозғаушы күштері, жетілген адам тұлғасы жайлы түсінікті туғызушы факторлар. Табиғат педагогикалық процеске саналылық элементін енгізді, жетілу жайлы ойды кеңейтті.

Халық ұғымындағы тұлға – халықтың тәжірибесі негізінде қалыптасқан. Тұлғаның қалыптасуына ықпал жасаған – халықтың өзіндік әдет-ғұрпы, салт-дәстүрі, ұлттық мінездері, әлеуметтік сезімдері, көңіл-күйлері, адами қасиеттері, ойлары, талап-тілектері, халықтың әлеуметтік психологиясы танымы, қоғамдық өмірдегі жағдайлар т.б. Жетілген адам тәрбиелеудің халықтық бағдарламасы көпқырлы және жан-жақты. Және оны жүзеге асырудың арнай құралдары бар. Жасұрпақтың тұлғалық бейнесін қалыптастыруға бүкіл халық өмірі ықпал етеді. Адамды жетілдіруде халықтық тәжірибе қолданылды: халық ауызекі шығармашылығы: ертегі, мақал т.б.; салт-дәстүрлер, ырым-ғиыымдар, мейрамдар т.б.

Халықтық педагогика ғасырлар бойы қалыптасып, шыңдалған сенімді де құнды құрал болып қала бермек. Бүгінгі күні ол жас ұрпақ тәрбиесінде белсенді қолданысқа ие және берері мол қазына.

Әдебиеттер:

1. Жарықбаев Қ., Қалиев С. Қазақ тәлім-тәрбиесі. – Алматы, 1995.
2. Қалиев С., Молдабеков Ж., Иманбекова Б. Этнопедагогика. – Астана, 2010.
3. Мұқанова Б., Ильясова Р. Этнопедагогика. – Астана, 2008.
4. Жұмабаев М. Педагогика. – Алматы, 1992.

Коммуникативный метод подразумевает большую активность студентов. Задачей преподавателя в данном случае станет вовлечь в беседу всех присутствующих в аудитории. Для лучшего запоминаний и использования языка необходимо загрузить все каналы восприятия.

Суть коммуникативного метода заключается в создании реальных ситуаций общения. При воссоздании диалога студент имеет возможность применить на практике все полученные знания. Очень важным преимуществом коммуникативного метода можно считать то, что он обладает огромным разнообразием упражнений: здесь используются ролевые игры, диалоги, симуляция реальной коммуникации.

Первое время коммуникативный метод отвергался, однако сейчас он снова занимает лидирующие позиции наряду с традиционным грамматико-переводным методом. Большинство преподавателей современных вузов отдают предпочтение именно этим двум методам, причем нередко они используются в комплексе. Прямой метод в высших учебных заведениях применяется крайне редко, отчасти это связано с отсутствием настоящих носителей языка среди преподавателей, а отчасти с тем, что уровень подготовки студентов после школы слишком низок. Аудиовизуальный и аудиолингвальный методы в чистом виде не используются вовсе, однако очень многие преподаватели университетов и институтов время от времени проводят занятия, опираясь на такие методы. Это позволяет разнообразить общеобразовательную программу и заинтересовать студентов.

Summary

The article discusses various methods of teaching foreign languages in universities. Particular attention was paid to the following methods: the direct method, grammar-translation, audio-visual, audiolingual and communicative. It is concluded that communicative method has started becoming most dominant.

Литература

1. Громова О.А. Аудио-визуальный метод и практика его применения. М., 1977.
2. Домашнев А.И. и др. Методика преподавания английского языка в педагогическом вузе. М., 1983.
3. Основные направления в методике преподавания иностранных языков в XX вв. / Под ред. М.В. Рахманова. М., 1972.
4. Палмер Г. Устный метод обучения иностранным языкам. М., 1960.
5. Шейлз Д. Коммуникативность в обучении современным языкам. [Совет по Культурному Сотрудничеству. Проект № 12 «Изучение и преподавание современных языков для целей общения».] Совет Европы Пресс, 1995.

Шангереева Ш.Т.

ст.преп. КазНПУ имени Абая, Алматы, Казахстан

К ВОПРОСУ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ ИНТЕРАКТИВНЫХ ТЕХНОЛОГИЙ ПРИ ОБУЧЕНИИ ИНОСТРАННЫМ ЯЗЫКАМ

Современное коммуникативно-ориентированное обучение готовит учащихся и студентов к использованию иностранного языка в реальной жизни. Использование мультимедийных, интерактивных технологий при коммуникативном обучении иностранному языку значительно повышает качество подачи материала занятия и эффективность усвоения этого материала учащимися. Как показывает практика, использование и внедрение современных технологий, мультимедийного оборудования обогащает содержание образовательного процесса, повышает мотивацию к изучению английского языка со стороны учащихся и студентов и наблюдается тесное сотрудничество между преподавателем и учащимися. Мультимедийные технологии подразумевают использование таких аудиовизуальных и интерактивных средств обучения, как:

- 1) программные средства (мультимедийные диски, презентации, видео-, аудио-ролики, ресурсы сети Интернет);
- 2) оборудование (ПК, аудио-, видео-аппаратура, мультимедийный проектор, интерактивная доска).

На видеокурсах, являющихся прекрасным дополнением к содержанию урока, показаны социокультурные реалии: мимика и жесты, одежда, окружающая обстановка. Кроме того, на базе этих видеокурсов преподаватель может провести различные ролевые игры и организовать дискуссии, диспуты с целью повторения пройденного лексического материала. На аудиокассетах, дисках, которые являются обязательным компонентом современных УМК, записаны тексты и задания для аудирования, песни, рифмовки, упражнения для работы над произношением. Записи выполнены профессиональными звукооператорами с участием специально приглашенных актеров – носителей языка.

В настоящее время имеется множество мультимедийных средств обучения, такие как интерактивные курсы «Tellmemore», «Английский: путь к совершенству», «Talktome» и т.д. Они рассчитаны на обучение основным видам речевой деятельности: чтению, письму, аудированию, говорению. Если преподаватель сможет правильно подобрать нужный ему материал и использовать его в доступной для учащихся форме, то выиграют при этом и преподаватель, и учащиеся. Преподаватель может использовать разработки, созданные самостоятельно, например, презентации на PowerPoint. Эта программа удобна и при выполнении творческих проектных работ учащимися с последующей демонстрацией. Преимущества проектной работы известны уже давно и используются в методике преподавания различных предметов, в том числе и иностранного языка. Ребята с

Қазақ этнопедагогикасы ғылымын дамытып, қалыптастыруды қазақ ғалымдары ерекше еңбек етті. Қазақстан ғалымдары профессор Қ.Жарықбаев, профессор С.Қалиев тағы да басқа бірсыпыра педагогтар халық педагогикасы жайлы зерттеу жұмыстарын жүргізді. Қ.Жарықбаев пен С.Қалиевтің бірлесіп жазған «Национальные аспекты обучения и воспитания, в Казахстане» атты кітапшасында қазақтың ұлттық тәрбиесі жөнінде мәселелер қарастырылған. Ә.Табылдиев қазақ этнопедагогикасын оқытудың әдістемесін, оларды білім беруде тиімді қолданудың негізгі аспектілерін көрсетті. С.Ұзақбаева «Балаларға эстетикалық тәрбие берудегі халық дәстүрлері», «Тамыры терең тәрбие» атты ғылыми-теориялық еңбегі. Р.Төлеубекова «Бала тәрбиесіндегі халықтық педагогика» деген ғылыми-практикалық еңбегінде қазақ халқының халықтық педагогикасы – бала тәрбиесінің негізгі құралы екенін баян етті. Бұл еңбекте қазақ халқының ұлттық тәрбиесіндегі ерекшеліктер жан-жақты баяндалып, сол ұлттық тәрбиені өмірде қолдану жолдары көрсетілді. Мұнда, көбінесе, халықтың салт-дәстүрлерінің тәрбиелік мәнін ашу жолдарын көрсете білу мақсаттары көзделді. С.Ғаббасов «Ізгілік әліппесі», «Халық педагогикасының негіздері» атты еңбектерінің де ұрпақ тәрбиесінде рөлі ерекше. Қ.Бөлеев «Болашақ мұғалімдерді оқушыларға ұлттық тәрбие беруге кәсіби дайындау» атты ғылыми-практикалық еңбегінде қазақ мектептерінің болашақ мұғалімдерін оқушыларға ұлттық тәрбие беруге кәсіби дайындаудың теориялық негіздерін жүйелеп көрсетті. К.А.Оразбекова «Иман және инабат», «Жеке тұлғаның ұлттық тәрбиесінің ғылыми-педагогикалық негіздері» атты еңбектері арқылы қазақтың халық педагогикасының жеке тұлғаны қалыптастырудағы ерекше рөлін жан-жақты дәлелдеп, қазақ халқының ұлттық тәрбиесіндегі әдептік (этикалық) үрдістердің белгілі нұсқалары алтын арқауы екенін дәлелдеді. Қазақ халқы бала тәрбиесімен арнайы айналысатын қоғамдық орындар (балалар бақшасы т.б.) ашпаса да, өз ұрпағын бесікте жатқан кезіннен бастап-ақ, өлең-жыр мен әңгіме, ертегі, тақпақ тәрізді мәтіндік ұлағаттармен санамақ, жаңылтпаш сияқты ойындар арқылы тәрбиелеп отырған [1;2;3].

«Бала тәрбие қылғанда әрбір тәрбиешінің алдымен қолданатын жолы – өз тәжірибесі. Екінші, әр тәрбиешінің қолданатын жолы – ұлт тәрбиесі. Әрбір ұлттың бала тәрбие қылу туралы ескіден келе жатқан жеке-жеке жолы бар. Ұлт тәрбиесі баяғыдан бері сыналып, көп буын қолданып келе жатқан тақпақ жол болғандықтан, әрбір тәрбиеші, сөз жоқ, ұлт тәрбиесімен таныс болуға тиісті. Және, әрбір ұлттың баласы өз ұлтының арасында, өз ұлты үшін қызмет қылатын болғандықтан, тәрбиеші баланы сол ұлт тәрбиесімен тәрбие қылуға міндетті. Бірақ ұлт тәрбиесі, ұлттың тәрбие жолында ұстаған жолын түгелімен дұрыс деуге болмайды. Ұлт тәрбиесінің жақсылық жағы көп болған сықылды, жамандық жағы да көп. Талай нашар, зиянды әдеттер әрбір ұлт тәрбиесі ішінде толып жатыр. Жоғарыда айтылғаннан көрінеді, балаға шын дұрыс тәрбие беру үшін тәрбиешінің өз тәжірибесі һәм ұлт тәрбиесімен таныс болу ғана жетпейді екен. Бұлар бірбеткей шикі тәжірибелер. Бұлар сыннан өткізіліп, пісірілмеген

ерекшеліктерін ескеріп отыруды қажетсінеді және өте ертеден бергі халық тәжірибесін дұрыс жүйелеп, педагогикалық процесті ұйымдастыруда орынды қолдану керек.

Қазақ халқының өте ертеде ата-бабаларының өмір сүрген кезінен (VI ғасыр, Түрік қағанаты) бастау алып, күні бүгінге дейін келе жатқан рухани мұраның бірі – халықтық педагогика мұралары. Демек, этнопедагогика қазіргі ғылыми деректерде көрсетілгендей – белгілі бір халықтың, тайпаның өзіне тән ерекшелігі бар дүниетанымдық, тәрбиелік мәдени мұрасы, халықтық ғылым болып табылады. Адам баласы сонау ерте заманнан бастан өз ұрпағын өмірге, еңбекке икемдеп, тәрбиелеп келгені көпке аян. Бүгінгі қалыптасқан белгілі ғылыми теориялық заңдары бар педагогикалық ғылымдар өмірге келгенше де адамзат тәрбие ісімен айналысты. Оның қағазға түспеген, бірақ халық жадында мәңгі сақталып, ұрпақтан ұрпаққа ғасырлар бойы ауызша нақыл ақыл, өсиет өнеге, қағида болып тарап келген білім білік, тәлім тәрбие беру тағлымдары бар. Ол осы қарастырып отырған халықтық педагогика тағылымдары.

Этнопедагогика өзіндік ішкі тарихи педагогикалық даму заңдылықтарына ие бола отырып қалыптасты. Этнопедагогиканың тарихын қарастырғанда ұлттық тәрбие жайлы зерттеулерге, жинақталған тағылымдардың жинақталуына тоқталу қажет. Қоғамның барлық тарихи даму кезеңдерінде халық педагогикасы жайлы ұғымды анықтау, әр түрлі ғылыми-педагогикалық көзқарастарды қалыптастыру мәселелеріне көптеген алыс және жақын шетел педагогтары: Я.А.Коменский, Ж.Ж.Руссо, К.Д.Ушинский, В.А.Сухомлинский, А.С.Макаренко, Г.Н.Волков, Я.И.Ханбиков, А.Ш.Гашимов, А.Э. Измайлов. Мәселен, А.Ш.Гашимов халық педагогикасына анықтама беру үшін тәрбие жөнінде халық идеяларына аса көңіл бөлудің қажет екенін айта келіп: «Халық педагогикасы кең – мағынада айтқанда тәрбие мәселелері бойынша халық дәстүрінің, әдет-ғұрыптарының, идеяларының жиынтығы» – деді. Белгілі татар педагогы Я.И.Ханбиков өз анықтамасында: халық бұқарасы қолданатын тәрбие және оқыту мақсаттары мен міндеттері, бұлар халықтық құралдардың, іскерлік пен дағдылардың жиынтығын құрайтын халықтық білімдер саласы – халық педагогика дер көрсетті. Әр түрлі ғылыми мәліметтерге сүйеніп, халық педагогикасы туралы ұғымның мәнін Орта Азия және Қазақстан халықтарының педагогикалық көзқарастарын зерттеген А.Г.Измайлов былай деп анықтама береді: «Халық педагогикасы бұл – ұрпақтан-ұрпаққа берілетін мағлұматтар, іскерлік пен дағдылар жиынтығы, халықтың әлеуметтік және тарихи тәжірибенің жемісі. Әр түрлі халықтардың дәстүрлері мен әдет-ғұрыптарының мақсаты – жас ұрпақты халықтың ең жақсы идеялары негізінде тәрбиелеу». Кейуақытта халық педагогикасының зерттеу саласын тәрбие деп қарастырылады. Тәрбие – балаларды әлеуметтік өмірге, еңбекке даярлау және қоғамдық тарихи тәжірибені үйрету процесі. Дегенмен, халық педагогикасында оқыту процесінің де маңызы өте зор. Сондықтан, қазіргі уақытта халық педагогикасындағы тәрбие мен оқытуды тұтас педагогикалық процесс деп қарастыру орын алуда.

удовольствием подключаются в творческий исследовательский процесс, ведь проекты – это личностно-ориентированный вид работы, так как они пишут о себе, своей семье, доме, увлечениях. При подготовке проекта они изучают интересные для себя темы, пишут, роются в справочниках, разговаривают с другими людьми, ищут фотографии и рисунки, даже самостоятельно делают аудио- и видеозаписи. Сообщая и показывая при этом другим о себе и окружающем мире по-английски, учащиеся открывают для себя ценность английского языка как языка международного общения. Выполнение и презентация проектов дает ребятам с разным уровнем владения языком возможность выступить и высказаться по определенной теме, что способствует развитию у учащихся познавательной активности, воображения, самодисциплины, навыков совместной деятельности. Многие интерактивные программные средства позволяют обратиться к источникам, расположенным в сети Интернет, что помогает изучающим английский язык глубже понять и усвоить изучаемый материал.

На сегодняшний день наиболее универсальным техническим средством обучения являются электронные интерактивные доски, например SMART Board. Электронные интерактивные доски – это эффективный способ внедрения электронного содержания учебного материала и мультимедийных материалов в процесс обучения. Материал занятия четко вырисовывается на экране интерактивной доски и нацеливает каждого студента к активной, плодотворной деятельности. Заранее подготовленные тематические тексты на английском языке, обучающие и проверочные упражнения, красочные картинки различного характера, материал англоязычных мультимедийных дисков, аудио-, видеоматериалы служат для введения или активизации материала занятия, повторения или закрепления лексических единиц и грамматической структуры языка, контроля и самоконтроля знаний. Интерактивная доска позволяет работать без использования клавиатуры, «мыши» и монитора компьютера. Все необходимые действия можно проделывать непосредственно на экране посредством специального маркера или даже пальца. Преподаватель не отвлекается от занятия для проведения необходимых манипуляций за компьютером. Это положительно сказывается на качестве подачи учебного материала.

Вместе с интерактивной доской SMART Board поставляется программное обеспечение SMART Notebook. Оно позволяет создавать записи, которые могут включать различные виды информации (тексты, видео, схемы, таблицы, знаки, рисунки). Программное обеспечение обладает такими возможностями:

1) При объяснении грамматического материала (например: составление различных типов предложений) использование разноцветных карандашей помогает выделить главное, заострить внимание на употреблении нужной формы смыслового глагола и местоположении вспомогательного в предложении.

2) На экране можно запечатлеть ход мыслей, зафиксировать порядок рабо-

ты и при необходимости есть возможность вернуться к началу изложения или более сложному аспекту материала урока (например: тема «Разница в употреблении и образовании времен «Simple» и «Progressive»).

3) Функция «draganddrop» позволяет перемещать картинки и слова при выполнении заданий типа: «подбери под пару», «сделай сочетание», «соотнеси» (в отличие от презентаций PowerPoint, где все объекты размещаются на своих местах в ходе создания, далее произвольным образом не могут быть изменены).

4) На одном слайде можно разместить несколько кадров данного урока и проследить ход мысли.

5) Весь материал проведенного занятия с интерактивной доской можно сохранить в записи, и преподавателю нет необходимости все заново писать и создавать.

В программе имеется большая коллекция готовых тематических картинок, которые также можно использовать на уроках введения, закрепления, активизации и контроля всех видов речевой деятельности обучающихся.

Разнообразие стилей и общения, и обучения на уроке, использование мультимедийных интерактивных технологий – все это обогащает содержание урока, ускоряет темп его проведения, повышает интерес к изучению английского языка.

Таким образом, интерактивные компьютерные технологии – интенсивно развивающийся вид информационных технологий, использование глобальной сети – обещают современные перевороты в методах и формах обучения.

Использование интерактивных технологий при обучении иностранным языкам позволяет:

- повысить мотивацию изучения иностранного языка у учащихся и студентов;
- использовать большое количество иллюстративного материала;
- интенсифицировать урок, исключив время для написания материала на доске;
- повысить коммуникативную активность у учащихся и студентов;
- вовлечь учащихся в самостоятельный процесс обучения, что особенно важно для развития их общеучебных навыков.

Литература:

1. Дмитриева Е.И. Основная методическая проблема дистанционного обучения иностранным языкам через компьютерные телекоммуникационные сети Интернет //М., ИЯШ, 1998, №1, с. 27-32.
2. Маткин В.А. Обоснование ценностно-синергетического подхода к подготовкам специалиста-профессионала //М., Вестник высшей школы, 1999, №6, с. 63-67.
3. Полат Е.С. Интернет на уроках иностранного языка//М., ИЯШ, 2001, №2, с. 24-28.
4. Полат Е.С. Метод проектов на уроках иностранного языка //М., ИЯШ 2000, №3, с.

Ата-бабамыздың тәрбиеге өте үлкен жауапкершілікпен қарағаны баршамызға аян. Өткен тарихымызға көз жүгіртіп қарасақ, қазақ халқындағы шешен, ақын, жыршы, зергер, билер мен қазылардың атадан балаға мирас болған тәлімі мен тағылымын көреміз. Кез келген халықтың тәрбие беру ісінде өзіне тән ерекшеліктері болатыны секілді, қазақ халқында да, сан ғасырлар бойы жас ұрпақты имандылық пен ізгілікке, адалдық пен әділеттілікке, қарапайымдылық пен мейірбандылыққа, ерлік пен батырлыққа тәрбиелеген ұлттық тәрбиелеу жүйесі болғаны баршаға мәлім. Сонымен қатар, ұрпақ тәрбиесінде халықтық тәлім-тәрбиенің ұлттық құндылықтарын ескере отырып тәрбиелеудің тұтас жүйесін жасауда өткен ғасырдағы көрнекті ағартушылардың педагогтардың, қазақ зиялыларының алаш азаматтарының өнегелі істері мен ой-пікірлерінің маңызы ерекше. Мәселен: кемеңгер ойшыл бабаларымыз Қорқыт ата, Әл-Фараби, Қожа Ахмет Яссауи, М.Қашғари және Шоқан, Ыбырай, Абай, Мұхтар, Шәкәрім, т.б.сында ғұлама-ғалымдар өздерінің шығармаларында ел мен жер, Отанды сүю, ар-ождан, намысты қорғау, ғылым, білімді халық игілігіне жарату тәрізді ұлттық рухтың өзекті мәселелеріне ерекше мән беріп келсе, XV-XVIII ғғ. өмір сүрген Асан қайғы, Жиенбет, Шалкиіз, Бұқар, Дулат сияқты жыраулар өздерінің өлең-жыр, толғауларымен елдік пен ерлікті, әділдік пен адалдықты жалықпай насихаттаған.

Елін, жерін, шет ел шапқыншыларынан қорғауда, ерен ерлігі аңызға айналған, өлең-жыр, толғау-дастандарға арқау болған Қобыланды, Ер Тарғын, Абылай, Ер Сайын, Едіге, Ер Қосай, Қамбар, Ағыбай, Наурызбай, Қабанбай, Бөгенбай, Кенесары, Райымбек, Барақ, Сырым, Исатай сияқты батырлардың да ерлік істері жас ұрпаққа үлгі-өнеге болары даусыз. Біздің тарихымыз өте бай. Сол тарихта орын алған жоғарыда аталған тұлғалар, батырлар өмірі, саяси қайраткерлер, қиын-қыстау кезіндегі халықтың ерлігі қазіргі жастарда отансүйгіштік қасиетті тәрбиелеуде үлгіге айналуы тиіс. Мәселен, сондай ел таныған батырлар Б.Момышұлы, М.Ғабдуллин, Ә.Молдағұлова, М.Маметова, Р.Қошқарбаев, Т.Бигелдинов, Қ.Қайсенов және тағы басқалардың ерен ерлік іс-қимылдары да өлең-жыр, дастанға айналып, жас ұрпаққа тәрбие берудің бірден-бір құралы болып отыр. Бұл халқымыздың атадан балаға ғасырлар бойы мұра болып жалғасып келе жатқан ерлік рухымен байланысты туындаған тәрбиенің дәстүрлі үлгі-өнегесі. Осы тарих тағылымдарын тәрбиеде тиімді қолдану арқылы отансүйгіштік қасиетті бойларына сіңіру, өзінің еліне, тіліне, дініне, тарихына деген сүйіспеншілікті қалыптастыру басты міндет. Қазіргі психологиялық-педагогикалық әдебиеттерге, әдеби кітаптарға, басылымдарға жасалған талдаулар және жоғарыда баяндалғандай, қарастырылып отырған мәселелердің өте ертеден-ақ ұлы ғұламалардың, жыраулардың, ақындардың, ағартушылардың, белгілі педагогтардың негізгі тақырыбы болғанын көрсетеді және ғылыми-зерттеу нәтижелері практикада кеңінен қолданылып отырғанын дәлелдейді.

Демек, адамгершілік құндылық тәрбиесінде ұлттық тәрбие маңызды рөл атқарады. Ұлттық тәрбиенің қажеттілігі мен күрделілігін ұғыну аса жауапкершілікті талап етеді. Ол әрбір ұрпақ буындарының өзіндік

Главными принципами реализации этой работы стал принцип добровольности и принцип «оценки от позитивного» любых даже самых малых успехов воспитанников.

Литература:

1. Карпиков А.Р. Позитивные аспекты переживания одиночества в подростковом возрасте. – М., ИНФРА-М, 2012.
2. Киселева В. Подростковое одиночество // Школьный психолог.-2012.
3. Колесникова Г.И. Одиночество: к вопросу определения понятия и классификации// Международный журнал прикладных и фундаментальных исследований. – № 10 за 2014 год (часть 1). С. 115-117.
4. Кондратьев М.Ю. Типологические особенности психосоциального развития подростков // Вопросы психологии. -20098.
5. Поливанова К.Н. Психологическое содержание подросткового возраста. // Вопросы психологии.- 2006.
6. Рассел Д. Измерение одиночества. – М., 1990.

Мәуліт Г.М.

*Абай атындағы Қазақ Мемлекеттік Ұлттық Педагогикалық Университеті,
2-курс тарих магистранты
Қазақстан Республикасы, Алматы қаласы*

ҚАЗІРГІ ЖАҒДАЙДА ҰЛТТЫҚ ТАҒЫЛЫМДАРДЫҢ ЖИНАҚТАЛУЫ ЖӘНЕ ОЛАРДЫ БАЛАЛАР ТӘРБИЕСІНДЕ ҚОЛДАНУДЫҢ МАҢЫЗЫ

Бүгінгі күн талабына сәйкес елімізде білім беру жүйесінде жаңа бағыттар орнығуда. Педагогикалық, психологиялық және этнопсихология, этнопедагогика ғылымдарының жағдайын талдау арқылы педагогикалық білімнің тарихын және даму перспективасын анықтауға мүмкіндік туды. Қазақстанның көрнекті ғалымдары Қ.Жарықбаев, С.Қалиев, Ә.Табылдыев, С.Ұзақбаева, Қ.Бөлеев, К.Қожахметова, Р.Төлеубекова және т.б. еңбектерінде халық педагогикасының асыл қазыналары жан-жақты зерттеліп, ұрпақ тәрбиесінде жан-жақты қолданылуда. Басты міндет – мемлекеттің өркендеп өсуі, халықтың әлеуметтік-экономикалық жағдайын арттыру. Бұл міндеттің шешілуі сөз жоқ өскелең ұрпақ тәрбиесінен басталады, яғни өскелең ұрпаққа этностық ерекшеліктерімізді, халқымыздың тарихы мен мәдениетін, сондай-ақ халықтың салт-дәстүрлерін меңгерту.

Мелешко І.В.

Національний технічний університет України «КПІ», Україна

ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ НАВЧАННЯ УСНОГО ПЕРЕКЛАДУ СТУДЕНТІВ ТЕХНІЧНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ

Сучасний рівень розвитку міжнародних відносин є основою для активізації знань в різних сферах діяльності. Як результат, освітній простір поступово, але суттєво змінюється. Зміни, які відбуваються, пов'язані з розвитком нового суспільства та інформаційного простору, що формуються у процесі взаємопроникнення та поєднання наукової, технологічної, політичної, інформаційної, економічної, юридичної та культурної сфер. Одним з найважливіших напрямків у цьому процесі є стрімкий та інноваційний розвиток науки та техніки, який диктує попит на якісний переклад та перекладачів професіоналів, особливо усного або синхронного перекладу, що охоплює усі сфери людської діяльності. Роль перекладу постійно зростає, а отже загострюються перекладацькі проблеми, вирішення яких потребує нових стратегій. Першою, але важливою проблемою є дослідження лінгвістичних аспектів перекладацької діяльності так, як обмін інформацією у технічних сферах різних напрямків постійно зростає.

На сьогоднішній день вимоги до технічних перекладачів, а особливо до перекладачів синхронного перекладу з різних інженерних спеціальностей з огляду на важливість інноваційних та технічних процесів змінилися, тому за останні роки особливого значення набуває питання підготовки студентів технічних спеціальностей до роботи з професійною технічною літературою в області усного перекладу у процесі навчання [2]. Правильно організований навчальний процес з іноземної мови на практичних заняттях з практики перекладу є наступною, але не менш важливою проблемою, що потребує вирішення.

Ми можемо зазначити, що існує ряд закономірностей для якісної підготовки технічних перекладачів. Основною специфікою такої підготовки є спрямованість на формування не лише комунікативних здібностей перекладача при усному перекладі, а також направленість на формування фахової та лінгвістичної компетенції за технічним спрямуванням. Викладач розробляє систему методичного забезпечення практичних занять, що дає можливість максимально ефективно використовувати навчальний час. Основним завданням самого студента є оволодіння необхідними знаннями та вміннями, самостійно навчатися з матеріалом, що вивчається. Зміст навчання усному перекладу повинен будуватися на засадах досягнення поставленої мети – надання майбутнім спеціалістам необхідних теоретичних знань і практичних навичок щодо формування та подальшого ефективного використання набутого досвіду та застосування його у своїй роботі [3].

Студентів технічних спеціальностей на заняттях викладач навчає тим прийомами та способами перекладу технічних текстів, які допомагають ефективно та

точно перекласти (передати) та описати технічні процеси та явища. Викладач пояснює, наскільки важливо для перекладача, а особливо під час усного перекладу, досконало володіти різноманітними засобами перекладу, аби щоб за лічені секунди вирішити, якому способу з усіх можливих надати перевагу. Як показує практика, не завжди вибраний той чи інший спосіб перекладу свідчить про його ефективність. Мовознавці зазначають, що кожен прийом перекладу має як свої переваги, так і свої недоліки, тому доречно використовувати комбіновані засоби перекладу та не обмежуватись лише одним із прийомів, а поєднувати їх [3]. Неправильний переклад термінів призводить до неповного розкриття значення не лише даного слова, але й всього тексту. Не всі технічні терміни мають прямі відповідні еквіваленти і їх значення неможливо передати, не використавши різні прийоми перекладу, але це не означає, що вони перекладаються з меншою точністю ніж ті, які мають. Перед перекладачем стоїть нелегке завдання вибрати правильний спосіб передачі термінів та відтворити текст оригіналу таким чином, щоб він не втратив свого початкового значення. Слід зазначити, що переклад технічних текстів повинен точно передавати думки та бути лаконічним [1].

Методисти в області перекладу рекомендують широко використовувати мовленнєві ситуації на основі реальних фактів та ситуацій. Особливе значення мають тексти та матеріали з запропонованими тактичними помилками (граматичними та лексичними). Це дає можливість оцінити критичне мислення студента, звернути увагу на швидкість знаходження правильного варіанту перекладу [2].

Фахівець з усного перекладу повинен в повній мірі володіти сучасними інформаційними технологіями та прийомами швидкого синхронного перекладу. Правильне використання комп'ютерних технологій при навчанні усному перекладу має важливе значення як в оцінюванні знань студентів, так і в інформаційному аспекті, а отже підготовка студентів повинна базуватись на роботі студента з мовленнєвим матеріалом з використанням сучасних комп'ютерних методів та технологій навчання.

Таким чином, уміння правильно з наукової та методичної точки зору організувати правильну та якісну підготовку перекладачів з усного перекладу є важливою умовою формування високого рівня перекладацької компетенції.

Література:

1. Вейзе А.А. Перевод технической литературы с английского на русский / А.А. Вейзе – Минск: Н.Б. Киреев, 1997. – 111 с.
2. Гон О.М. Практикум з усного перекладу / О.М. Гон, В.О. Гулик, Г.І. Мірам, В.П. Морозов, Л.П. Голованчук. – К.: Факт, 2007. – 136 с.
3. Комиссаров В. Н. Теория перевода (лингвистические аспекты) / Вилан Наумович Комиссаров. – М.: Высшая школа, 1999. – 253 с.
4. Robinson Douglas Becoming a translator. An introduction to the theory and practice of translation / Robinson Douglas. Routledge, London and New York, 2003. – P. 54.

Преодоление этого состояния в пользу творческого уединения, а затем и коллективной деятельности проводится по ряду направлений, учитывающих всю палитру творческих способностей и склонностей детей из разных этнических диаспор и общин. Для этого были разработаны образовательно-воспитательные континенты: «Нулевой меридиан – «Русский язык в зеркале русской культуры»; «Этно-Олимп» формирования конгруэнтного физического, психического и социального здоровья; «ЭТНО-палитра» социальных проектов и творческих мастерских; «Этно-согласие» с экологическим и медиационным наполнением, континент «ЭТНО-сити» по ознакомлению с географией Нижегородского региона, включению воспитанников в культурно-историческую среду области, изучение культурно-языкового наследия коренного населения.

Особого внимания заслуживает разработанная авторами концепция поэтапного построения коммуникативной деятельности и коллективного взаимодействия воспитанников центра «ЭТНОГЛОБУС.РФ». Она выражена в виде океанов общения, протекающих между творческими материками.

Таблица №1

Основные направления коммуникативной деятельности центра «ЭТНОГЛОБУС.РФ»

Название океана общения	Взаимодействие	Направление взаимодействия
Открытый	Внешнее общение	Развитие лингвистической, психологической и информационной коммуникативности Учебное, трудовое и культурное включение в социальную полиэтническую среду региона; Формирование взаимной информированности, и на ее основе взаимной толерантности коренных и некоренных этносов;
Дружеский	Межобщинное	Повышение общекультурного уровня представителей всех динамично развивающихся общностей; Культурно-информационный обмен и духовно-нравственное взаимообогащение.
Братский	Внутриэтническое	Организация цивилизованного общения между представителями одной диаспоры – ровесниками и представителями разных возрастных групп, гармонизация семейных отношений, поддержание, укрепление и расширения спектра социально-позитивных семейных ценностей и традиций,
Тихий	Виртуальное	Расширение информационного пространства общения и повышение информационно-сетевой и технологической компетентности; Повышение качества жизни за счет расширения круга общения и привлечение к новым видам коммуникации; Обеспечение возможности бесконтактного разрешения и профилактики конфликтов.

Психологи определяют одиночество как субъективное психическое состояние, отражающее психофизический статус человека, затрудняющее ему завязывание новых и поддержание старых контактов и связей и обусловленное психическими и социально-экономическими причинами [1,2,5]. Педагоги рекомендуют вмешиваться в развитие этого феномена с особой осторожностью [2,3], рассматривая проявления этого феномена как позитивное или негативное в зависимости от сложившихся там социально-педагогических условий.

К факторам, определяющим одиночество, Г.И. Колесникова относит [3]:

1. Субъективные, среди которых: негативная трактовка прошлого опыта, негативная трактовка настоящего и личностные качества, трактуемые как причина одиночества;

2. Субъективно-объектные: убеждения, условия жизни (например, труднодоступные горные районы);

3. Объективные факторы, не зависящие от воли личности – это, чаще всего, физическая изоляция (болезнь/тюрьма).

Следует различать состояние уединения, которое характеризуется субъективным чувством позитивного одиночества, когда человек нуждается в определенном времени, чтобы побыть наедине с собой, собственными мыслями и переживаниями. Эту потребность испытывают не только представители творческих профессий, но и обычные люди.

В западной культуре, ориентированной на индивидуальный успех, одиночество рассматривается как условие становления личности, определяющее ее обособление, но при этом не приветствуется, чтобы человек производил на других впечатление одинокого [6]. С одной стороны, принцип индивидуального успеха стимулирует уверенность в себе, с другой стороны, эмоциональная сдержанность при этом способствует возведению межличностных барьеров, препятствующих взаимопониманию, а отсюда и состояние одиночества.

Другое дело – феномен вынужденного одиночества, когда субъективное восприятие этого состояния негативно и человек не в состоянии без посторонней помощи выйти из него, хотя всецело этого желает. И ситуация обостряется, когда речь идет о попадании представителей некоренных этнических общностей в поликультурное образовательное пространство русскоязычного региона.

Проявление всех факторов вынужденного одиночества, сопровождающегося негативным субъективным чувством изоляции в новом коллективе становится ярче, за исключением, прошлого опыта, который представители некоренных этносов оценивают как позитивный. В остальном – чужеродность традиций, неясность речи и незнакомый стиль общения окружающих – все это обостряет негативное восприятие настоящего и актуализирует личностные качества, трактуемые как причина одиночества (неуживчивость, агрессивность, робость, интроверсия, тревожность т.д.).

Социально-педагогические условия включения таких детей, подростков и молодых представителей некоренных этносов в поликультурное образовательное пространство русскоязычного региона были разработаны в концепции полиэтнического детско-молодежного адаптационного центра «ЭТНОГЛОБУС.РФ».

Даценко В.В.

ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ ПРИ ВИКЛАДАННІ ФУНДАМЕНТАЛЬНИХ ДИСЦИПЛІН

У сучасному світі інформаційні технології стають основним засобом досягнення найбільш пріоритетних освітніх цілей. Доцільність використання інформаційних технологій в освітньому процесі визначається тим, що з їх допомогою найефективніше реалізуються такі дидактичні принципи, як науковість, доступність, наочність, свідомість і активність, а також індивідуальний підхід до навчання [1-3]. Пізнання учбового матеріалу з голосу викладача значно поліпшується у випадку, якщо його пояснення передають демонстрацією слайдів. У цьому випадку якість сприймання інформації учбового характеру значно поліпшується. Електронна презентація є зоровою опорою при вивченні нового матеріалу, вона включає найбільш коротку і важливу інформацію, необхідну для запам'ятовування [4-5].

У Харківському національному автомобільно-дорожньому університеті, на кафедрі хімії активізація освітнього процесу полягає у пошуку, розробці і апробації активних методів і форм навчання. Так, для підвищення якості навчання на кафедрі хімії розроблено і систематично застосовується комплекс електронних презентацій по всіх блоках модулів дисципліни, як наочний матеріал для супроводу пояснення нового матеріалу на лекціях. Послідовність показу і логіка побудови слайдів залежать від змісту матеріалу, що вивчається, і особливостей сприйняття студентами. По кожному змістовному модулю оформлено 10-12 слайдів презентації. До цих слайдів озвучуються відповідні коментарі викладача. Так, для проведення лекції з модулю «Хімічні джерела струму» застосовують слайди: «Первинні джерела струму» (рис. 1), «Вторинні джерела струму», «Паливні елементи».

Протягом лекції студенти, розглядаючи пропонувані об'єкти на електронному слайді і обговорюючи його особливості з викладачем, згадують вивчений раніше матеріал і застосовують його у новій конкретній ситуації. Так при розгляданні основних характеристик хімічних джерел струму, студенти повинні знати матеріал по раніше вивчених темах – окисно-відновні реакції, будова гальванічних елементів і електродні процеси, що відбуваються в них, складання схем гальванічних елементів і розрахунок їх ЕРС. На рис. 2 наведено приклад ведення конспекту лекції при вивченні одного з первинних джерел струму.

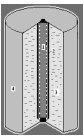
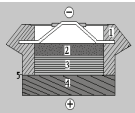
Марганцево-цинковий елемент (Лекланше) EPC = 1,5 В $\text{Zn} + 2\text{NH}_4\text{Cl} + 2\text{MnO}_2 \rightarrow \text{ZnCl}_2 + \text{Mn}_2\text{O}_3 + 2\text{NH}_3 + \text{H}_2\text{O}$ 1. Графіт; 2. MnO_2; 3. р-н NH_4Cl; 4. Zn	Окисно-ртутний елемент EPC = 1,5 В $\text{Zn} + \text{HgO} + 2\text{KOH} \rightarrow \text{K}_2\text{ZnO}_2 + \text{H}_2\text{O} + \text{Hg}$ 1. Ізолятор; 2. Zn; 3. 40% KOH; 4. HgO; 5. Корпус	«Дихаючі елементи» EPC = 1,4 В $2\text{Zn} + \text{O}_2 + 2\text{NaOH} \rightarrow 2\text{NaH ZnO}_2$ Резервні елементи (наливні) $\text{Mg} + \text{CuCl}_2 \rightarrow \text{MgCl}_2 + \text{Cu}$

Рис. 1. Приклад слайду лекції з теми «Хімічні джерела струму» з підрозділу «Первинні джерела струму»

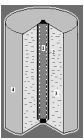
Марганцево-цинковий елемент $\text{Zn} + 2\text{NH}_4\text{Cl} + 2\text{MnO}_2 \rightarrow \text{ZnCl}_2 + \text{Mn}_2\text{O}_3 + 2\text{NH}_3 + \text{H}_2\text{O}$ 1. Графіт; 2. MnO_2; 3. р-н NH_4Cl; 4. Zn	$\text{Zn} + 2\text{NH}_4\text{Cl} + 2\text{MnO}_2 \rightarrow \text{ZnCl}_2 + \text{Mn}_2\text{O}_3 + 2\text{NH}_3 + \text{H}_2\text{O}$ Електродні реакції А (-) $\text{Zn} - 2\text{e}^- \rightarrow \text{Zn}^{2+}$ К (+) $\text{Mn}^{+4} + 1\text{e}^- \rightarrow \text{Mn}^{+3}$ Схема А (-) $\text{Zn} / \text{NH}_4\text{Cl} / \text{MnO}_2$; С (+) К Характеристика 1. працює у будь-якому положенні 2. не сприйнятливий до невеликих струмів 3. EPC = 1,5 В 4. термін служби – до 1 року Застосування для живлення радіоприймачів, кишенькових ліхтариків, електрифікованих промислових і побутових приладів

Рис. 2. Приклад заповнення конспекту лекції студентом по темі «Хімічні джерела струму», питання «марганцево-цинковий гальванічний елемент»

В ході вивчення дисципліни «Хімія» найбільш талановитим студентам пропонується виконання дослідницьких робіт з конкретної наукової тематики. При захисті науково-дослідних робіт на регіональних, Всеукраїнських конкурсах і конференціях студенти використовують електронні презентації, що включають основні результати досліджень у вигляді схем, графіків, діаграм і таблиць, розроблені технологічні схеми, висновки роботи.

Література:

1. Алексеев, О. Л. Системный подход как методологическая основа научного познания / О. Л. Алексеев, В. В. Коркунов // Специальное образование : научно-методический журнал / Урал. гос. пед. ун-т ; Ин-т спец. образования. – Екатеринбург, 2012. – № 1. – С. 6-17.
2. Багулина, Н. В. Методика работы социального педагога в общеобразовательной школе/ Н. В. Багулина // Проблемы и перспективы развития образования: материалы междунар. науч. конф. (г. Пермь, апрель 2011 г.). Т. I. – Пермь: Меркурий, 2011. – С. 99-102.
3. Бродский, Ю.С. Педагогизация среды как социально- педагогический результат интеграции воспитательных взаимодействий/ Организационно- технологический аспект. Автореф. дис..... канд. пед. наук./ Ю.С. Бродский. – Екатеринбург: 2013 – 18 с.
4. Екжанова, Е. А. Основы интегрированного обучения: пособие для вузов/Е.А. Екжанова, Е. В. Резникова.- М.: Дрофа, 2008-47 с.
5. Мардахаев, Л.В. Социальная педагогика: полный курс/Л.В. Мардахаев. – М.: Гардарики, 2011. – 271 с.
6. Падчин, И.В. Права и обязанности педагога-психолога по новому закону об образовании И.В. Падчин//Справочник педагога-психолога. Школа. – 2013. - № 3. – С.3-12
7. Пашин А.А. Исследование отношения школьников к здоровью и здоровому образу жизни/А.А. Пашин//Вестник спортивной науки. – 2012 – №3.- С. 49-55

Д.п.н. Быстрицкая Е.В., к.п.н. Аксенов С.И.,
студентка 5 курса Серебров К.С.

Нижегородский государственный педагогический университет им. Козьмы
Минина, Россия

СОЦИАЛЬНО-ПЕДАГОГИЧЕСКИЕ УСЛОВИЯ ПРОФИЛАКТИКИ ВЫНУЖДЕННОГО ОДИНОЧЕСТВА В ПОЛИКУЛЬТУРНОЙ МОЛОДЕЖНОЙ СРЕДЕ

В современной философии, педагогике и психологии ученые пришли к необходимости изучения такого социально-личностного и эмоционально-психического феномена, как одиночество. Философы выделяют три типа одиночества: внутрличностное (изолированность от себя), межличностное (изолированность от других), экзистенциальное (изолированность от Жизни)[4,6].

• средовые (взаимоотношения строятся не на принципах сотрудничества и толерантности, а в командно-административном ключе; невысокая степень единства членов группы, удовлетворенности совместной деятельностью).

Эти условия было решено скорректировать в рамках социально-педагогического проекта по формированию у учащихся разных национальностей основ здорового образа жизни, эффективных поведенческих стратегий и личностных ресурсов в сохранении и укреплении здоровья.

Задачи программы:

- создание комфортной здоровьесберегающей среды в школе;
- создание системы воспитательно-оздоровительных, коррекционных и профилактических мероприятий, которые осуществляются в процессе взаимодействия педагогов, специалистов школы, медиков, родителей, детей;
- воспитание внутренней потребности вести здоровый образ жизни.

Проектирование опирается на следующие методологические подходы:

- личностный подход, предполагающий рассмотрение здоровья как основополагающего компонента личности вне зависимости от национальной принадлежности;
- деятельностный подход, с позиции которого раскрываются условия формирования здоровьесберегающего поведения.

Программа составлена на следующих методологических принципах реализации:

- Дифференцированность: учёт возрастных особенностей и специфики работы с представителями разных этносов.
- Аксиологичность: формирование внеэтнических мировоззренческих представлений об общечеловеческих ценностях, здоровом образе жизни, которые являются регуляторами их поведения, что является одним из основных морально-эстетических барьеров формирования асоциальных форм поведения.
- Многоаспектность: интеграция различных направлений целевой профилактической и коррекционной работы, где ведущими аспектами такой деятельности являются социально-педагогический, воспитательный, психологический.
- Последовательность (этапность).
- Законность: первоочередное внимание уделяется обеспечению интересов каждого ребёнка в области безопасности и здоровья.
- Партнерство: консолидация возможностей субъектов социально-педагогической деятельности.
- Целостность: скоординированность всех частей программы.

Результаты апробации технологии интеграции субъектов социально-педагогической деятельности показали, что создание соответствующих педагогических условий в многонациональной школе будет способствовать:

- повышению эффективности работы социального педагога с представителями разных национальностей;
- согласованности действий субъектов социально-педагогической деятельности в многонациональной школе.

Завершующим етапом навчання є виконання випускної кваліфікаційної роботи, в якій студенти повинні проявити свої знання, придбані практичні навички і уміння. Успіх при захисті атестаційно-випускних робіт багато в чому визначається ілюстративним матеріалом: правильністю його підбору, послідовністю та інформативністю. За допомогою електронних презентацій при захисті курсових і дипломних робіт студенти наочно демонструють промислові установки, хімічні явища і технологічні процеси, з якими пов'язана наукова тематика.

Зі всього вище наведеного очевидно, що застосування інформаційних комп'ютерних технологій в процесі навчання хімії підвищує якість навчання і дозволяє: активізувати пізнавальний інтерес студентів і підвищити мотивацію навчання; раціонально використовувати час навчання; зробити учбовий матеріал таким, що запам'ятовується і легко засвоюється; сприяє зниженню стомлюваності, створює атмосферу психологічного комфорту; формує свідомість необхідності постійного самонавчання.

Література

1. Электронное обучение. Рекомендации руководителям библиотечных и информационных служб / Под редакцией Мэксин Меллинг. – М.: Омега-Л, 2006.
2. Григорук П.М. Використання комп'ютерних слайдів як засобу активізації пізнавального інтересу слухачів / П.М. Григорук, С.С. Григорук // Дослідження динамічних процесів у військово-інженерних конструкціях: Матеріали наук. конф. – Хмельницький. – 1997. – С. 58-59.
3. Беспалько В.П., Татур Ю.Г. Системно-методическое обеспечение учебно-воспитательного процесса подготовки специалистов. – М.: Высш. шк., 1989. – 144 с.
4. Борисова Т.Н. Применение в учебном процессе компьютерных и информационных технологий / Т.Н. Борисова, Л.М. Захарцова, А.Н. Кузьмина // Специалист. – 2008. – № 6. – С. 40.
5. Ахметова Д. Преподаватель вуза и инновационные технологии / Д. Ахметова, Л. Гурье // Высшее образование в России. – 2001, – №4. – С. 138-144.

Макашева О.М, Махашова П.М, Элжаппарова А.Н

Almaty academy of economics and statistics, Taraz state Pedagogical Institute

INNOVATIVE METHODS OF TEACHING IN HIGHER EDUCATION

Education is a light that shows the mankind the right direction to surge. The purpose of education is not just making a student literate but adds rationale thinking, knowledgeability and self sufficiency. When there is a willingness to change, there is hope for progress in any field. Creativity can be developed and innovation benefits-

both students and teachers. The traditional or innovative methods of teaching are critically examined, evaluated and some modifications in the delivery of knowledge is suggested. As such, the strengths and weaknesses of each teaching methodology are identified and probable modifications that can be included in traditional methods are suggested. In the pre-technology education context, the teacher is the sender or the source, the educational material is the information or message, and the student is the receiver of the information. In terms of the delivery medium, the educator can deliver the message via the «chalk-and-talk» method and overhead projector (OHP) transparencies. This directed instruction model has its foundations embedded in the behavioral learning perspective and it is a popular technique, which has been used for decades as an educational strategy in all institutions of learning. Basically, the teacher controls the instructional process, the content is delivered to the entire class and the teacher tends to emphasize factual knowledge.

In other words, the teacher delivers the lecture content and the students listen to the lecture. Thus, the learning mode tends to be passive and the learners play little part in their learning process. It has been found in most universities by many teachers and students that the conventional lecture approach in classroom is of limited effectiveness in both teaching and learning. In such a lecture students assume a purely passive role and their concentration fades off after 15-20 minutes.

Some limitations which may prevail in traditional teaching method are

- ✓ Teachers often continuously talk for an hour without knowing students response and feedback.
- ✓ The material presented is only based on lecturer notes and textbooks.
- ✓ Teaching and learning are concentrated on «plug and play» method rather than practical aspects.
- ✓ The handwriting of the lecturer decides the fate of the subject.
- ✓ There is insufficient interaction with students in classroom.
- ✓ More emphasis has been given on theory without any practical and real life-time situations.
- ✓ Learning from memorization but not understanding.
- ✓ Marks rather than result oriented.

Multimedia, is the combination of various digital media types such as text, images, audio and video, into an integrated multi-sensory interactive application or presentation to convey information to an audience. Traditional educational approaches have resulted in a mismatch between what is taught to the students and what the industry needs. As such, many institutions are moving towards problem-based learning as a solution to producing graduates who are creative; think critically and analytically, to solve problems. In this paper, we focus on using multimedia technology as an innovative teaching and learning strategy in a problem-based learning environment by giving the students a multimedia project to train them in this skill set. Creating multimedia projects is both challenging and exciting. Fortunately, there are many multimedia technologies that are available for developers to create these innovative and interactive

Д.п.н. Повшедная Ф.В., к.п.н. Ариффулина Р.У., студентка 5 Лесковец А.В.
Нижегородский государственный педагогический университет им. Козьмы
Минина, Россия

УСЛОВИЯ ИНТЕГРАЦИИ СУБЪЕКТОВ СОЦИАЛЬНО-ПЕДАГОГИЧЕСКОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ В МНОГОНАЦИОНАЛЬНОЙ ШКОЛЕ

Актуальность проблемы исследования: повышение эффективности интеграции субъектов социально-педагогической деятельности в многонациональной общеобразовательной школе, определяется наличием противоречий:

1. Между потребностью в инновационной системной организации социально-педагогической деятельности в многонациональной современной школе и традиционным возложением этих обязанностей на социального педагога.
2. Между наличием широкого спектра национальных и культурных особенностей учеников и отсутствием системных интеграционных связей между педагогами по работе с ними.
3. Между разработанными и апробированными технологиями интеграции субъектов социально-педагогической деятельности и слабой разработанностью педагогических условий для ее реализации в многонациональной школе.
4. Между социальной потребностью организации социально-педагогической деятельности в полиэтнической школе и низким уровнем реализации потенциала такой школы как социально-педагогической системы.

Исследование показало, что респонденты (учителя и учащиеся школ с многонациональным контингентом) оценили компетентность социальных педагогов как нормативную (60% показателей), с тенденцией к преобразующему уровню (40%). Наиболее высоко коллеги оценили компетенции по социально-педагогическим кластерам педагога-психолога и классных руководителей – как компетенции творческого и преобразующего уровней.

Наряду с позитивными характеристиками был отмечен дефицит внимания социального педагога в отношении работы в многонациональном коллективе. Таким образом, выявлены недостающие условия интеграции:

- субъективные (слабо выраженная потребность к внедрению инноваций и самореализации в поликультурном обществе);
- кадровые (есть координатор деятельности, но он не является признанным лидером для представителей различных диаспор);
- организационные условия (не создано единое информационное пространство; не выработаны вариативные пути сопровождения ребёнка в аспекте его национальной культуры: репродуктивный или адаптивный характер социально-педагогической деятельности);

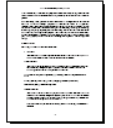
Специалистами было выделено три основных руководящих принципа в работе с пожилыми людьми: не позволять пожилым людям втягиваться в негативный имидж старения, например, нужно помогать им увидеть и понять, что источник их проблем лежит в ситуации, но не в них самих; требовать от пожилых брать ответственность за свою жизнь там, где это возможно; стимулировать деятельность пожилых людей, которая поддерживает ощущение интеграции и целостности жизни.

Пожилые люди иногда становятся эйджистами по отношению к своей возрастной группе. Поэтому задача тех, кто с ними работает, – мягко разрешать их собственное отношение к своему возрасту и к своей возрастной группе. Социальная поддержка позволяет пожилым людям ощущать себя компетентными людьми, при этом необходимо признавать потребность пожилых в «контроле самоопределения» и найти альтернативные способности обеспечить улучшение условий их жизни. Таким образом, можно сделать вывод, что пожилые одинокие люди в России зачастую не могут вести нормальный образ жизни, и неспособны обеспечить себе спокойное, достойное проживание. Социальная поддержка является важным фактором, содействующим адаптации к позднему периоду жизни.

Литература

1. Бодалев А.А. Рабочая книга практического психолога: Пособие для специалистов, работающих с персоналом / А.А. Бодалев, А.А. Деркач, Л.Г. Лаптев. – М.: Изд-во Института Психотерапии, 2001. – 640 с.
2. Волгин Н.А. Социальная политика: Учебник /Н.А. Волгин. – М.: Издательство «Экзамен», 2013. – 736 с.
3. Глэддинг С.Г. Психологическое консультирование / С.Г. Глэддинг. – 4-е изд. – СПб: Питер, 2012. – 736 с.
- 4.Ефименко В.Л. Депрессии в пожилом возрасте. Л. Медицина /В.Л. Ефименко, 2000. – 218с.
5. Захаров М.Л. Право социального обеспечения России: Учебник /М.Л. Захаров, Э.Г. Тучкова. – 2-е изд., испр. и перераб. – М.: Издательство БЕК, 2010. – 560 с.

multimedia applications. These technologies include *Adobe Photoshop and Premier* to create edit graphics and video files respectively, *SoundForge and 3D Studio Max* to create and/or edit sound and animation files, respectively. They can also use an authoring tool such as *Macromedia Director or Authorware* to integrate and synchronise all these media elements into one final application, add interactive features, and package the application into a distributable format for the end-user. Another advantage of creating multimedia projects in the classroom setting is that when students create multimedia projects, they tend to do this in a group environment. By working in a group, the students would have to learn to work cooperatively and collaboratively, using their group skills and a variety of activities to accomplish the project's overall objectives.

Tools	Methods	Examples	Metaphors
Mspowerpoint, Astound Graphics and Flash SlideShow Software	Easy to prepare and it can be prepared with many of the popular multimedia elements like graphs, sound and video.		Slide based
Macromedia, Flash Authorware, BPP I Learn and I Pass	Presentation is created using icons to represent different media elements and placed in a flowline.		Icon based
Windows Movie Maker, Winamp, Macromedia Director	Presentation is created using movie making concepts of casts, sounds, pictures and scores		Movie based
Adobe Acrobat Reader	Easy to prepare and with word documents if u have Acrobat Reader 5 with many popular multimedia elements like graphs sound and charts		Book based

Role playing and scenario analysis is mostly used in organizations that try to analyze a problem pertaining to the organization, and this is also used in management institutions. But the similar kind of practice can be tried in other specialization too like science and engineering. Science and engineering courses have practical but in support of those practical if students are given a scenario and other options to solve a particular issue, then the students are exposed to decision making in a given environment. For example, in teaching accounting the role of accountant can be explained by role playing technique. Invoice and bills can be given to students and asked them to assume the role

of accountant. Here the real entries pertaining to transactions are made by the student and this is more practical approach to teaching where theory is supplemented by proper practical knowledge. Similar kind of technique can be applied in management, engineering and science courses.

Technology is also changing the classroom experience. The classrooms at New York University's Leonard N Stern School of Business feature all sorts of conveniences for students and teachers. For instance, the room is wired with cameras for photographing whiteboards, so students can receive the images as digital files. In addition, tablet PCs, compact computers that allow you to write notes directly on the screen with a special pen, replace the archaic projector. With the tablet technology allow professors to make notes on charts and spreadsheets and send them directly to their students' PCs and he will get a feed back from each student. The researchers believe that the core objective of teaching is passing on the information or knowledge to the minds of the students. Any method using computers or modifying the existing conventional chalk-talk method are innovative if they ultimately serve the attainment of core objective of teaching. The analysis reveals some of the suggestions that the teaching community can practice in the classrooms. Ultimately the teaching people are satisfied when he could reach the students community with his ideas and views. So, teaching depends upon successful mode of communication and Innovation though we mean the changes that we propose to be included in our medium of communication or even inclusion of some other elements in communicating information.

REFERENCES

1. Tapscott, D. (1998). *Growing Up Digital: The Rise of the Net Generation*, New York: McGraw-Hill.
2. Teo, R. & Wong, A. (2000). *Does Problem Based Learning Create A Better Student*: 2000, Singapore.
3. Vaughan, T. (1998). *Multimedia: Making it Work* (4th Ed.), Berkeley, CA: Osborne/McGraw-Hill
4. BPP (2000), *Success in your Research and Analysis Project*.
5. Dunn, Philip (2001) *Interpretation of Accounts*. Uk, Student Accountant January 2001

достаточности человеческого общения, которое отмечается специалистами, оказывающими услуги гражданам старшего поколения, как одна из наиболее значимых слагаемых социального самочувствия лиц старшего возраста.

Ограничение возможностей (физических и финансовых) передвижения, определенный информационный дефицит, вновь введенная или возросшая платность ряда культурно-досуговых, рекреационных, спортивных услуг приводят к значительному снижению качества жизни пожилых людей. Большое влияние на самооценку и самочувствие лиц старшего возраста оказывает кризис социальной идентичности, вызванный радикальными трансформациями системы жизнеустройства, изменением доминирующей ценностно-ориентационной системы определенных слоев общества. Одинокие граждане старшего поколения иногда целыми днями просматривают телепрограммы, компенсируя недостаток общения и информации. Сложности переходного периода российской экономики в первую очередь ударили по пожилому населению. Всевозможные потрясения последних лет 20 века застали пожилое поколение врасплох. Многие потеряли привычные источники дохода, у кого-то в результате девальвации пропали сбережения, обесценились пенсии. Миллионы людей оказались за чертой бедности. Материальное положение большинства, особенно одиноких людей преклонного возраста, обеспечивает лишь физическое выживание.

Распространенным состоянием для людей пожилого возраста в России стала депрессия. По мнению социологов, она выявлена у 21 % пожилых в возрасте старше 65 лет, что гораздо больше, чем за рубежом. Так, в Швеции – 1,3 %, в США – 2,7 %. Это состояние проявляется в ощущении безысходности, тревоги, в ранимости, чувстве страха по поводу своего здоровья и дальнейшей жизни, т.к. их значительная часть является инвалидами. Причинами такого состояния пожилые люди считают одиночество (96 %), наличие хронических заболеваний (88 %), отсутствие понимания в семье (64 %). Дискриминация по возрасту, или *эйджизм*, означает отрицательное или унижающее отношение к человеку из-за его возраста, пренебрежение и негативное отношение к любой возрастной группе, хотя чаще всего речь идет именно об отношении к одиноким пожилым и старым людям. Феномен *эйджизма* присущ менталитету всего населения, включая самих пожилых людей. Например, на любые жалобы пожилой человек слышит: «А что вы хотите в вашем возрасте?» Все это – «долговременный тренинг *эйджизма*» в отношении к другим, иными словами, именно взрослые, зрелые люди воспитывают *эйджизм* и «долговременный страх возраста» у более молодых. Многие благотворительные организации, занимающиеся патронажем престарелых на дому, законодатели, готовящие законы, защищающие льготы пожилых и ветеранов, используют легитимную институциональную дискриминацию и явно демонстрируют *эйджистскую* позицию отделения «старых» и выражения обманчивого беспокойства об их страданиях.

значительно ниже, чем у представителей других групп населения, а их медицинское обслуживание обходится в 3 раза дороже. Среди причин ухудшения качества жизни, значительное место занимают социальные обстоятельства жизни одинокого пожилого человека и особенности его реакции на эти обстоятельства. Адаптационный шок, вызванный ухудшением условий жизнедеятельности представителей старшего поколения в период радикальных социальных перемен, оказался для многих пожилых людей чрезмерным. Жизнедеятельность пожилых людей осложняют недостаточная доступность медицинской и социальной помощи, высокая стоимость лекарственных средств. По данным специальных исследований, проведенных Институтом геронтологии АМН нашей страны, 12 % всех пожилых людей и 25-30 % стариков прикованы к постели. Эта статистика касается всех пожилых людей. Представим, насколько жизнь человека осложняется, если он одинок. Старение и связанные с ним ухудшение здоровья, болезни предопределяют необходимость оказания постоянной медицинской помощи, обслуживания на дому, помещения престарелых или больных в дома или больницы специализированного профиля. Потребность в строительстве последних обусловливается также дроблением семей, увеличением численности и доли одиноких в населении страны. Существенную проблему лиц одинокого пожилого возраста и одновременно потребность составляет социальное общение. Пожилые люди могут проживать совместно с супругом (супругой), с другими родственниками (детьми, внуками, иными членами семьи) или поодиночке. Одинокое проживание граждан старшего возраста обусловливается как сознательным выбором, так и отсутствием членов семьи, которые могли бы оказать поддержку. Промежуточный вариант представляет проживание на значительном расстоянии от детей и иных близких родственников. Распад СССР серьезно затруднил возможность общения детей и родителей, проживающих в новых независимых государствах. Снижение числа детей в семьях, высокий уровень смертности в трудоспособных возрастах определяют вероятность родителям пережить своих детей. Практически из каждых пяти женщин старше 70 лет четыре являются вдовами. Нередко на семейное положение пожилых оказывают отрицательное влияние негативные социальные факторы – значительная численность лиц с девиантным (отклоняющимся) поведением, кризис семейных отношений, обуславливающие ослабление связи между поколениями. Одиночество пожилых людей и долгожителей повышает потребность в институционализированном уходе, развитии системы учреждений социального обслуживания – как стационарных, так и нестационарных. Выход на пенсию резко сокращает объем социальных контактов на профессионально-деловой основе. Далеко не все учреждения и организации поддерживают связи со своими бывшими работниками; ослабление позиций профсоюзов снизило масштабы такой деятельности. Одиночество пожилых людей выражается не только в дефиците возможностей для ухода и материальной поддержки, но и в психологической депривации, болезненном ощущении не-

Сороковикова Ирина Викторовна
МБ ДОУ «Детский сад КВ №6», г. Усолье-Сибирское

ФОРМИРОВАНИЕ ИНТЕЛЛЕКТУАЛЬНОЙ ГОТОВНОСТИ ДЕТЕЙ К ОБУЧЕНИЮ В ШКОЛЕ С УЧЁТОМ ЛИЧНОСТНЫХ ОСОБЕННОСТЕЙ

Одна из основных задач, которые ставит перед ребенком школа, – это необходимость усвоения им определенной суммы знаний, умений и навыков. И, несмотря на то, что желание учиться практически одинаково у всех детей, реальная готовность к обучению очень различна. Поэтому у ребенка с недостаточным уровнем интеллектуального развития, с плохой памятью, низким уровнем развития произвольного внимания, воли и других качеств, необходимых при обучении, могут возникнуть большие трудности в процессе усвоения новых знаний.

В ФГОС ДО прописано, что целевые ориентиры ООП выступают основаниями преемственности дошкольного и начального общего образования. При соблюдении требований к условиям реализации Программы целевые ориентиры предполагают формирование у детей дошкольного возраста предпосылок к учебной деятельности на этапе завершения ими дошкольного образования. В связи с этим, на этапе завершения дошкольного образования ребенок ориентирован на приобретение определенных знаний и качеств личности охарактеризованных в ФГОС ДО.

В настоящее время в России остро стоит вопрос о повышении качества образования. Дошкольная образовательная организация стала первой ступенью непрерывной системы образования, поэтому дошкольная организация ориентирована на развитие в детях активной творческой личности, способной адаптироваться к современным условиям, принимать нестандартные решения.

Современная школа потребует от ребенка не столько конкретных знаний, сколько умения думать, находить собственные решения, понимать взрослого, сотрудничать с ним и с одноклассниками. Поэтому переход на новую ступень образования важный и сложный период в жизни детей и их родителей.

Школьное обучение никогда не начинается на пустом месте, а опирается на определенную стадию развития, достигнутую ребенком до обучения в школе.

Подготовка ребенка к школе, безусловно, является одной из важных задач обучения и воспитания детей дошкольного возраста. Готовность ребенка к обучению в школе в одинаковой мере зависит от физиологического, социального, психического и интеллектуального развития. Это не разные виды готовности, а разные стороны её проявления.

Многочисленные исследования показывают, что школьные программы ориентированы на некую модель ученика, так как обучение в школе имеет массовый

характер. Такой идеальный (абстрактный) ученик полностью соответствует программе, так же, как и она ему. Он с удовольствием слушает объяснения учителя, понимает их содержание и самостоятельно справляется с классными и домашними заданиями. Его «пропускная способность» соответствует количеству получаемой информации. Но реальный ученик может не успевать за учителем и не справляться с программой: все это зависит от индивидуальных способностей и возможностей ребенка, и в большей степени от уровня его интеллектуальной готовности, то есть того уровня развития познавательных процессов, который необходим для успешного обучения в условиях современной массовой школы.

Е.И. Рогов под интеллектуальной готовностью понимает уровень развития основных психических процессов, обеспечивающих эффективную интеллектуальную деятельность детей старшего дошкольного возраста, необходимую для освоения учебной программы начальной школы.

По мнению многих авторов (А.В.Запорожец, Н.Н.Поддьяков, Л.А.Венгер, В.А.Парамонова и др.) – интеллектуальная готовность предполагает сформированность образного мышления, воображения, творчества, основ словесно-логического мышления, а также владение средствами познавательной деятельности (умением классифицировать, обобщать, моделировать), родным языком, основными формами речи (диалогом, монологом).

Таким образом, интеллектуальная готовность – это одна из сторон проявления общей готовности ребёнка к обучению в школе, отражающая индивидуальный уровень его развития, а именно: наличие кругозора, запаса конкретных знаний, аналитическое мышление, дифференцированное восприятие, рациональный подход к деятельности, интерес к знаниям, процессу их получения, овладение на слух разговорной речью, способность к пониманию и применению символов.

И главное, здесь важен не столько объём знаний, сколько их качество – степень правильности, чёткости, обобщённости сложившихся представлений.

На первый взгляд проблема интеллектуальной готовности детей к обучению в школе кажется достаточно исчерпанной, как теоретически, так и практически. Однако, изменяются условия обучения и воспитания, более глубоко и широко исследуются закономерности психического развития ребенка, индивидуально-личностные особенности детей, совершенствуются программы дошкольного и школьного образования. Поэтому, проблема предстает перед нами в другом свете, и поэтому педагогами и психологами пересматриваются и уточняются критерии интеллектуальной подготовки детей к школе, её значение и влияние личностных особенностей детей на уровень интеллектуальной готовности.

Важная примета интеллектуальной готовности к школе не просто разрозненные знания, представления о предметах, их свойствах, а, прежде всего, умение увидеть связи, закономерности, желание ребенка понять, что, отчего и почему.

Школа ждёт не столько «образованного» ребёнка, сколько психологически подготовленного к учебной деятельности. Ребёнок, поступающий в школу, должен достичь определённого уровня умственного развития, чтобы справиться с

- әлеуметтік-педагогикалық диагностика, баланың әлеуметтік микроортамен өзара іс-әрекетін, оның тұлғаны қалыптастырудағы ықпалын айқындайды.

Тұлғаның адамгершілік қасиеттері баланың қалыптасуының нәтижелері ретінде оның гуманистік бағдарының әсерінен туындайды. Оны бағдарламау әлеуметтік педагогтың назарын бірнеше объектіден бір ғана объектіге аударып, оның жұмысын жеңілдетеді. Әлеуметтік педагог барлық колледж студенттерімен тікелей жұмыс жасайды және іс-әрекеттерінің нәтижелі боуына септігін тигізеді.

Қолданылған әдебиеттер тізімі:

1. Мудрик А.В Социальная педагогика М: Академия 2002
2. Галагузова Ю.Н и др . Социальная педагогика. М. ВЛАДОС 2003
3. Баймуханова М.Т. Научные основы подготовки будущих социальных педагогов к работе со студентами по формированию семьи: дисс. ... канд. пед. наук: 13.00.08, Алматы, АГУ им. Абая, 2001.- 142 с.

Кадилаевой Руслана Шехалиевна

*старший преподаватель кафедры социальной педагогики и социальной работы
«Дагестанский государственный педагогический университет»*

Расулова Эльмира Александровна

магистрант I года обучения

«Дагестанского педагогического университета»

ПРОБЛЕМЫ ОДИНОЧЕСТВА ПОЖИЛЫХ ЛЮДЕЙ В ПРАКТИКЕ СОЦИАЛЬНОЙ РАБОТЫ

Под словосочетанием «одинокие пожилые люди» понимаются люди, живущие без семьи. Пожилые люди вообще уязвимая категория населения, а одинокие в особенности, так как мало кто может помочь им решить проблемы. Одиночество выражается, прежде всего, в различных психических состояниях (депрессия, отчаяние, комплекс неполноценности), может также выражаться в отклоняющемся поведении (например, пьянстве). Потребность в поддержании своего здоровья очень насущна. Только около 20 % пожилых людей могут считаться практически здоровыми. В среднем каждый представитель старшего поколения имеет 5-8 хронических заболеваний, которые нередко обуславливают не только ограничение возможностей жизнедеятельности, но и инвалидность. Уровень заболеваемости одиноких пожилых людей в 2 раза выше, а в старческом возрасте в 6 раз выше, чем среди лиц более молодого возраста. Потребность людей старшего возраста в амбулаторно-поликлинической помощи в 2-4 раза выше, чем у лиц, не достигших пенсионного возраста. Качество здоровья лиц старше 80 лет

жағдайын шешуге, соған сәйкес мамандарға көрінуіне көмектеседі. Сондай-ақ әлеуметтік педагог бала мәселелерін жан-жақты шешуге құзырлы түрлі мамандардың күшін біріктірумен және олардың қызметіне координация жасаумен де айналысады. Әлеуметтік салада қызмет ететін педагог әлеуметтік тәрбиенің түрлі мәселелерін, зерттеу істерін де ұйымдастырып, сонымен бірге әлеуметтік педагогтар ұжымдар мен түрлі педагогикалық орталықтардың жұмыстарына да талдау жасауға міндетті.

Әлеуметтік педагог – басқалармен салыстырғанда біздің ел үшін жаңа мамандық. Айта кету керек, отандық әлеуметтік педагогтар өздерінің әлеуметтік-педагогикалық іс-әрекетінде балалар мен үлкендердің, отбасы мен мемлекеттік қызметтердің, ұйымдардың, мекемелердің арасын байланыстыратын делдал болудан бастап, заңды құқықтарды қорғау, шиеленістерді шешуге дейінгі түрлі әлеуметтік рөлдерді атқарады. Әлеуметтік педагогтың негізгі қызметіне баланы әлеуметтік тұрғыдан қорғау, оған әлеуметтік көмек көрсету, білім алуын, қоғамға бейімделуін ұйымдастыру жатады. Солай бола тұра, оқушы тұлғасы әлеуметтік – педагогикалық іс-әрекеттің субъектісі болып есептеледі. Әлеуметтік педагогтың кәсіби іс-әрекетінің мазмұны негізінде Л.С. Нагавкина, О.К. Крокинский, С.А.Кособуцкийлер жалпы білім беретін мекемелердегі әлеуметтік-педагогикалық іс-әрекеттің негізгі қызметтерін анықтады. Олар: профилактикалық, қорғаушылық, ұйымдастырушылық. Аталған қызметтерді анықтай отырып, М.А.Галагузова, Ю.Н.Галагузова, Б.П.Дьяконов, Е.Я.Тищенко, Г.Н.Штинов оның: диагностикалық, делдалдық, профилактикалық, қорғаушылық, түзетушілік, реабилитациялық түрлерін бөліп көрсетті.

Әлеуметтік педагогтың қажетті ақпараттарды алуы үшін өзінің мақсаттары мен міндеттеріне сәйкес диагностиканың көптеген түрлерін қолданады. Мысалға айталық:

- медициналық диагностика: әлеуметтік педагог дәрігерлер сияқты ауруларын анықтап диагноз қоймайды (мысалы, нашақорлық, шизофрения, маскүнемдік), бірақ медициналық қорытындыны біліп, ауруға алып келетін әлеуметтік-педагогикалық салдарларға болжам жасайды;

- психологиялық диагностика: кіші мектеп жасында, жасөспірімдік және жасөзгілік кезеңде болатын (психиканың жас ерекшеліктерімен байланысты танымдық белсенділік, мінез-құлықтық реакциялар, девиантты мінез-құлыққа бейімділік және т.б.) қауіп-қатер факторларын есепке алу;

- әлеуметтік диагностика, яғни қоғамдағы өзара қарым-қатынасты айқындау мен оқып-тану. Оның мақсаты әлеуметтік диагноз қою, баланың, отбасының әлеуметтік денсаулығының жағдайы туралы қорытынды жасау. Әлеуметтік педагог үшін баланың өмірлік жағдайына, оның отбасына деген қарым-қатынасына араласу мен оны қоршаған ортаны анықтау аса маңызды;

- педагогикалық диагностика – бұл педагогикалық үдерісте көрініс беретін бала тұлғасын зерттеу. Әлеуметтік педагог тұлғаның күш-қуатын және оның ашылмаған қабілеттерін зерттеп тануға әрекет жасайды;

новыми задачами. Важной составляющей интеллектуальной готовности к обучению является произвольная готовность – способность ребенка выполнять указания старшего, достигать поставленной цели и т.д. Произвольная готовность включает развитие произвольного внимания, произвольной памяти, умение действовать по правилу. Достаточное развитие этой готовности является необходимым для нормальной организации обучения, так как оно требует от школьника умения соблюдать правила и выполнять предъявленные школой требования.

Учёт личностных особенностей детей, на основе объективных сведений об их интеллектуальном развитии и уровне развития способности к обучению дает возможность построить учебный процесс таким образом, чтобы компенсировать недостатки в их психической развитии и преодолеть возникшие трудности. Познавательные интересы детей складываются постепенно, в течение длительного времени и не могут возникнуть сразу при поступлении в школу, если в дошкольном возрасте их воспитанию не уделяли достаточно внимания.

Исследования показывают, что наибольшие трудности в начальной школе возникают не у тех детей, которые имеют к концу дошкольного возраста недостаточный объем знаний и навыков, а у тех, которые проявляют интеллектуальную пассивность, у которых отсутствует желание и привычка думать, решать задачи, прямо несвязанные с какой либо интересующей ребенка игровой или жизненной ситуацией. Для преодоления интеллектуальной пассивности требуется углубленная индивидуальная работа с ребёнком.

Успехи в школьном обучении во многом зависят от качества усвоенных детьми в детском саду знаний, их осознанности, гибкости и прочности. Поэтому современная дошкольная дидактика направлена на отработку путей оптимизации обучения с целью повышения этих качеств.

Несмотря на то, что от готовности к школе зависит успешность и эффективность обучения, она не должна становиться самоцелью. Любые попытки искусственного ускорения наступления школьного возраста могут привести к нарушению целостного гармоничного развития детей дошкольного возраста. Невозможно развивать и обучать детей по определённому шаблону, т.к. все дети разные, у каждого свой собственный путь и темп развития, поэтому необходимо создать педагогические условия развития интеллекта детей с учётом их личностных особенностей, к которым относятся: темперамент, воля, характер, самооценка и уровень притязаний ребёнка.

Особое место в деятельности воспитателей с детьми старшего дошкольного возраста должны занять методы и приёмы работы с опорой на индивидуально-типологические особенности саморегуляции деятельности поведения ребенка. Это проявляется в том, что одни дети сами стремятся к новым раздражителям, к ситуациям, богатым свежими впечатлениями, а другие, наоборот, пассивные и вялые. Кроме этого в работе с детьми необходима тактика предвосхищения, ожидания возможного поведенческого репертуара отдельных детей на занятиях и принятие соответствующих профилактических мер. Работа не с последствиями,

а предупреждение нежелательного проявления. Необходимо заранее предвидеть проявление на занятии безудержности, эмоциональной возбудимости, повышенной двигательной активности ребёнка и заранее спланировать, как эту активность продуктивно применить. Или, например, предусмотреть замедленный темп действий другого ребёнка, предоставив ему дополнительное время для завершения его деятельности.

Эта тактика обязывает воспитателей индивидуализировать свою работу по форме и по содержанию. Она определяет проведение занятий по подгруппам; побуждает находить индивидуальные формы организации учебных занятий с некоторыми детьми; заставляет разрабатывать индивидуальные обучающие программы.

Принято считать, что индивидуальный подход необходим в двух отношениях:

- во-первых, он обеспечивает личностное своеобразие развития детей, дает возможности максимального развития всех особенностей ребёнка;
- во-вторых, без учета личностных особенностей детей любое воздействие может оказать на них совсем не то влияние, на которое оно рассчитано.

Только объединенные усилия взрослых, создающих адекватные условия развития и обеспечивающих индивидуальный подход, помогут детям обрести уверенность в своих силах и обеспечат простой и естественный переход от дошкольного возраста к школьному. Только отношение к детству как к самоценному периоду жизни делает детей в будущем полноценными школьниками.

Арынова Г.Г.

Абай атындағы ҚазҰПУ, аға оқытушы

ЭКРАНДЫҚ ҚҰРАЛДАРМЕН ЖҰМЫС ІСТЕУ ӘДІСТЕМЕСІ

Бүгінге дейін мектептерде оқу үдерісінде мұғалімдер дүниетану сабақтарында экрандық құралдарды (кинофильмдер, диафильмдер, эпифильмдер, диапозитивтер, кодоскоп транспорттары) кеңінен қолданып келеді. Бұл құралдар әдістемелік тұрғыдан дұрыс қолданылса, оқушылардың танымдық әрекетін жұмылдыруға себін тигізеді. Олар оқытуда көрнекілікті арттырып, оқушылар табиғатын тікелей бақылай алмайтын құбылыстармен (ерте көктемде аңдар ұрпағының пайда болуы, гүлдердің біртіндеп ашылуы, бақалар мен кесірткелердің, жәндіктердің аулауы танысуына мүмкіндік жасайды; экран табиғат құбылыстары туралы өте дәл және толық мағлұмат беруге мүмкіндік туғызады).

Экрандық құралдары сабақтың барлық кезеңдерінде пайдалануға болады, бірақ мұғалім оларды басқа құралдармен үйлестіре отырып, табиғаттану сабағының белгілі бөлігінде өткізу қажеттігін ескеру керек. Мұғалім сабақта міндетті түрде оқушылардың демонстрацияланған материалдың мазмұнын қаншалықты саналы түрде түсініп алып, ұғынғанын тексеруге тиіс. Мәселен

және т.б.), сонымен бірге ағымдағы және өз қорындағы орасан зор ақпараттарды пайдалану, бұндай қызметте жекелеген ғылыми шығармашылық белгілердің болуы өзіне тән қасиет» дейді. Көп сатылы кәсіби дайындаудағы оқу процесін құру ерекшелігі оның циклды болуында, яғни, әрбір саты жоғары білім алу процесінің ішінде салыстырмалы түрде аяқталған цикл, соның қорытындысында студент белгілі бір білім бөлігіне ие болып, үйренеді және тәжірибе жинайды, дайындығы және мамандануы жоғары дәрежеге өсе түседі. Бұл білім алушыға оқудан бос кезінде еңбек қызметінен айналысуына мүмкіндік жасайды.

Қазіргі күні Республикамызда әлеуметтік педагогика компоненттерінің еңбектің ұйымдастырылуы, саяси-құқықтық ұйымдардың жұмыс жасауы және білім берудің ерекшеліктеріне сәйкес қиындықтар туындауда. Олар: адамның қоғамға дұрыс бейімделе алмауы, өзін тұлға ретінде жүзеге асыра алмауы, мектепте немесе отбасында конфликтердің пайда болуы, қиын немесе қаңғыбас балалармен жұмыс жүргізудің өз деңгейінде жүзеге аспауы, баланың өз құқығын білмеуі, адамдардың өздеріне қажетті әлеуметтік көмекті ала алмауы және т.б. себептерден қоғамымызда келеңсіз жағдайлар орын алуда. Бұлар өз кезегінде білікті де білімді әлеуметтік педагогтарды талап етеді. Бұл жұмыс мамандық қана емес, сонымен қатар басқа адамдарға қол ұшын беретін, адами мәселелерін бірге шешетін, тиімді, дұрыс шешілу жолдарын табатын адамдар.

Осы міндеттерге байланысты жалпы білім беретін колледждерде тәрбие ісінің мазмұны отандық және әлемдік өркениетті елдердегі психология, педагогика және физиология ғылымдарының жетістіктерін пайдалана отырып жетілдірудің қажеттігі туындауда. Бұл бір жағынан, екінші жағынан, бүгінгі өскелең ұрпақтың бойындағы рухани құндылықтардың өнегелік нұсқаларын бір-біріне кіріктіре отырып игеруге бағыттай білу балалар тәрбиесінің мазмұнын, құрылысын және нысандарын одан ары жетілдірудің қажеттілігі туындап отыр. Үшіншіден әрбір қоғамда болып тұратын формациялық өзгерістер өскелең ұрпақ тәрбиесінің мақсаты мен мазмұнын өзгертуді, тәрбиелік әдістемелік технологияларын жанартып, толықтырып отыруды талап етеді. Бұл мәселенің шешімін табу, өсіп келе жатқан жеткіншек ұрпақты жан-жақты жетіліп, үйлесімді дамыған адамгершілік қадір – қасиеттері мол жеке тұлға етіп тәрбиелеуде берік тұғырлық негіз қалайды. Осы орайда әлеуметтік педагогтың қызметінің маңызы ерекше.

Әлеуметтік педагог – өсіп келе жатқан тұлғаның мүддесін, заңдық құқын қорғаушы. Әлеуметтік педагог-сырттан бақылаушы емес, ол балалар мен ересектердің бірлескен қызметінің тікелей қатысушысы, сонымен қатар – бұл қызметтің жетекші ұйымдастырушысы. Оның барлық күш жігері адамды әрекетке, әлеуметтік жетістікке жетуге, қиын жағдайдан шығу жолын іздеуге оятуға бағытталады, адамдардың мәселелерін өздері шеше алуына көмектеседі. Әлеуметтік педагогты рухани жетекші, тәлімгер десек те болады, себебі ол жылдар бойы баламен, оның отбасымен жұмыс жүргізеді, әлеуметтік, жалпыадамзаттық құндылықтардың қалыптасуына ықпал етеді. Сонымен бірге ол әлеуметтік терапевт – өзінің қамқорлығындағы адамдардың кикілжіңді

SPOIECZNA PEDAGOGIKA

Төлешова Ұ.Б.

*п.э.к., жалпы және этникалық педагогика
кафедрасының доценті;*

Құрманалиева Г.О.

*«Әлеуметтік педагогика және өзін-өзі тану»
мамандығының 2 курс магистранты,
ал-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті,
Алматы, Қазақстан Республикасы*

КОЛЛЕДЖ СТУДЕНТТЕРІМЕН ӘЛЕУМЕТТІК- ПЕДАГОГИКАЛЫҚ ЖҰМЫС ЖҮРГІЗУ ЖОЛДАРЫ

Қазіргі заманның талабы, жас ұрпақты жеке тұлға етіп тәрбиелеу, ол тұлғаның дүниетанымы кең, өзін – өзі қоғамда, өзі білім алып жатқан оқу орнындағы ұжымда бақылай алатын және кез-келген ортада өз-өзін таныта білетін болуы қажет. Бұл міндеттер баланың сол оқу орнына бейімделуімен тығыз байланысты.

Өркениетті әлемнің таңдаулы мүшесі болу – мемлекеттің рухани және мәдени қуатына, ғылымы мен біліміне тікелей байланысты. Сондықтан Н.Ә.Назарбаев «...білім мен ғылымды өз дәрежесінде меңгерген елдер ғана әлемдік дамудың алдында, озық күштің бой ұстар тұсында болады» деп мемлекет тағдыры мен кәсіби білікті де құзыретті мамандар даярлауды негізгі басымдықтар деп қатар қояды.

Колледж – кәсіптік білім берудің шешуші факторы ретінде, кез – келген оқытушы мен топ кураторынан білімалушылардың колледжге бейімделуін қалыптастырудың дұрыс та, тиімді жолдарын білуді талап етеді. Тіпті қалыптасып бейімделген білімалушылар тобының өзінде даму үшін бірталай жұмыстар жасау қажет болады. Сонымен, білімалушылар колледжде – өз – өзіне деген сенімділік, өз ойын білдіре алуға деген ұмтылысы мен таңдаған болашақ мамандығына деген жауапкершілікпен белсенді іс-әрекет қажеттілігін ұғынуы, танымдық іс-әрекетке деген ұмтылысы, жалпы өмірлік жоспарды ұғынуы маңызды орын алады.

Кәсіби білім беру мақсаты – аса күрделі міндеттерді шеше алатын ғана емес, сонымен бірге өз алдынан мәселелер қойып негізінен жаңа шығармашылық шешімдер таба білетін жоғары квалификациялы мамандарды дайындау. Кәсіби міндеттерді атқаратын жоғары білімді мамандар класына В.С.Леднев былай деп анықтама береді: «күрделі алгоритмдерді пайдаланатын қызмет, шешімдерді конструкциялауды талап етеді (ұйымдастырушылық еңбек параметрлері, технология

«Табиғаттағы қысқы құбылыстар» тақырыбы бойынша өткізілген сабақта қыс туралы әңгімелесудің соңынан, кинофильмді көрсетуден бұрын мұғалім оқушыларға 2-4 сұрақтар қойып, соңынан «Қыс» кинофильмін көрсетеді де көрсету кезінде оқушылар қыстағы және тірі табиғатта болып жатқан өзгерістерді қадағалайды. Балалар киноны көрген соң қойылған сұрақтарға жауап береді. Бұл қысқы бақылау программасын белгілеп, табиғаттағы күзгі өзгерістерді қысқы өзгерістермен салыстыруға мүмкіндік береді.

Мұғалім жаңа материалды оқыту кезінде көбінесе бастапқы шағын кіріспе әңгімелесу өткізеді, соңынан экранды және қосымша құралдарды пайдалана отырып, оқушылардың назарын берілген объектіге аударады, оған тән белгілерді айқындап, оның басқа табиғи нәрселер мен құбылыстар арасындағы орнын белгілейді. Тек осыдан кейін ғана объекті бойынша тікелей әңгімелесу өткізіліп оқушылардың жаңа сабақта қандай жаңалық білгенін айқындайды.

Балалардың ойлау қабілетін жандандыру үшін сабақта экрандық құралдарды пайдалану бағдарламасын ойластырып, оны көрсету уақытын белгілеу керек, басқа да көрнекі құралдарды іріктеп алып, оларды пайдаланудың сан алуан әдістерін ойлау қажет. Қарап шыққан материал мен оқушылардың жеке тәжірибесі негізінде мұғалімнің міндеті-оларды қажетті қорытындылар жасауға және жинақтап қорытуға итермелеу.

Қорытындылаушы сабақта экрандық құралдарды пайдалану, бағдарламасын ойластырып оны көрсету уақытысын белгілеу керек, басқа да көрнекі құралдарды іріктеп алып оларды пайдаланудың сан алуан әдістерін ойлау қажет. Қарап шыққан материал мен оқушылардың жеке тәжірибесі негізінде мұғалімнің міндеті- оларды қажетті қорытындылар жасауға және жинақтап қорытуға итермелеу.

Қорытындылаушы сабақта экрандық құралдарды пайдалану, алған бетте сақтауға мүмкіндік беріп, оның нығайып, кеңейе түсуіне ықпал жасайды, логикалық ойлау әрекетін дамытуға септігін тигізеді.

Диафильмдерді сабақта пайдалану тәсілдері сан алуан. Мұғалім диафильмді толық немесе жеке кадрларын көрсете отырып, оқушылармен әңгімелесе алады, мүмкіндігі болғанда кадрдың тексін толықтырады. Әдетте оқушылардың көңілін алаңдатпай, кадр мазмұнын дұрыс қабылдап, дұрыс түсіндіре білуге үйрету үшін тексті мұғалімнің өзі оқиды. Диафильмді қайтадан қайталағанда тексті көрсетпей-ақ, кадр мазмұнын оқушылардың өздері әңгімелесуіне немесе мұғалімнің сұрақтарына жауап беруге мүмкіндік беру қажет.

Мұғалім білімді жүйеге келтіріп, бекіту кезінде диафильмдер мен диапозитивтерді пайдалана отырып, оларды көрсетуден бұрын сыныпқа сұрақтар қояды, оқушылар оларға кадрлерді көргеннен кейін жауап береді. Көргендерін қысқаша айтып, талдау жасау балалардың байқампаздығын дамытуға жәрдемдеседі.

Бастауыш сыныптарда оқу кинофильмі кең пайдаланылады, ол оқушылардың табиғатпен танысуына шексіз мүмкіндіктер жасайды.

Кинофильм көркем мәнерлі құрал болуы арасында балалардың эстетикалық сезімдерін дамыта отырып, үлкен тәрбиелік маңызға ие болады. Ол біздің табиғаттың байлығы мен әдемілігін ашып көрсетеді.

Сабақта кинофильмді пайдалану мұғалімнің тыңғылықты даярлығын талап етеді. Фильмдердің қайсы бірін пайдаланған кезде ең алдымен орындалуға тиісті мақсатты белгілеп алу керек.

Мұғалімдер соңғы кезде дүниетану сабақтарында телевизиялық хабарларды кең пайдалануда, ол да кинофильмдер сияқты табиғатты бақылауға қиын немесе мүмкін емес үдерістерді, құбылыстарды, оқиғаларды көруге мүмкіндік береді. Телеэкраннан жануарлардың қысқа қалай дайындалатынын, қалай қыстап шығатынын, ерте көктемде қалай оянаатынын және т.б. көруге мүмкіндік болады.

Мұғалім телевизиялық сабақ өткізген кезде тақырыпқа жалпы кіріспе жасайды немесе оқушыларды телевизиялық хабарды барынша ойланып саналылықпен қабылдауға даярлай отырып, материалды пысықтайды. Әдетте 15-20 минутқа созылатын хабарды көріп болған соң мұғалім көргендері мен естіген материалы негізінде әңгімелеседі. Оқушылар хабарды жай ғана көріп қоймай, оны ынтамен қабылдап, саналылықпен меңгеретін болуы керек. Мұғалім мұны жүзеге асыру үшін оқу телевизиялық хабардың аннотацияланған программасымен алдын- ала танысуы тиіс.

Пайдаланылған әдебиеттер:

1. Қожагелдиева С. Бастауыш сыныптарда дүниетануды оқыту әдістемесі. Түркістан 2008
2. Аймағамбетова Қ. «Дүниетану негіздері» және «Дүниетануды оқыту теориясы мен технологиясы». Алматы, 2006
3. Сихимбаева С.М. Дүниетануды оқыту теориясы мен технологиясы. Шымкент, 2008

Ясаун Қ.А.

атындағы Халықаралық қазақ-түрік университеті «Дене тәрбиесі»

Сейдахметов Ермек Ергешович

кафедрасының меңгерушісі доцент

ТҮРКІСТАН ҚАЛАСЫ

Болашақ білім алушылардың шығармашылық қабілетін арттыруға және дамытуға даярлау жолдары.

Қазіргі Қазақстан Республикасында болып жатқан әлеуметтік-экономикалық және саяси өзгерістер білім саласын жетілдіруді талап етеді. Әсіресе, қоғамдағы оқу-ағарту, білім беру саласындағы гуманитарландыру мен

«Овод» – герой романа Э.Л. Войнич. Под впечатлением прочитанного Шостакович написал музыку к одноименному кинофильму. Эта музыка о любви двух людей, которых, к сожалению, разлучает смерть. (*Звучит романс из к/ф «Овод». Пара танцоров иллюстрируют музыку танцем о любви*)

Ведущий 3. – Шли годы и Митя Шостакович из юного исполнителя своих сочинений, превратился в композитора, который мог разговаривать с народными массами, а его музыка стала «летописью эпохи» – эпохи военных лет. Детство кончилось. Образы кукол, игрушек остались где-то далеко... Началась Великая Отечественная война.

Ведущий 2. – «Близок бой, и вот сквозь дым багровый, Дым долин, летящий до морей, Я встаю. Клянусь последним словом В преданности Родине своей».

(*Звучит «Песня о Родине»*)

Ведущий 3. (*Тихо звучит фонограмма «эпизода нашествия» из седьмой симфонии. По телевизору идет хроника военных лет*) – «Шли первые месяцы В.О.В. Воспользовавшись внезапностью нападения, фашисты в короткий срок захватили десятки городов, в том числе и Ленинград, где жил в то время Шостакович. Началась пятисотдневная блокада Ленинграда. Среди тех, кто защищает Ленинград от атак немецких самолетов – композитор Д.Шостакович. Находиться здесь в такие тяжелые для города дни, самому быть непосредственным участником обороны Ленинграда – особенно важно Шостаковичу – и как гражданину и как композитору. Вот уже несколько месяцев он работает над произведением, посвященным стойкости советского народа, вступившего в тяжелую и справедливую борьбу с фашизмом. Это легендарная седьмая симфония, которую он написал в доме, поминутно сотрясаемом взрывами. Оружием Шостаковича – композитора стала музыка! Весть о том, что Шостакович пишет симфонию, облетела весь мир.

5 марта 1942 года – Седьмая симфония звучала в осажденном фашистами городе. Удивительно точно, композитор изображает *тяжелые* силы: как будто двигаются марионетки, ученые крысы под дудку крысолова. Крысолов со своими учеными крысами поднимается из-за холма. Это движется война. Гитлеру не удалось взять Ленинград и Москву. Появилась симфония мировой победы. Шостакович прильнул ухом к сердцу Родины и сыграл песнь Торжества. И действительно седьмая симфония оказалась не менее грозным оружием, чем настоящие пушки. Гитлер мог наступать, имея перевес в самолетах и танках. Но что мог он сделать против симфонии, против музыкантов, исполняющих ее в осажденном Ленинграде. Эту симфонию вскоре услышал» писатель: «Какой дьявол может победить народ, способный создать музыку, подобную этой?» (*Звучит фонограмма «Вокализ» С.Рахманинова*)

Все ведущие: «Д.Шостакович – напоминает храм, в стенах которого неугасимо пылает всепоглощающее пламя – Музыка. Эти строки я хочу посвятить музыке Д.Шостаковича – «Прекрасна и чиста, Как мир людьми любима Как мир – ты не проста Как мир – непостижима. Музыка!»

Она не умерла, а ушла в бессмертие и в очередной раз стала доказательством, того, что зло будет наказано, а добро победит.

Все ведущие выходят на сцену и кланяются.

Ведуший 3. – Д.Д. Шостакович был не только композитором, но и пианистом, профессором, общественным деятелем, всемирно известным музыкантом. Он был награжден премией «За укрепление мира между народами». Однажды Д.Шостакович сказал «Я буду работать в области музыки не покладая рук, и посвящу ей всю свою жизнь». И он выполнил свою клятву. Начав писать музыку ещё ребенком, он не расставался с ней всю свою жизнь. А писал Д.Шостакович разную музыку: это и музыка для фортепиано, и хоровая музыка, среди которой оратории: «Моя Отчизна», «Над Родиной нашей Солнце сияет», «Поэма о Родине». Также Д.Шостакович писал и музыку к кинофильмам и симфоническую музыку. Особенно композитор умел говорить с детьми о вещах понятных и интересных. Образы кукол, игрушек, нашли яркое воплощение в произведениях для фортепиано. Эту музыку мы можем ни только услышать, но и увидеть. (*просмотр мультфильма*)

Ведуший 3. – Интересно отметить, Шостакович сам был ребенком, когда начал писать музыку. Ему было всего 9 лет.

Ведуший 2. (*На фоне фонограммы фортепианной музыки рассказывает о портрете*) – Среди портретных работ художника Б.М. Кустодиева есть одна, приметно отличающаяся от других. Мальчик – одетый в детский, матросский костюм с галстуком под откидным воротничком и виднеющейся «тельняшкой». В его руках нераскрытый томик нотного издания. Что-то сугубо индивидуальное схвачено во взгляде мальчика, созерцающем и мыслящем, еще не ведающем неправды и зла. Портрет выполнен карандашом. Краски, пожалуй, здесь были бы неуместны. Они отвлекали бы от внутренней сути рисунка. Слева внизу надпись «Моему маленькому другу Мите Шостаковичу от автора»

Ведуший 1. – Именно таким, каким запечатлел его Кустодиев, был Дмитрий Шостакович, когда написал свою первую музыку. Послушайте ее. (*Звучит фортепианная пьеса. Определить образ*)

Ведуший 3. – Удивительно было присутствовать на концертах, когда Митя исполнял свои сочинения. Маленький мальчик, с поджатыми губами, чуть с горбинкой носиком, в очках, злым букой проходил через большой зал и садился за огромный рояль. Этот маленький мальчик превращался в дерзкого музыканта. Он играл свои сочинения, заставляя звучать музыку так, как будто это был театр, где все очевидно до смеха или до слез. (*Исполняется танец «Заводные куклы» под фонограмму «Вальс-шутка»*)

Ведуший 2. – Дмитрий Шостакович писал не только музыку для фортепиано, но и музыку для голоса, т.е. *Вокальную*. Сейчас вы услышите песню, которая называется «Фонарик». (*Звучит песня «Фонарик»*)

Ведуший 3. – К прекрасным страницам творчества композитора относится *киномузыка*. Песни, которые вы сейчас услышите, пришли в жизнь с экранов кино. Первый кинофильм называется «Встречный», а песня так и называется «Песня о встречном». Она проникнута любовью к молодости добру, свету.

Ведуший 1. – «Ты поверь не ради легкой славы Я давно скрепил с тобой родство Это песни счастья, Это клятвы, в мир идут от сердца моего» (*Звучит «Песня о встречном»*)

Ведуший 3. – Дмитрий Шостакович всегда стремился отражать внутренний мир человека. Был ли это маленький человек – ребенок или уже сформировавшаяся личность, которая борется против насилия и зла. Такой личностью был

демократияландыру процестері ең алдымен, білім мазмұнын жаңартудың қазіргі заман талаптарына сәйкес болуын қажет етіп отыр.

«Білім берудің гуманитарлық сипаты, онда адам тек жай зерттеу объектісі ретінде ғана емес, ең алдымен, шығармашылық пен таным субъектісі, мәдениет үлгілерін дүниеге әкелген, әрі өзінің шығармашылыққа деген құлшынысымен оқушыларды баурап әкететін субъектісі ретінде көрінуімен бедерленді», – делінген Қазақстан Республикасы гуманитарлық білім беру тұжырымдамасында. Міне, мұндай мақсатқа жету білім мазмұнын жаңартумен қатар, оқытудың әдіс-тәсілдері мен әр алуан құралдарын қолданудың тиімділігін арттыру міндетін жүзеге асыруды қажет етеді. [1].

Студенттер болашақта алған білімдері мен дағдыларын оқыту жүйесінде, дене тәрбиесі пәнінде спорт түріне қарай берілетін жаттығулардың түрлі әдістерін практикада қолдана алатындай дәрежеге жетуі үшін оқытудың ғылыми және әдістемелік жолдарын ұйымдастырылуымен қатар, бірге ұштастыра білуі қажет [2].

Білім беру саласында шешілуі тиіс мәселелердің бірі өмір талабына сәйкес оқыту әдістерін анықтау болып отыр. Себебі болашақ мамандарды дайындауда қойылатын талаптардың бірі – маманның білімі нарыққа сай сұранысты қанағаттандыруы, яғни нақты бір мәселені шешу барысында шынайы нысандар моделін қолдану қажет болып отыр. Осы тұрғыдан жобалар әдісі және бағдарламалау арқылы оқыту әдісі маңызды саналып келеді.

Қоғамды индустрияландыру кезеңінде білім беру жүйесі алдыңғы кезекте, білімі жоғары, қабілетті, заман талабына сай жаңа ақпараттық жүйелерді меңгерген сауатты мамандарды дайындауға бағытталуы керек. Яғни, студенттердің дүниетанымдық көзқарасын қалыптастыра отырып, оны ізгілікті адамгершілікке даярлау басты нысанаға айналу қажет.

Қазақстан Республикасында білім беруді дамыту туралы мемлекеттік бағдарламада білім беру мазмұнын білім үстемдігі деңгейінен нәтижеге бағытталған біліктілік деңгейіне көтерудің маңыздылығына ерекше назар аударылған. Қазіргі білім берудің басты мақсаты – мамандарды әлемді шығармашылық тұрғыдан өзгертудің әдістемесімен қаруландыру. Осы тұрғыдан алғанда ғылыми міндеттерді дәстүрлі емес әдістермен шешуді ұсыну заңды құбылысқа айналып отыр. [3].

Адамның іс-әрекетінің белсенділігі мен дербестігінің ең жоғарғы сатысы – шығармашылық. Сондықтан оқу-тәрбие процесінде студенттердің шығармашылық қабілетін дамытуға айрықша көңіл бөлінуі тиіс.

Педагогикалық қызметке даярлық педагогикалық жоғары оқу орындарында ұзақ уақыттарда мамандарды дайындау жүйесін қалыптастыру және жаңа жетілдіру жолдарын жасау болып табылады.

Жаңа ақпараттық технологияларды пайдалану жағдайындағы жұмыстардың қажеттілігін қарастыра отырып, компьютерді білім беру саласында пайдалануды оқу құралы ретінде қолдануға бағытталған қосымша оқу құралы ретінде ұсынуға

болады. Педагогтың жаңа ақпараттық технологияны пайдалануға дайындығы жүйесіне мыналарды жатқызуға болады:

а) **психологиялық дайындық**, яғни педагогикалық қызметтегі жаңа ақпараттық технологияны пайдалануға бағытталған әр түрлі дәреженің қалыптасуы мен осы сала бойынша өз білімін жетілдіру қажеттілігімен компьютермен жұмыс істеу қызығушылығы, кәсіптік ойлау қабілетін дамыту;

б) **ғылыми-теориялық дайындық**, яғни педагогикалық оқу орындарында жаңа ақпараттық технологияны пайдалану жағдайында педагогтық қызмет үшін қажет арнайы білім мен психологиялы-педагогикалық біліктілік қажеттілігін жетілдіру;

в) **практикалық дайындық**, яғни жаңа ақпараттық технологияны пайдаланудың педагогикалық іскерлігі мен дағдыларының деңгейіне қойылатын талаптардың қалыптасуы;

с) **психологиялық және дене даярлығының** мамандығы бойынша -- педагогикалық қызметті игеруде алғы шарттарының бар болуы, жеке тұлғаның педагогтық мәнді сапасының қалыптасуы, ақпараттық қоғам жағдайында педагогикалық қызметтің денсаулық жағдайы мен физикалық даму талаптарының сәйкестігі. [4].

Жоғарыда көрсетілген педагогтық қызметтерді орындау барысындағы даярлық түсінігінен, сонымен қатар оқытудағы жаңа ақпараттық технология мәселесін зерттеуде және студенттерді болашақ педагогтық қызметіне жаңа ақпараттық технологияны пайдаланып дайындауда, оқу-тәрбие процессінде жаңа ақпараттық технологияны пайдалану даярлығының анықтамасы қалыптастырылды.

Әртүрлі психологиялы-педагогикалық дайындық модельдерінде студенттердің компьютерді пайдалануын оқыту құралы және мектеп оқушыларының білімін жетілдіріп дамытушы ретінде қарастырып, келесі даярлық элементтерін қалыптастыруымызға болады:

1. **мотивациялық** жаңа ақпараттық технологияның мектепте дұрыс қолданылуына деген ұмтылыс, компьютермен бірге жұмыс жүргізуді үйрету, жаңа ақпараттық технологияны пайдаланып, білімнің сапасын арттыруға қол жеткізу жолдары және т.б.

2. **танымдық** жаңа ақпараттық технологияны оқытудағы қолданылуын түсіну оған баға беру, берілген қызмет түрінде білім мен іскерліктің бірігуін қамтамасыз етуі және т.б.

3. **эмоционалды-ерікті** жоғары оқу орнын бітірушілердің мектептегі компьютер жүйесінде жұмыс істеуге деген жауапкершілігі, педагогикалық қызметтің болашақтағы жетістігіне сенуі, жаңа ақпараттық технологияны пайдаланып дайындық жұмыстарын жүргізе білуі.

Болашақ мұғалімді дайындау барысында педагог маманы үшін келесі қағидалар мен көзарастар қалыптасады:

- оқу процесіне жаңа ақпараттық технологияны пайдаланудың мотивациялы-құндылық қатысы;

- жаңа ақпараттық технологияны пайдалану жағдайындағы оқушылардың оқу-танымдық қызметін басқара білумен сипатталатын ұйымдастырушылық компоненті;

Бег с высоким подъемом ноги	«Бег» М.Раухвергер, «Полька» Д.Кабалевский, Карело-финская полька, «Детский танец» (из балета «Тщётная предосторожность») Л.Герольд, «Галоп» (из балета «Ручей») Л.Делиб, Пантомима актёров (из музыки к трагедии Шекспира «Гамлет»)
Прыжки на обеих ногах на месте	«Цепочка» (литов. нар.тан.), «Полька» И.Штраус, «Русский танец» (из балета «Конёк-горбунок») Ц.Пуни, Каватина Людмилы (из оперы «Руслан и Людмила») М.Глинка, «Полька» М.Глинка.
Подскоки	«Янка» (белорус. нар. танец), «Краковяк» (польский нар. танец), «Полька» В.Золотарёв, «Полька» И.Дунаевский, Латышская полька
Перестроение с линий	«Галоп» (из балета «Фея кукол») И.Байер, Галоп «Эсмиральда» Ц.Кюи, «Рондо-марш» Д.Кабалевский, «Марш» Ф.Шуберт, «Марш» (из оперы «Фауст») Ш.Гуно и т. д.
Дирижирование	«Детская полька» М.Глинка, «Экосез» Л.Бетховен, «Полька» Ю.Слонов, «Тамбурин» (полька) Э.Вальдтейфель, «Лакомка» Э.Вальдтейфель и т. д.
Шаг галопа	«Грацкий галоп» Ф.Шуберт, Вариация из балета «Раймонда» А.Глазунов, «Галопада» М.Глинка, «Галоп» Т.Островская, «Галоп» М.Красев, «Галоп» (из балета «Копелия») Л.Делиб и т. д.
Шаг с притопом	«Гусачок» А.Воеводин, «Давыдовская кадрили» муз. нар., «Задорная кадрили» обр. Ю.Варченко, «Уральская плясовая» обр. Ю.Варченко, «Смоленский гусачок» обр. Ю.Варченко и т. д.

Тимохина Дарья Борисовна

Учитель музыки КГУ «Первая гимназия» г. Петропавловск, Казахстан

ДМИТРИЙ ШОСТАКОВИЧ – ЛЕТОПИСЕЦ ЭПОХИ

(Звучит фонограмма «Вокализ» С. Рахманинова)

Ведущий 1. «Нет на земле живого существа столь жестокого, крутого, Адски злого, чтоб не могла хотя б на час один В нем музыка свершить переворота»

Ведущий 2. «Кто музыки не носит сам в себе. Кто холоден к гармонии престелной, Тот может быть изменником, лгуном, грабителем, Души его движенья темны, Как ночь и как Эреб черна его призывы Такому человеку не доверяй»

Ведущий 3. – Эти строки принадлежат перу Вильяму Шекспира, и я думаю, в жизни не часто встретишь человека, который, как сказано в сонете: «Музыки не носит сам в себе» – Я хочу спросить «Любите ли вы музыку?»

(Начинается дискуссия на фоне фонограммы «Испанский танец»)

И действительно музыка сопровождает нас везде и во всём. Сегодня мы соприкоснемся с удивительным и многообразным миром музыки композитора Д.Д. Шостаковича.

Ведущий 1. (Читает на фоне музыки из Симфонии №5) – «На сцене очкастый человек стоит – не Бог. Неловкость в пальцев судорожной сцепки И в галстук, торчащем как-то в бок Неловко он стоит, Дыша не ровно. Как мальчик взгляд смущенно опустил И кланяется тоже так неловко Не научился – этим победил.

Музыкально-ритмическая деятельность детей – яркий, эмоциональный путь передачи музыкально-эстетических переживаний.

Музыкально – ритмическая деятельность детей имеет три взаимосвязанных направления.

Первое направление обеспечивает музыкальное развитие и включает развитие музыкального слуха, формирование умений подчинять движения музыке, усвоение музыкальных знаний.

Второе направление даёт правильные двигательные навыки: *ходьбы* (маршевая, бодрая, спортивная, торжественная, плавная, пружинистая); *шага* (высокий, на носках, мягкий, широкий, острый, пружинистый, переменный, дробный, хороводный); *поскоков* (лёгкие, энергичные); *кружения* на носках, сочетания поскоков с пружинящим шагом; *движения рук* (мягкие, энергичные); *хлопков* (в ладоши – громко, тихо, с размахом, держа руки близко одна от другой, скользящие «тарелками»); *построения и перестроения*; *движения с предметами* (с мячом, ленточками, флажками); *элементов танца* (русского-хороводный, дробный, переменный шаг, шаг с притопом, полуприсадка, припадание, «ковырялочка»; украинского – голубец, припадание боковое, кружение; белорусского – основной ход танцев «Лявониха», «Крыжачок», движение польки в танцах «Бульба» и «Янка»; бального – боковой галоп, шаг польки, вальсообразные движения, элементы современного детского бального танца).

Третье направление формирует умение управлять движениями тела: быстро и точно останавливаться, менять движение и т.д.

Примеры музыкального оформления ритмических движений

Музыкально-ритмические движения	Музыкальный материал
Ходьба с высоким подъёмом ноги	«Физкультурный марш» Е. Марченко, «Марш» М. Роббер, «Физкульт-ура» Ю. Чичков, «Солдатский марш» Р. Шуман, «Марш» М. Иорданский
Ходьба с носка	«Кик-марш» В. Свиридов, «Галоп» А. Гурилёв, «Танец на площади» (из балета «Медный всадник») Р. Глиэр, «Марш» (из балета «Конёк-горбунок») Ц.Пуни, «Корневильские колокола» (отрывок из оперетты) Р. Планкет
Ходьба на полупальцах	«Детский танец» С. Майкопар, Отрывок из балета «Конёк-горбунок» Р.Дриго, Отрывок из балета «Корсар» Ц.Пуни, Вариация (из балета «Баядерка») Л.Минкус, Полька «Танцующий мальчик» В.Елпидифоров
Шаг с носка в сочетании с хлопком	«Сударушка» обр. Е.Кузнецова, «Сапожки» Е.Кузнецов, «Перепляс» Е.Кузнецов, Чешская народная мелодия, «Воронежская плясовая» обр. Ю.Варченко
Чередование различных видов ходьбы	Увертюра из оперетты «Дочь мадам Анго» Ш.Лекок, Увертюра к опере «Вильгельм Телль» Д.Россини, «Марш» Р.Шуман, «Марш» И.Беркович

- жаңа ақпараттық технологияны пайдалану жағдайында оқушылармен педагогикалық жұмысқа қатынасты орнататын қабілет – коммуникативті компоненті;

- түрлі типтегі үйретуші программалар тапсырмаларын құрастырып, оқушылар үшін түсініктілік дәрежесін талдау және оқытушы қызметінің ерекшеліктеріне байланысты программаның ішкі типінің қиындықтарын жеңе білу жолдарын меңгеруі;

Зерттеулерде студенттердің оқу-танымдық қызметін ұйымдастырудағы мәселелер шешілді және оның әрқайсысы өз қабілетіне сәйкес жұмыс жасап, жеке ерекшеліктерін ескеріп, оның белгілі бір болашақ педагогтық қызметін құрайтын жаңа ақпараттық технология аймағындағы білімі, іскерлігі және дағдыларын табысты игеруіне болады.

Қорыта келе қарапайым даярлық деңгейінде меңгерген теориялық білімді диалектикалық түрде теріске шығармаймыз, ол педагогтың практикалық қызметі процесінде мағынасы ауысады, содан басқа сапалы, жоғары деңгейлі функционалды даярлыққа өту жандандырылады. Есептеу техникаларын пайдалану бойынша алдыңғы деңгейдегі практикалық қызметтің білімі мен іскерлігін жеделдетудің психологиялық механизмі жасалады. Бұдан әрі теориялық танымға тереңдеп енген практикалық іскерлік синтезі, педагогикалық қызметке компьютерлік техникалардың қолдану жүйесінің теориялық негізі болып табылатын, сана-сезімін сапалы, әрі құрылымдық жетілдіруге айналдыру мен қайта игерген ішкі қызмет тәсілдеріне әкеледі. Сонымен қатар ойлаудың жаңа түрі – компьютерлік ойлау қалыптасады, бұл жүйелі даярлық деңгейіндегі педагог жеке тұлғасының маңызды жаңа бейнесі. Осы даярлық деңгейінің негізгі көрінісі деп жаңа ақпараттық технологияны ғылыми және әдістемелік жұмыстарға, оқушыларды оқыту мен білімін дамыту үшін еркін, өз орнымен және бірдей қолданады деп есептеуімізге болады. Арнайы психологиялы-педагогикалық дайындығы жоқ көптеген педагогтар мен студенттердің білімі қарапайым даярлық деңгейінен төмен болуы мүмкін.

Пайдаланылған әдебиеттер

1. Қазақстан Республикасының 2015 жылға дейінгі білім беруді дамыту тұжырымдамасы. //Химия мектепте. – 2005. – № 3 – 16 б.
2. Мухамеджанов Б.Қ. Болашақ дене мәдениеті мамандарын кәсіби дайындаудың ғылыми практикалық негіздері Пед. ғыл. докт. дисс.....- Түркістан, 2010.
3. Құсайынов А. Ұстаз биігі: қазіргі заман мұғалімінің кәсіби шеберлігі туралы толғаныс. //Егемен Қазақстан. 2002, 30 тамыз. 6-б.
4. Никитина Н.Н. Введение в педагогическую деятельность: Теория и практика: Учебное пособие для студентов высших педагогических учебных заведений /Н.Н.Никитина, Н.В.Кислинская.- М.: Изд. центр «Академия», 2004.- 224 с.

Қожа Ахмет Ясауи

атындағы Халықаралық қазақ-түрік университеті. «Дене тәрбиесі»

Дайрабаев М.С.

кафедрасының магистр-оқытушысы

ҚАЗАҚТЫҢ ҰЛТТЫҚ ОЙЫНДАРЫН БІЛІМГЕРЛЕРДІ ТӘРБИЕЛЕУ ҮРДСІНДЕ ПАЙДАЛАНУДЫҢ МАҢЫЗЫ

Қазіргі таңда еліміздің іргетасын нығайту мақсатында жеткіншек ұрпаққа үлгілі, өнегелі тәрбие беру қоғамның алда тұрған міндеттерінің бірі болып саналады.

Әр елдің ықылым заманнан бері ұлттық спорт өнері – халықтың ұлттық салт-дәстүрі және мәдениетімен бірге қалыптасып, қанаттас дамып отырған ажырамас бөлігіне айналды. Ұлттық спорт түрлері дене шынықтыру мәдениетінің одан әрі дамып гүлденуіне және спорттың әр саласынан спортшылардың үлкен шоғырын даярлауға әсерін тигізеді. Қазақ халқының тарихында ержүректікке, күштілікке, табандылыққа, шапшаңдыққа, шыдамдылық пен төзімділікке, адамгершілікке баулитын ұлттық спортқа бай. Тарихымыздың бастауына үңілетін болсақ, жас шыбық иілуге қандай тиімді болса, жас бала да тәрбиені қабылдауға сондай бейім екенін аңғарған дана бабаларымыз ұрпақ тәрбиесін ұлттық спорт ойындары арқылы баланың жастайынан ой-өрісін, таным-түсінігін жетілдіріп отырған. Өскелең ұрпақ ат құлағында ойнап, садақты толғай тартып, алмас қылышты сермеп, найзамен жауын түйреген ерлігі осы ұлттық дене шынықтыру жаттығуларын жеті меңгеріп, шыңына жеткендігінің арқасы. Халық мұрасы саналатын бұл ұлттық спорт ойындарын белгілі бір жүйеге сайып келген тәрбие құралы ретінде де қарауға болады.

Қазақстан Республикасының Президенті Н.Ә.Назарбаев: «Елімізге, бойында ата-бабаларымыздың ел мен жерге деген сүйіспеншілік қасиеті бар, егеменді елімізге аямай қызмет ететін ой өрісі кең, алғыр да жүректі, сауатты да салауатты азаматтар қажет, сондықтан болашақ еліміздің намысын жықпайтын азаматтардың бойына патриотизмді қалыптастыруда, бабалардың ерлік-істерін үлгі ретінде тәрбие саласында қолдану керектігін» айрықша атап өткен болатын [1]. Біздің басты міндетіміз болашақ ұрпақтың тән мен жан сұлулығын қатар алып жүріп, өмірде денсаулығы мықты жеткіншек тәрбиелеумен жалғастыруды үйрету.

«Қазақтың ұлттық ойындары бес түрге бөлінеді. Олар: аңға байланысты, малға байланысты, түрлі заттармен ойналатын, зеректікті, ептілікті және икемділікті қажет ететін, соңғы кезде қалыптасқан ойындар. Олардың негізгілерінің өзі жүзден астам. Бұл ойындардың көбісінің ежелден қалыптасқан арнайы өлеңдері бар. Өлеңдер ойынның эстетикалық әсерін арттырып, балалардың өлең-жырға деген ыстық ықыласын оятып, көңілін көтереді, дүниетанымын арттырып, еңбекке баулиды, шырықтырып, шынықтырады.

Этнограф – ғалымдардың пайымдауынша, ата-бабаларымыздан бізге жеткен ұлттық ойындарымыздың тарихы Қазақстан жерінде б.з.б. бірінші мыңжылдықта-

После высыхания на работы приклеиваются рамочки и украшаются по желанию.

5. **Итог.** Выставка в классе во время занятия и подарок мамам на утреннике, посвященному Международному женскому дню – 8 марта.

Тамбовцева О.Ф.

КГУ «Первая гимназия» г. Петропавловск, Казахстан.

МУЗЫКАЛЬНОЕ ОФОРМЛЕНИЕ РИТМИЧЕСКОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ НА УРОКАХ ХОРЕОГРАФИИ

На уроках хореографии широко используются музыкально-ритмические движения. Каждое из них требует специального музыкального оформления. Само название «музыкально – ритмическая деятельность» предопределяет важную роль музыки в процессе проведения занятий. Готовясь к уроку, аккомпаниатору необходимо подбирать репертуар так, чтобы он по тематике и по двигательным навыкам отвечал теме урока, углублял и закреплял конкретные музыкально-слуховые представления, музыкальные знания.

На уроке аккомпаниатор является непосредственным помощником педагога. Зная характер, ритм учебных заданий, он может предложить музыкальный пример соответственно теме, динамике.

Цель данной работы – показать возможный вариант музыкального оформления ритмических движений, используемых на уроках хореографии.

Учитель – Сегодня мы продолжаем работу над подарком для мамы Закончим натюрморт с цветами. Потом красиво оформим рамочку и подарок готов.

3. Практическая работа. Работа над вазой и цветами.

Даем работам высохнуть.

ақ қалыптасқан. Олардың ішінде тоғызқұмалақ, асық ойындары Азия елдерінде тайпалық одақтар мен алғашқы мемлекеттерде кеңінен тарады. Біздің қоғамыздағы ұлттық ойындардың негізі, шығу тегі халқымыздың көшпелі дәстүрлі шаруашылық қарекеттерінен бастау алады». Солардың ішінде ойындары әлі күнге дейін өзінің ұлттық құнын жоймай келе жатқан қазақтың ұлттық ойындарына тоқталдық. Олар: «Қазақ күресі», «Бәйге», «Көкпар», «Қыз қуу», «Теңге алу», «Жамбы ату», «Жорға жарыс», «Аударыспақ», «Тоғызқұмалақ». Ойын дегеніміз – адамның ақыл-ойын дамытатын, қызықтыра отырып ойдан-ойға жетелейтін, тынысы кең, алысқа меңзейтін, қиял мен қанат бітіретін ғажайып нәрсе. Көшпелі қазақтың тұрмыстық, әлеуметтік өмірінде үзілмейтін той, ойын-сауық жиындарда күштілік пен ептілікті сынайтын дәстүрлі сайыстар өтіп, жылдар бойы өз мәртебесін арттырып келген[2]. Бұның дәлелі этникалық және фольклорлық шығармалар, тарихи-этнографиялық тастағы жазулар және де петрографиялық фрагменттер композициясын тілге тиек ете аламыз. Онда сол заманның сайыс өнеріне тән ережелері мен күштілердің, ептілердің әдіс-айлалары туралы құнды мағлұматтарды танып-біліп келеміз. Геродоттың, Д.Перигеттің жазбаларында сақтарды ержүрек, ат құлағында ойнап, садақ тарту мен жекпе-жек сайыста ешбір жеңіліс көрмеген жаужүрек батырлар туралы баяндайды. Италиян саяхатшысы – Марко Поло Азияны шарлаған жиһанкерілігінде сақ елінде күрес өнерінің өркендеп, дамып, әскери-қолданбалы жаттығуларының бір түріне айналғанын және де жігіттермен бірге қыздардың да түстетінін тарихи шежірелерінің өзегіне айналдырған. Р.Г.Клавихо еңбектерінде де өте құнды деректер бар. Ол әйгілі қолбасшы Темірдің сарайында ең күшті балуандар белбеуден ұстап күресетінін тамаша суреттейді.

«Сақ дәуірінде Қазақстан аумағында мал шаруашылығымен айналысатын тайпалардың дене тәрбиесін дамудың ең биік шыңына көтерілді. Байланыстардың кеңінен дамуы, көшпелі тұрмыстың өзара қатынасқа икемі, дәстүрлі сауда-саттық түрлі тайпалар мен ұлыстардың мәдениетін жақындастырып жібереді. Кейбір ойындар мен жарыстар бір-біріне ұқсай бастайды. Мәселен, ежелгі ат добы ойыны көптеген шығыс халықтарына ортақ болды. Бұған шет ел оқымыстылары Каттриердің, Юле мен Юерналдың, Модидің еңбектері куә. Сақ тайпалары сол кездің көптеген тарихи оқиғаларына араласқаны соншалық, дене тәрбиесі саласында тығыз байланыс, қатынас болмады деп айта алмайсың. Өйткені мәдениет пен тұрмыстың осы бір айырып ала алмас бөлігі көшпелі халыққа да, отырықшы халыққа тиесілі еді.

Сондай-ақ А.Диваев мына мәселеге ерекше көңіл бөлген: «бұл жерде менің айтарым, егер қыз баланың қолдан жасайтын қуыршақтары мен ер балалардың өздерінің балшықтан жасап алатын жылқы мен түйе сияқты жануарлар мүсіні болмаса, қазақтың балалар ойыншығы мүлде жоқ, ... Бірақ та антропологиялық көзқараспен қарайтын болсақ, олардың осы ұсқынсыз ойыншықтары баланың өз шығармашылық қиялымен туғандықтан құнды болып есептеледі». Шындығында балалардың өмір сүрген ортасына байланысты алған әсерлері олардың

шығармашылық шабытын оятумен қатар өзін қоршаған дүниенің танып білуіне мүмкіндіктің бәрі ойын арқылы іске асатыны күмән тудырмаса керек.

XIX ғасырдың бірінші жартысында қазақ даласында Сібірге жер аударылған поляк А.Янушкевич өзінің жазып жүрген күнделіктерінде қазақтың ойын сауығының халықтық тұрмыс-тіршілігімен, әдет-ғұрпымен қоршаған ортамен астасып жатқанын таң-тамаша еткенін сөз етеді. «Кешкісін біздің үйде бір қызық болды. Ол әр түрлі аңдар мен құстардың, әсіресе, түйенің, құланның, бүркіттің дауысын айнытпай салады. Бұны одан артық айнытпай салу ешкімнің қолынан келмейді» – деп таң-тамаша болған. Мемлекетіміз бен үкіметіміздің қашанда маңызды міндеттерінің бірі – жас жеткіншектердің дене тәрбиесі болып келеді. Спорт – бұл үлкен саясат. Ол арқылы ел елді танып жатады, спорт арқылы ел өзінің әлем алдындағы беделін көтереді. Әр елде өтетін спорттық жарыстарда спортшының жеңімпаз болуы да сол елдің ерлігінің символы іспеттес [3].

Қорыта келгенде олимпиадалық ойындарда Қазақстан өзін әлемге таныта бастады. Мәселен, соңғы жылдары бүкіл әлемге Қазақстанды спорт жағынан жұдырығы темірдей боксшыларымыздың әйгілі екенін мақтана айта аламыз. Қазақстанды әлемге танытатын бұдан басқа ұлттық спорт түрлері, оның ішінде, қазақша күресі, ат жарысы, көкпары, тоғызқұмалақ және тағы басқа көптеген ұлттық спорттық ойындарымызды дамытып, әлемдік деңгейге шығару үшін әлі алда атқарылар көп жұмыстар бар. Бұл еңбекте қазақтың материалдық мұралармен қоса мәдени қазыналарна енетін дүниелердің бірі – ұлттық ойындар екенін аз да болса айқындап, көрсеткендей болдық. Ұлттық спорт әлі де терең зерттеу мен үлкен шығармашылық ізденісті талап етеді. Қазақтың ұлттық ойындары туралы әлі де жазылады, зерттеледі де. Бізге мұра болып жеткен бала тәрбиесіне қолданылып келе жатқан бабалар салған мығым іргетасы баяғыдан қалынап қойған. Тек талай аумалы-төкпелі заманның тоқырауына ұшыраған ұлтымыздың тәрбие құралын кеше мен бүгін байланыстырып, жетілдірі ұрпақтар міндеті. Яғни біздің мінтедіміз.

ПАЙДАЛАНҒАН ӘДЕБИЕТТЕР

1. Назарбаев Н.Ә. Тарих толқынында. – Алматы: Атамұра, 1999.
2. Болғанбаев М. Қазақтың ұлттық спорт түрлері. -Алматы: Қайнар,1985. 128 б.
3. Оңалбек Ж.К. Спорттың ұлтаралық қатынасты дамытудағы рөлі. Түркістан, 2002. 136 б.

Петрова Оксана Александровна

Учитель изобразительного искусства КГУ «Первая гимназия»

Казахстан. Г.Петропавловск

УРОК ИЗО «ПОДАРОК МАМЕ» (2 ЧАСА). УРОК №1

Задачи: Обучающие – дать понятие натюрморт, «пуантилизм», кратко познакомить с работами в этой технике, начать формировать умение работать в технике «тычок», учить детей рисовать цветы в вазе, ознакомить с изображением предметов в пространстве (натюрморт – предметы на столе).

Развивающие – воображение, зрительную оценку формы, ориентирование в пространстве, чувство цвета, координация глаза и руки, владение кистью руки.

Воспитательные – воспитывает эмоционально – положительное отношение к процессу рисования, желание дарить подарки родным и близким.

Материалы: гуашь, палитра, кисти, ватные палочки, альбом, клеёнка, баночка с водой, сухая тряпочка и влажные салфетки.

Ход работы:

1. **Орг.момент. Приветствие.**

2. **Д.з.** те же, что и сегодня.

3. **Новый материал.**

Цветы для мамы. (З. Петрова)

Я пришел сегодня к маме с поздравленьем и цветами.

Мама, глядя на букет, улыбнулась мне в ответ

И сказала, что цветы – небывалой красоты.

Эти маки, эти розы, и ромашки и мимозы

Я не рвал, не покупал, я их сам нарисовал.

- Вступительная беседа о предстоящем празднике «8 марта», о том, что такое подарок, какой он бывает – рукодельный и покупной, ценность рукодельного подарка.

- Кратко о натюрморте и пуантилизме – для учащихся впоследствии пуантилизм это «работа, рисование тычком».

- Намечаем форму вазы, чуть ниже середины листа, рисуем крупные цветы плотно, без стеблей.

- Начинаем работу над фоном «тычком» ватными палочками.

- оставляем сушить до следующего урока.

Урок №2.

Задачи и материалы те же.

Ход работы:

1. **Орг.момент. Приветствие.**

2. **Новый материал.**

Учитель – Чем она отличается от первой части? (сначала – громкая, потом – тихая)
– Покажите отличие на шагах. (идут энергично, размахивая руками, затем – тихо, на носочках).

Учитель – А теперь давайте соберем все эти движения в ритмический рисунок и повторим их под музыку. (повтор движений «Экосез» 1, 2ч)

Учитель – Сядьте на стульчики и отдохните. А для вас звучит новое музыкальное произведение. Вы слышите, какая нежная, плавная, мягкая мелодия? Вспомните, как она называется? (звучит «Вальс»)

Учитель – Под такую красивую мелодию вальса мы будем учиться выполнять движения для рук. Постройтесь в два ряда. Посмотрите, как я выполняю эти движения.

(1-4т. качнуть руки к себе, слегка скрестить перед собой внизу. 5-8т. махи руками перед собой, описывая круги внутрь-наружу)

Учитель – А теперь давайте выполним эти движения вместе.

2) Движения казахского танца

Учитель – Ребята, в какой стране мы живем? (Казахстан)

В каждой стране есть свой флаг, гимн, герб, своя музыка. Послушайте, как звучит казахская мелодия. (звучит м.к. «Камажай»)

– Давайте вспомним ритмический рисунок под эту мелодию. Для того, чтобы отразить особенности казахской музыки, мы наденем атрибуты казахского костюма и возьмем казахский инструмент. (дети надевают шапочки казахского костюма и берут в руки домбру, под музыку исполняют ритмический рисунок – элементы танца «Камажай») Повторение движений.

Учитель – А сейчас мы с вами вспомним движение – подскоки. – Кто желает показать это движение? – Повторим все вместе по кругу это движение (звучит м.к. «Жар-жар») - Кто нам напомним боковой галоп? (дети повторяют движение)

3) Танец – игра с шарами.

Учитель – Вы любите играть? (Да!)

– Сегодня мы исполним танец с воздушными шарами. Посмотрите, какие они большие, красивые и легкие. Игра так и называется «*Танцуй не урони!*»

Возьмите шарики и приготовьтесь к игре. (звучит «Полька», дети танцуют, после танца садятся на стульчики).

4) Движения русского танца

Звучит музыкальное произведение «Во саду ли, в огороде».

Учитель – Какая музыка прозвучала? – Какие движения вы хотели бы исполнить под эту музыку?

– Давайте исполним танцевальную картинку с элементами русского танца. Какие детали русского костюма мы с вами будем использовать? (надевают кепки, косынки и танцуют русский танец)

9. Итог занятия.

Учитель – Кто из вас любит танцевать? - Почему вам нравится танцевать?

– Какие танцевальные движения вы показали нашим гостям?

– Поблагодарим наших гостей за внимание (дети выполняют поклон и под музыку уходят из зала).

Қожа Ахмет Ясауи

атындағы Халықаралық қазақ-түрік университеті. «Дене тәрбиесі»

кафедрасының аға оқытушысы

Қалиев Нұржан Қажымұханович

АРНАЙЫ ПӘНДЕРДІ ОҚЫТУ КЕЗІНДЕ ЗАМАНАУИ ТЕХНОЛОГИЯЛАРДЫ ПАЙДАЛАНУ

Еліміздің мемлекеттік болмысын қалыптастыру, оның егемендігін нығайтып, ұлттық сана мен тәрбиемізді қалпына келтіре отырып, әлемдік өркениетке ұмтылудың көрсеткіштерінің бірі спорт және дене шынықтыру салаларындағы жетістіктер маңызды орын алатыны белгілі.

Бұл мәселе Қазақстан Республикасының «Білім беру туралы» Заңында, «Қазақстан – 2050» бағдарламасында, ҚР білім беруді дамытудың 2005-2010 жылдарға арналған бағдарламалары мен ҚР тәлім-тәрбие тұжырымдамаларында білім беру жүйесінің басты міндеттерінің бірі ретінде көрсетілген [1].

Студенттің білімі мен экранға үніле беру көзге салмақ түсіреді, адамның жүйке жүйесін қажытады. Сондықтан студенттердің ақпараттық технологияларда жұмыс істеуін оқытушы жетекшілігімен ғана жүзеге асыру керек.

Ақпараттық-компьютерлік технологияларды оқу үдерісіне енгізуде студенттердің психологиялық-педагогикалық мүмкіндіктері міндетті түрде ескеруі тиіс. Бұл ұстанымдар студентті кәсіби біліммен байытуға, жалпы білімдік міндеттер мен пән туралы білім идеяларын жүзеге асыруға, оқыту мен тәрбиелеудің кешенді мәселелерін есепке ала отырып, сабақты жүргізудің вариативті әдістерін қолдануға жол ашады.

Қазір компьютер өндірісімен айналысатын фирмалар оқу орындарында қолданылатын түрлі бағдарламаларды әзірлеп ұсынуда. Бағдарламаларда көрініс, дыбыс, анимация сияқты ерекшеліктерге көбірек мән беріледі. Компьютер білімгерлерге театр, кино, мультфильм сияқты әсер етіп, берілген ақпараттарды бекітуде маңызды рөл атқарады. Оқыту жүйесінде ақпараттық-компьютерлік технологияларды енгізбеген оқу орындары көп ұзамай заман талабына ілесе алмайтыны сөзсіз. Бұл, әрине, оқытушының тақтаға жазып түсіндіргенінен әлдеқайда тиімді, әрі әсерлі. Оқытушының сабақты ауызша өз мәнінде меңгертуі қиын болса, бұрынғыға қарағанда әрбір жаңа тақырыпқа деген студенттің құштарлығы оянады. Мәселен, қазіргі заман талабына сай мультимедиялық құралдардың ғажайып мүмкіндіктерін қолдануға болады.

Бейнекөріністер сабақты қызықты етіп жандандыра түседі. мұндай бағдарламаларға белсенділік білімгерлерді немқұрайдылықтан (пассивтіктен) құтқарады. Бұл тәсіл арқылы студенттердің өзі белсенді жұмыс істей алады. Студенттің жеке жұмыс істеуі оқытушының жұмысын жеңілдетіп, тек қана алғашқы сәтте жол көрсетушілік рөл атқарады. Сондықтан оқытушы студенттің

өзіндік жұмысына бағыт беріп оны бақылаушы, технологиялық аппаратты басқарушы болады. Мұнда оқытушы белсенділігі кеміп, студент белсенділігі артады. Уақытты пайдалану да тиімді түрде өтеді [2].

Зерттеу барысында байқалғаны оқыту үдерісінде арнайы кәсіби пәндерді оқытуда ақпараттық-компьютерлік технологиялар құралдарын қолдана отырып, ақпараттық-компьютерлік және математикалық моделдеу негізінде білім беру электронды оқулықтар, мультимедиялы және ақпараттық-компьютерлік құралдарды да өздері жасау керектігін білдірді.

Электрондық оқулықтар компьютерлік оқу-әдістемелік құралдарды өз дәрежесінде қолдануды үйренген студенттер зерттеуге құштар, дүниені аз уақытта танып-білетін, байланыс туралы жеткілікті меңгерген технология саласының білгірі болады. Сондықтан оқу сапасына жағымды әсер ететін ақпараттық-компьютерлік оқыту жүйесін кәсіби оқыту сабақтарында пайдалану студенттердің пәнге деген қызығушылығын арттырады және сабақтың қарқынын күшейтетін мықты құрал болып табылады.

Өткен ғасырдың аяғы мен осы ғасырдың басындағы саяси және экономикалық болмыс білім саласында бірінен бірі тәжірибе алмасуға алып келген интеграциялық үдерістерге тікелей байланысты болып отыр.

Қоғамымызда демократиялық түрде болып жатқан өзгерістер еліміздегі үздіксіз білім беру саласының барлық құрылымын, оның ішінде жоғары мектепті де соған лайық жетілдіруді талап етеді. Жоғары білім беру жүйесінің құрылымы бірдеңгейлі, сатылы емес көпдеңгейлі жүйе болып отыр.

Бұл ретте үздіксіз білім беру жүйесінің қызмет етуі жағдайында қоғамның тікелей әлеуметтік сұранысынан шығатын арнайы кәсіби пәндерді және ғылыми-техникалық үдерістің талабынан туындайтын ақпараттық-компьютерлік технологияларды меңгеру болып табылатын атап көрсеткен жөн. Бұл екеуі де ЖОО түлектерінің қарым-қатынастық мәдениетін арттырудың аса маңызды құралы болып табылады. Бұларды білмесе, олар қазақстандық қоғам жағдайында функционалдық сауатсыз маман болып қала береді.

Сондықтан, жоғары білімді мамандарды дайындау бағдарламасын табысты жүзеге асыру үшін қоғам сұранысына дер кезінде жауап бере алатын мейлінше икемді жүйені орынды пайдалану қажет. Бұл тұрғыдан алып қарағанда бірнеше сараланған деңгейлерді қамтитын жүйенің келешегі зор. Осыған сәйкес қазіргі жоғары білім беру мамандарды дайындаудың көпдеңгейлік жүйесін ескере отырып құрылады.

Оқытудың қазіргі заманғы тенденциялары жоғары білікті маман даярлаудың жаңартылған сапалы өзгерістерін талап етеді. Осы орайда студенттерге жоғары білімнің сапасын арттыру мақсатында әр түрлі бағытта және жаңа әдістерді пайдалана отырып білім беру үлкен маңызға ие. Жоғары білімнің сапасы дегеніміз – жоғары оқу орнының қызмет біліктерінің барлық қырларын қамти отырып оның негізгі сипаттамаларын анықтап беретін көпқырлы ұғым. Осы ретте оқу үдерісінің сапасын қамтамасыз етуде оқыту

Лясота Оксана Адамовна

Педагог дополнительного образования КГУ «Первая гимназия»

Казахстан, г.Петропавловск

«РИТМИКА» В КЛАССЕ ПРЕДШКОЛЬНОЙ ПОДГОТОВКИ

Тема: «Развитие музыкально-ритмических чувств у дошкольников»

Цель: Развитие музыкальности, умений передачи ритма музыки в простых и легкодоступных детям движениях.

Музыкальные задачи: Развитие умения улавливать особенности характера, темпа музыкальных примеров, словами характеризовать их, вызвать живой интерес к музыке.

Двигательные задачи: Учить ходить, бегать под музыку, плавную и отрывистую, начинать и заканчивать движения точно в соответствии с музыкой, плавно опускаться после прыжка, разучивание упражнений для рук.

Оборудование: Элементы казахского национального костюма – головной убор для девочек и мальчиков, импровизированный музыкальный инструмент – домбра, элементы русского костюма – для девочек – косынка, для мальчиков – кепка с цветком, воздушные шары.

Ход занятия

1. Вход под марш, построение в колонну.

2. Сообщение темы:

Учитель – Сегодня на занятие к нам пришли гости. Они хотят посмотреть, как мы научились под музыку выполнять танцевальные движения, составлять из движений ритмические рисунки и красиво танцевать.

Учитель – Поздоровайтесь с гостями (дети выполняют поклон).

1) Определение характера музыки и подбор движений под неё.

А) Повернитесь вправо и идите по кругу, а музыка подскажет, как вы должны двигаться (звучит муз. композиция «Кончил дело – гуляй смело»)

Учитель – Какая это была музыка? (веселая, бодрая, громкая)

Учитель – Чтобы передать эту музыку, какие цвета бы вы использовали для рисования? (желтый – солнце, тепло, свет, голубой – небо, красный – радость, хорошее настроение)

Учитель – Еще раз пройдем под эту музыку весело, бодро, с удовольствием. (дети идут и перестраиваются в круг)

Б) А теперь послушайте совсем другую музыку. (звучит музыкальное произведение «Экосез»)

Учитель – Похлопайте под нее! А как будете двигаться? (легко, на носочках)

Учитель – Теперь двигаемся вправо, а затем влево по кругу легко, на носочках.

- У этой музыкальной пьесы есть вторая часть. Послушаем ее (звучит «Экосез» 2 часть)

ности и индивидуальной неповторимости, основываясь на потенциальном ценностном отношении к Человеку как таковому, они представляют собою вполне определенную систему активных отношений к ценностям профессионально-педагогического значения. Эти ценностные отношения, выступая то как средство, то как условие признания Человека наивысшей ценностью, составляют картину общей принципиальной готовности педагога к профессиональной работе с детьми на уровне современной гуманистической культуры.

Центральным является отношение к ребенку как человеку, предпочтительное выделение социальной роли ребенка как человека на первое место среди всех его социальных ролей.

Практическая реализация гуманистического отношения к ребенку осуществляется в процессе действительной профессиональной деятельности педагога: работа педагога как специалиста воплощает его отношение к ребенку, и уровень его профессионализма объективно определяет уровень отношения к детям, вне зависимости от этических деклараций самого педагога-профессионала и осуществляется благодаря:

- ответственному отношению к профессиональному труду;
- его отношению к себе в качестве человека, избравшего данную профессию;
- профессиональной солидарности к коллегам;
- гражданской позиции;
- отношению к жизни как таковой, то есть к жизни как отдельному объекту, как некоему феномену мира, обладающему своими чертами и закономерностями;
- духовности педагога как способность личности отражать жизнь, задаваться вопросами жизни и, выявляя проблемы человеческой жизни, искать решения каждой из них, приводя данное решение в соответствие с представлением о смысле жизни [3].

Выявленные ключевые актуальные отношения находятся в определенной иерархической зависимости: каждое предыдущее отношение опосредует каждое последующее, а последующее, будучи более широким по охвату объектов ценностного отношения, расширяет поле духовного проявления.

Литература:

1. Щуркова Н.Е. Педагогическая технология. – М.: Педагогическое общество России, 2002. – 224 с.
2. Ильин С.С. Психологическая готовность к управленческим профессиям и ее диагностика. // Прикладная психология. – 1999. – №4. – С. 1 – 11.
3. Психологическое сопровождение выбора профессии / Научно-методическое пособие под редакцией доктора психологических наук Митиной Л.М.. – М.: Издательство «Флинта», 1998.

әдістерінің атқарар қызметі зор, себебі ол оқу үдерісін ұйымдастырудың тиімділігін көрсететін фактор болып табылады.

Қазіргі білім беру жүйесін қоғамның даму мақсатына сай дүниеге этикалық жауапкершілікпен қарайтын, шығармашылық ойлауға дүниетанымдық мәдениеті жетілдірілген, адамгершілігі мол және білікті мамандардың жаңа ұрпағын қалыптастыруға бағыттау керек. Сонымен қатар өндірістің әр саласында ішкі және сыртқы нарықтық қатынастарды тез игеріп, икемделетін мамандарды әр түрлі сипаттағы кәсіби, қоғамдық, саяси-әлеуметтік, мәдени қызметкер етіп даярлау – бүгінгі күннің басты міндеттерінің бірі.

Білім беру жүйесінде әлемдік деңгейге жету үшін жасалынып жатқан талпыныстар, түрліше кәсіптік бағдарламаларға негізделген жаңа типтегі оқу орындарының пайда болуы болашақ мамандарды жүргізіліп жатқан өзгерістерге тән жоғары оқу орындарына жаңа типтік құрылымдар мен әдістерді енгізу әлемдік стандартқа сай мамандарды дайындау үшін күш жігерлерін ғылыми тұрғыда байланыстыра отырып, қызмет жасайды.

Мұғалім мамандығын даярлау барысында білім беру жүйесінің жаңа бағыттарының бірі – болашақ мұғалімдердің ақпараттық мәдениетін қалыптастыру болып табылады. Болашақ мамандар дайындау, оларды кәсіби-педагогикалық бағдарда оқытуға байланысты мәселелерге әрқашан педагогтар мен психологтардың зертеулерінде басты назар аударылып келуде [4].

Қазақстан Республикасының «Жоғары білім беру туралы» заңының 9 бабында «Жоғары оқу орны мамандар даярлауда білімді, ғылым мен білімді ұштастыру, оқытудың белсенді әдістері, жаңа ақпараттық технологиялар кешенін қолдана отырып, даярлау негізінде студенттердің шығармашылық және практикалық қабілеттерін де дамыту, қалыптастыру және дамыту үшін мүмкіндіктер туғызу арқылы жүзеге асырылады», - делінген [5].

Халыққа білім беру концепциясының негізгі бағытының бірі – жас ұрпақты тәрбиелеу және білім беру барысында бүкіл оқу-тәрбие үдерісін жаңаша құру. Осыған байланысты студенттердің білімінің дәрежесін, мұғалімдердің кәсіптік деңгейі мүмкіндігінше жоғары қалыптастыру негізі қалануда. Жоғары оқу орындарында оқыту мен тәрбие беру үдерістерін бір-бірімен байланыстыра отырып, студенттердің бойында ғылыми дүниетанымын, адамгершілік, саяси сапаларын, еңбек сүйгіштік қасиеттерін қалыптастыру қажет.

Бұл әрбір оқытушының міндеті болып табылады. Осыған байланысты студенттердің оқу мерзімінің барлық кезеңіне арналған тәрбие беру жұмысының бірыңғай жоспары мен ұстанымдары құрылады. Мамандар дайындау міндеттерінің жылдам шешілуі үшін бізге оқыту-тәрбие үдерісінің барлық жақтарын бірінші кезекте оқу және әдістемелік жұмысты қарау және оны қайта іріктеуге тура келді. Бұл үшін әр түрлі жолдарды қарастыру керек. Осындай әдістер, жолдар жасалынып, біз оны өзіміздің практикалық қызметінде басшылыққа алуымыз қажет.

Қазіргі уақытта оқыту үдерісіндегі міндет студенттерге берілетін ғылыми білімнің теориялық базасының жоғары деңгейде болуы, яғни мамандар даярлаудың аумағын кеңейту, оқу пәндерінің интеграциясын жүзеге асыру және оқыту арқылы студенттердің танымдық қабілеттерін арттыратын белсенді оқыту әдістерін кең түрде қолдану көзделуде.

Осы орайда жоғары оқу орындарындағы оқыту үдерісі студенттерге жан-жақты және фундаментальдық білім беруді мақсат етеді.

Әдебиеттер

1. Қазақстан Республикасының «Білім туралы» Заңы. – Астана, 2004.
2. Ембергенова Ж. Жастарды салауатты өмір салтына халықтық педагогика құндылықтары негізінде ұрпақ сабақтастығымен ұштастыра тәрбиелеу п.ғ.к. дисс. авторефераты. Қарағанды- 2000.
3. Оңалбеков Ж.К. «Болашақ мұғалімдерді дене шынықтыру-сауықтыру жұмыстарының ұйымдастыруға дайындаудың ғылыми-педагогикалық негіздері» п.ғ.д. ғылыми дисс. авторефераты. Түркістан 2007ж
4. Кабиров Р.Ф. Формирование позитивного отношения студентов к физической культуре средствами ценностных ориентации. Диссертация ... к.п.н. – Челябинск: УАФК, 1996. -130 с.
5. Қазақстан Республикасындағы білім туралы заңнама. Заң актілерінің жиынтығы. – Алматы: Юрист, 2008. – 216 б.

Қожа Ахмет Ясауи

*атындағы Халықаралық қазақ-түрік университеті. «Дене тәрбиесі»
кафедрасының аға оқытушысы*

Байжұманов Болат Шаймерденұлы

ДЕНЕ ТӘРБИЕСІ САБАҒЫНДА СТУДЕНТЕРДІ ӨНЕГЕЛІКKE, ЭСТЕТИКАҒА ЖӘНЕ ЕҢБЕКKE ТӘРБИЕЛЕУ ЕРЕКШЕЛІКТЕРІ

Қазақстан Республикасының бағыты даму жағдайында дене тәрбиесінің жүйесін жан-жақты жетілдірудің мүмкіндіктері молайды. Жаңа дамып келе жатқан қоғамның құрамдас бөлігі бола отырып дене тәрбиесінің жүйесі жалпыхалықтық, кемелденген әлеуметтік жүйенің барлық белгілерін иемденген. [1]

Қазіргі кезеңде еліміздегі дене тәрбиесінің жүйесі осы қоғамда өмір сүретін адамдардың денсаулықтарын нығайтумен қоса, жеке тұлға бойындағы биологиялық-психологиялық қасиеттердің жан-жақты жетілуіне, барлық қызметін бағыттаған әлеуметтік ұйым болып табылуға тиісті.

Квасных Галина Сергеевна

к.п.н., доцент СКГУ им. М. Козыбаева, г. Петропавловск

Калмыкова Татьяна Васильевна

Гуманитарный колледж им. М. Жумабаева, г. Петропавловск

ЛИЧНОСТНАЯ ГОТОВНОСТЬ ПЕДАГОГА К ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ

Личностная готовность педагога к профессиональной деятельности предполагает определенную совокупность личностных качеств, обеспечивающих возможность его профессиональной работы, результативную сторону данного процесса и меру достижения педагогического результата профессиональной активности [1, с. 182].

В современной психолого-педагогической литературе приведено множество разнообразных мнений о сущности профессиональной готовности. Ю.П. Поваренков, обобщая различные контексты использования понятия «готовность к профессиональной деятельности» в психолого-педагогической литературе, определяет ее как «сложное, целостное личностное образование, в состав которого включаются: морально-волевые качества личности, социально-значимые мотивы, практические умения и навыки, знания о профессии, общетрудовые навыки и умения, психологические функции и способности, необходимые для трудовой деятельности» [2, с. 11].

Совокупность личностных качеств выступает в роли решающей предпосылки будущей профессиональной деятельности и предпосылки учебной работы при получении профессионального образования. Такая суммированная совокупность, осмысленная теоретически, преобразуется в систему, позволяющую ставить практический вопрос о реальном воспитании личности будущего педагога.

Понятие «педагог» наполняется вполне определенным содержанием, созданным культурологическим и гуманистическим представлением о роли профессиональной деятельности в деле воспитания молодого поколения.

Педагог – это субъект профессиональной педагогической деятельности, свободно избравший сферу профессионального воспитания детей, осуществляющий воспитательный процесс во имя счастья детей, осознающий высокое социально-историческое значение своего профессионального труда, постоянно совершенствующий свое профессиональное мастерство в контексте развивающейся культуры, а осмысленно реализующий в процессе воспитания и практике жизни гуманистическую позицию.

Профессионально-личностные качества педагога – это та совокупность социально-психологических образований, которая обладает факторным влиянием на профессиональный результат деятельности педагога. При всей их бесконеч-

М.Я. Виленский, О.С. Васильева выделяют следующие неблагоприятные факторы, влияющие на здоровье молодежи:

- экономические трудности, усугубленные повышенными запросами, характерными для этого возраста, и связанные с ними ухудшение качества питания, условий жизни, необходимость дополнительного заработка.

- студенты испытывают в современных условиях и влияние высочайшей интенсификации учебного процесса. При этом рост учебных нагрузок происходит на фоне девальвации значения физической культуры в жизни человека и свертывания профилактического направления в здравоохранении.

- немаловажно, что, поступая в вуз, многие студенты вынуждены покидать родительскую среду, начинают жить в общежитии, что радикально изменяет образ его жизни, требует приспособления к новым условиям жизни, что очень часто негативно сказывается на состоянии физического и психического здоровья [3].

Ценности образования и здорового образа жизни являются той содержательной, мировоззренческой, методологической, фундаментальной основой, обеспечивающей достижение требуемого в обучении в вузе результата. Учитывая социокультурный характер учебно-профессиональной деятельности студентов, ценность здоровья и здорового образа жизни в образовании необходимо рассматривать как элемент структуры самосознания (потребности, мотивы, интересы, установки, убеждения, ценностные ориентации и т.п.) и как явление, обозначающее значимость, жизненную позицию, личностный смысл.

А. Г. Здравомыслов отмечает, что важно в образовательном процессе формировать мировоззренческие основы понимания здорового образа жизни студентом в смысле тех возможностей реализовывать себя, которые открыты ему, поскольку он здоров, возможностей, ведущих его к физическому, социальному и психическому благополучию. Здоровье выступает педагогической категорией, а педагогика признает здоровый образ жизни как категорию воспитания, формирования внутренних резервов человека в единстве его телесных и психологических характеристик [4].

Таким образом, неоспоримым является тот факт, что здоровье и здоровый образ жизни должно стать главной жизненной ценностью студентов – будущих бакалавров образования. Рассмотрим понятие «ценностное отношение к здоровью и здоровому образу жизни».

Литература:

1. Вайнер Э.Н. Валеология: Учебник. - М.: Наука, 2006. – 416 с.
2. Казначеев В.П. Проблемы адаптации и хронические заболевания // Вестник АМН СССР. – 1975. – № 10. – С.17 – 28.
3. Здравомыслов А.Г. Потребности, интересы, ценности / А.Г. Здравомыслов. – М.: Просвещение, 1986. – 226 с.
4. Виленский М.Я. Повышение воспитательно-образовательного потенциала физической культуры в формировании личности современного специалиста / М.Я. Виленский // Теория и практика физ. культуры. – 1987 – № 10. – С.11 – 13.

Дене тәрбиесінің жүйесі әр түрлі әлеуметтік топтардың дене тәрбиесінің ерекшеліктерін ескеретін, өзара байланыстағы жекелеген дене тәрбиесі жүйесін құруға тиісті. Балабақша, орта мектеп жасындағы балалардың, арнайы орта оқу орнындағы, әскери қызметке баратын, жоғары оқу орындарындағы жастардың әлеуметтік ұйымы болып табылады.

Дене тәрбиесі сабағындағы ортақ тапсырмалардың бірі жеке қатысушыларды тәрбиелеуге көмектесу болып табылады. Жеткіншектік кезең – бұл жауапкершілік сезімді, борышты, ұйымшылдықты, достықты, азаматтықты және тағы басқа жеке мінезді орнату сияқты кезең. Дене тәрбиесінің әдістемесімен дұрыс қойылған сабақтары бұл қасиеттермен тәрбиелеуде көмектесуге жол береді. [2]

Университетте өтілетін дене тәрбиесіндегі сабақтарда студенттерді тәрбиелеу былай жүзеге асырылады: ілімдік есеп айырысуды үйрету, бөлім командирі, кезектегі төреші сияқты тағы басқа функцияларды анықтауды жеткіншектерге сабақ үстінде орындату; бағдарламалық материалдарды меңгеру процесі кезінде қатысушылар арасында эстетикалық әңгіме өткізу және өзара өнегелі қарым-қатынаста болу.

Спортшылардың, яғни жігерлі, батыл және күшті адамдардың мінездерін, білімдерін әр түрлі қырынан көрсетуді ілімдік мәлімдеме үйретеді.

Әлем көзқарасының қалыптасуына мүмкіндік туғызатын, спортпен және дене тәрбиесімен айналысудың ағзаға және жеке өзіне қозғалыс заңдылықтарымен әсер етеді.

Өнегелілікті тәрбиелеу ашық көрнекі үлгі және өзіне сену әдісінде үлкен маңыз береді. Жағымды мінезді қолдай қымбаттан кем емес болып табылады. Студенттердің өзін-өзі жоғары бағалауын есептей келе, бұл жаста сену және үйрету әдістерін жиі қолданады.

Қатысушылардың еріктерін тәрбиелеу дене тәрбиесі сабақтарында үлкен маңыз береді. Қозғалыс әдеттерін үйреніп алу, қозғалыс сапасының дамуындағы жаттығулар қатысушылар үшін маңызды болуы керек, бірақ қолдан келетін қиындықтар болады. Оларды жеңу және жеткіншек еркі тәрбиеленеді. Жаттығудағы қиындықтар дәрежесі бұл жастағы қатысушылардың дербес қасиеттеріне қарай өзгеруі тиіс.

Қатысушылардың жеке тәрбиесінің маңыздылығын құрайтын жолға – эстетикалық тәрбие жатады. Дене тәрбиесі сабағындағы эстетикалық тәрбиелеудің негізгі жолы – қатысушылардың түсіндіруінен, көрсетілімнен, музыкалық жаттығумен алып жүру және тағы басқа эстетикалық көрсетілумен қалыптасудан тұрады.

Дене тәрбиесі сабақтары елеулі табыстар мен еңбек тәрбиесін енгізу керек. Шаршау сезімін ептілікпен жеңу, мақсатқа жету – еңбек тәрбиесін жасау үшін сәйкес жігерлі күш салуда ынталы болу керек. Қатысушының шыдамдылық қасиетін тәрбиелеу үшін, қатысушылардың жаңа қозғалыс әрекеттерін ойлап жасау, олардың әр қайсысын дұрыс, әдемі, анық орындауға ықылас білдіру, университеттің

спорттық мүмкіндігіне ұқыпты қарауға тәрбиелеу, қатысушыларды инвентарьларды жөндеуге қызықтыру, снарядтарды дайындату, алаңдар мен ғимараттардың тазалығын сақтату – бұл тапсырманы шешудің маңызды компоненті. [3]

Дегенмен, «дене тәрбиесі», «спорт», дене шынықтыру» және т.б. түсініктердің өзара байланыстары мен айырмашылықтарын білу үшін ең әуелі оның ғылыми ілімдік анықтамасын білу талап етіледі.

Дене тәрбиесі негізгі 2 бөлімнен тұрады: біріншісі – спорт, бұл жеке тұлғаның белгілі бір жаттығумен тұрақты түрде шұғылданып, оны кәсіпке айналдыруы. Екіншісі – дене шынықтыру, бұл жеке адамның тек өзінің денсаулығын нығайту үшін ғана жаттығулармен шұғылдануы. Ал «Дене тәрбиесі», «Денені шынықтыру» деген түсініктен туындап, негізгі бөлімдерінің бірі болып саналады. «Дене тәрбиесі» педагогикалық жүйеде үш бағытқа бөлінеді: жалпы дене тәрбиесі, кәсіптік бағыттағы дене тәрбиесі, спорттық бағыттағы дене тәрбиесі.

Соңғы кездерде арнайы спорттық әдебиеттерде жиі кездесетін түсініктердің бірі «дене рекреациясы» дегеніміз – белсенді демалысты қамтамасыз ету, адам бойындағы физикалық қасиеттерді қалпына келтіру үшін басқа бір іспен айналыса отырып, үзіліспен дене тәрбиесінің тағы бір міндетін шешуді көрсетеді. [4]

«Дене реабилитациясы» дегенімізді денені қайта қалпына келтіру деп түсінуге болады. Атап айтқанда, дене шынықтырумен немесе спортпен шұғылдану барысында жарақат алып немесе басқа аурулармен ауырып, уақытша денсаулығын жоғалтқан адам ағзасының мүмкіндіктерін қалпына келтіру үшін дене жаттығуларын арнайы түрде пайдалануын айтады.

«Денені шынықтыру мәдениеті» жекеден жалпыға сияқты «мәдениет» деген түсінікке жатады. Басқа сөзбен айтқанда, дене шынықтыру халық мәдениетінің бір бөлігі болып табылады. Дене шынықтыру адамның өзінің денесін дамытып, өзгерту жолындағы қызмет және осы бағыттағы жұмыс тәртібі деп ұғынамыз.

Қорыта келгенде зерттеп отырған мәселенің жан-жақтылығы бейімделу факторлары құрылымының күрделілігін көрсетеді. Олардың барлығы бейімделу сәттілігі, әсерінің ұзақтығы және даму деңгейіне байланысты әсерін тигізеді, өзара байланысты бұл факторлар жағдайларының өзара сертті жүйесі ретінде біртұтас жағдайда әсер етеді.

Пайдаланған әдебиеттер

1. Қазақстан Республикасының «Білім туралы» Заңы. – Астана, 2004.
2. Тайжанов С., Қарақов А. Дене тәрбиесін үйретудің әдістері-Алматы 2009ж
3. Қазақстан Республикасы. Тәлім-тәрбие тұжырымдамасы // Қазақстан мұғалімі, 1995.-251б.
4. Оңалбек Ж.К. Болашақ мұғалімдерді оқушылардың дене шынықтыру-сауықтыру жұмыстарын ұйымдастыруға дайындаудың ғылыми-педагогикалық негіздері: пед.ғыл.док. ... дис. – Түркістан, 2007. – 330 б.

Квасных Галина Сергеевна

к.п.н., доцент СКГУ им. М. Козыбаева, г. Петропавловск

Калмыков Олег Валерьевич

Гуманитарный колледж им. М. Жумабаева, г. Петропавловск

ЦЕННОСТНОЕ ОТНОШЕНИЕ СТУДЕНТОВ К ЗДОРОВОМУ ОБРАЗУ ЖИЗНИ

На современном этапе развития общества активизировалось внимание к здоровому образу жизни студентов, что связано с озабоченностью общества по поводу здоровья специалистов, выпускаемых высшей школой и ростом заболеваемости в процессе их профессиональной подготовки с последующим снижением работоспособности. Состояние здоровья молодежи является важнейшим слагаемым здорового потенциала нации, поэтому сохранение и развитие здоровья студентов и формирование у них здорового образа жизни сегодня имеет приоритетное значение. Неслучайно педагоги в последнее время проявляют глубокий интерес к проблеме здоровья студентов, воспитания у них ответственного отношения к своему здоровью, к здоровью окружающих и здоровью будущих поколений.

Проблема укрепления здоровья и формирования здорового образа жизни студентов носит стратегический характер для государства и общества. Задачей любого вуза является подготовка физически здоровых специалистов, способных долго сохранять работоспособность и творческую активность. Хорошее здоровье в совокупности с социальной зрелостью являются необходимыми условиями получения высшего профессионального образования, так как овладение науками сегодня требует от студентов вузов больших умственных, физических и психоэмоциональных затрат.

Ученые (Н.П. Абаскалова, М.Я. Виленский, О.С. Васильева, А.М. Гендин, О.П. Добромислов, И.В. Манжелей, А.Г. Щедрина и др.), занимающиеся вопросами здоровья и здорового образа жизни студенческой молодежи, отмечают, что состояние здоровья студенчества нельзя признать удовлетворительным. Без сомнения, являясь частью общества, студенты в полной мере испытывают воздействие различных неблагоприятных факторов, связанных с современной ситуацией в стране.

К.В. Динейк говорит о том, что «...Быть здоровым – это естественное стремление человека», рассматривая в качестве главной задачи, стоящей перед человеком в отношении его здоровья, не лечение болезней, а творение здоровья. В действительности, укрепление и творение здоровья должно стать потребностью и обязанностью каждого человека» [1].

В.П. Казначеев устанавливает: «...здоровье – процесс сохранения и развития физиологических, биологических и психических функций, оптимальной трудовой и социальной активности, максимальной продолжительности активной творческой жизни» [2].